РЕСПУБЛИКАДИН ОБЩЕСТВЕННО–ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

Лезги Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр, дидед чІал хуьх!

1920–йисалай акъатзава | N 24 (10773) хемис 15–июнь, 2017–йис | WWW.LEZGIGAZET.RU | Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 16 манат

Икраман агалкьун

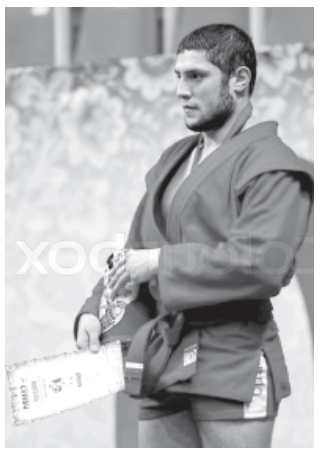

Са тІимил вахт идалай вилик Минск шегьерда женгинин самбодай Европадин чемпионат кьиле фена. Санлай къачурла, ана 18 уьлкведай атанвай 300-дав агакьна спортсменри иштиракна. Абурун арада ерибине Сулейман-Стальский райондай тир **Икрам АЛИСКЕРОВНИ** авай. Финалда чи ватандаш Украинадай тир лап къуватлу спортсмен Дмитро Батокахъ галаз майдандиз экъечІна, ана инанмишвилелди гъалибвал ва адахъ галаз санал Европадин чемпионвилин тІварни къазанмишна.

Муниципальный райондин кьил Н.Абдулмуталибова Икрам Алискероваз чІехи агалкьун мубаракна ва адахъ мадни виниз тир агалкьунар хьана кІанзавайди лагьана.

Россиядин югъ - садвилин сувар

Земфира БАБАЕВА

Махачкъала

Гьар йисан 12-июндиз чи уьлкведин вири халкьари Россиядин югъ - государствадин кьилин сувар къейдзава. Россиядин югъ - им азадвилин, ислягьвилин, вири инсанар санал, дуствилелди яшамиш хьунин ва гьахълувилин сувар я. Россиядин Федерациядин государствадин аслу туширвилин гьакъиндай Декларация кьабулуни Россиядин государственностдин цІийи девирдин бине кутуна. И сувари чун чи уьлкведин садвал ва адахъ зурба гележег жедайдахъ инанмишарзава. Россиядин югъ Ватандин къенин йикъан ва гележегдин патахъай вирида жавабдарвал аннамишунин жанлу лишандиз элкъвенва.

шегьердин кьилин майдандални паркара суварин мярекатар давам жедайдакай хабар гана.

"Дуствилин кІвалин" вилик квай майдандал милли политикадин ва жегьилрин крарин рекьяй министерствойри тешкилнавай сувариз талукьарнавай концерт кьиле фена. Мярекатда студентри ва волонтерри иштиракна. Концерт 6752 - воинский частунин духовой оркестрди Государствадин Гимн ягъунилай башламишна ва Дагъустандин тІвар-ван авай манидарри (Жаклина, Алина, Гуьлдесте, Зульфия, Сабина Тагьирова, Абдул Мурадов ва мсб.) давамарна. Концертда иштиракай вири манидарар гьуьрметдин грамотайриз лайихлу хьана.

И вахтунда "Дуствилин кІвале" Вирироссиядин "Чун - Россиядин гражданар" акциядин лишандик кваз жегьилрив пас-

Россиядин югъ Дагъустанда шад гьалара къейдна

Дагъустанди Россиядин общество тупламишунихъ, уьлкведин оборона мягькемарунихъ, гзаф миллетрин векилрикай ибарат государствадин гьуьндуьрвал дуьньядин майданда хкажунихъ элкъуьрнавай РФ-дин Президетдин рекьин тереф хуьзва.

Россиядин югъ чи уьлкведин вири регионра, шегьерра, районра къейдна. И вакъиадиз талукьарнавай шад мярекатар Дагъларин уьлкведин меркезда гегьеншдиз кьиле тухвана. Сувар Урусрин М.Горькийдин тІварунихъ галай госдрамтеатрдин вилик "Россия - чи Ватан" лишандик кваз концерт гунилай башламиш хьана. Анал рахай шегьердин кьил Муса Мусаева меркезвийриз ва мугьманриз сувар мубаракна ва портар вахкунин мярекат кьиле фена. Анал РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий Къарибова шегьердин школайра хъсандиз кІелзавай ва 14 йис тамам хьанвай жаванрив шад гьалара Россиядин Федерациядин гражданрин паспортар вахкана. Абуруз и кар РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель Екатерина Толстиковади ва РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин руководителдин сад лагьай заместитель Алексей Гьасанова тебрикна.

Ленинан комсомолдин тІварунихъ галай паркуна авай Аскердин памятникдин

▸ 2

Мубаракрай!

Ери-бине Сулейман-Стальский райондин Кьасумхуьрелай тир **Азим Алаудинович ЯРАГЬМЕДОВАЗ** РФ-дин Президент Владимир Путинан 2017-йисан 10-июндин Указдалди 1-классдин Чрезвычайный ва Полномоченный Посланникдин дипломатвилин дережа ганва. И дережа генерал-полковникдин чиндихъ галаз барабар яз кьазва.

А.Ярагьмедов Эритрея государствода РФ-дин Чрезвычайный ва Полномочный Посол я. И къуллугъдал тайинардалди ада РФ-дин МИД-да, Тажикистанда Генконсулвиле кІвалахна.

2011-йисалай 2015-йисалди ам Россиядин МИД-дин Федерациядин субъектрихъ, парламентдихъ ва общественный тешкилатрихъ галаз алакъаяр хуьнин рекьяй Департаментдин директордин къуллугъдал алаз хьана.

* * *

Кьиблепатан территориальный округда Дагъустандин Кьилин патай тамам ихтиярар ганвай векил **Энрик Селимович МУСЛИМОВ** Россиядин военный тарихдин обществодин (РВИО) Дагъустандин региональный отделенидин Къаюмвалдай советдин председателвиле рейсадвилелди хкянава.

"Э.Муслимова РВИО-дин Дагъустанда авай отделенидин кІвалахда иштирак авуни чІехи проектар кьилиз акъуддай, кІвалахдин менфятлувал хкаждай мумкинвал гуда", - къейдна Къаюмвилин советда авай чешмеди.

РикІел хкин, Россиядин военный тарихдин общество РФ-дин Президент Владимир Путинан 2012-йисан 29-декабрдин Указдалди тешкилна.

РВИО Урусатдин Императордин военный тарихдин обществодин адетар давамарзавай къурулуш я.

И общество РФ-дин оборонадин ва культурадин министерствойри тешкилнавайди я.

Лезгияр - Европарламентда

ФЛНКА-дин векил Гь.Шагьпазова Брюсселда кьадардиз тІимил тир халкьарин ихтиярар хуьнин месэлайрай тежриба къачузва

Алай йисан майдин эхирар - июндин эвел кьил Лезгийрин автономия патал важиблу вакъиайралди лишанлуди хьана. Абурун арада, гьелбетда, сифтегьан чкадал ФЛНКА-дин V Съезд ала. И мярекатдиз талукь чІехи материалдиз ФЛНКА-дин сайтда чка ганва. Съезддал и тешкилатдин президент Ариф Керимова доклад авуна.

Тайин тир уьлквейра чпин векилрин кьадар тІимил тир халкьарин месэлайрал машгъул жезвай Европадин гьуьндуьр дережадин къурулушрихъ галаз санал кІвалахун къайдадик кутуникай рахадай чІавуз А.Керимова Брюсселда кьадардиз тІимил тир халкьарин ихтияррин рекьяй пешекар

▸ 2

ВАТАНПЕРЕСВАЛ

Советрин Союздин Игит Валентин Эмирован тІварунихъ галай, пак князь А.Невскийдин орден авай Дербентдин кадетрин корпусди мад сеферда лап вини дережадин нетижаяр къалурна, ругуд номинациядайни сад лагьай чкаяр кьуна.

▸ 3

МЕДЕНИЯТ

Жаванризни жегьилриз руьгьдинни ахлакьдин тербия гунин кІвалах мадни хъсанарунин мураддалди районда волонтёррин гьерекат вилик тухудай центр ва военно-патриотический тербия гунай комиссия тешкилнава.

▸ 10

Россиядин югъ - садвилин сувар

1 ◂

патав “Россиядин халкьарин дуствилин парад” Вирироссиядин акциядин лишандик кваз РД-дин Халкьдин Собранидин культурадин, илимдин, жегьилрин крарай, туризмдин ва спортдин рекьяй комитетди милли политикадин рекьяй министерстводихъ галаз санал тешкилнавай шадвилин парадда 5 агъзурдав агакьна агьалийри иштиракна. Республикадин 14 райондай атанвай, милли парта-

лар алай манийринни хореографиядин коллективар, жегьилрин общественный тешкилатрин активистар, волонтеррин дестеяр, зегьметчи коллективар кьиле РД-дин милли политикадин рекьяй министр Татьяна Гамалей аваз кьилин майдандихъ рекье гьатна. Параддин иштиракчийри “Россия! Дагъустан!” гафар тикраразвай.

Майдандин кьуд пад пайдахри безетмишнава. Анал концертдин иштиракчийриз еке сегьне туькIуьрнава. Жегьилрин крарин рекьяй министерстводин къуллугъчийрини волонтеррин активистри майдандал къвезвай агьалийрив триколордин лентер вугузва. ТIебиатдин шартIари иштиракчийрин гуьгьуьлар са тIимил чIурнатIани, хизанар, аялар галаз атанвай агьалияр хъфизвач.

Майдандал агакьайла, студентрини школьникри 450 квадратный метр алай Россиядин Федерациядин пуд рангунин пайдах экIяна. Сегьнедилай Дагъустандин манидарри чIехи концерт гана. Марина Алиевади, Мегьамед Аликберова, Рукъият Гьамзатовади, Ризван Омариева, Айшат Айсаевади ва масабуру. Лагьай манияр вирида хушдиз кьабулна. Сятдин 9-дал кьван давам хьайи шад мярекатар майдандал фейерверкралди акьалтIарна.

Кьасумхуьр

Хазран КЬАСУМОВ

Пакаман сятдин 9-даз райцентрадал суварин мярекатар 30-дав агакьна жегьилри “Кпул ятар” санаторийдин патавай райцентрадал алай Культурадин дворецдин патав кьван чукурунилай башламиш хьана. Ахпа “Россиядин лентер” акция кьиле фена. Кьасумхуьруьн 1-нумрадин юкьван школадин аялри чпел гьалтай инсанриз Россиядин югъ мубаракна, абуруз суварихъ галаз алакъалу тир суалар гана, тамам жавабар гайибуруз Россиядин лентер багъишна.

Сятдин 11-даз райондин администрациядин дараматдин къвалав виликан йисара районда кIвалахай урус халкьдин векилриз эцигнавай стела ачухна. Инал муниципальный райондин кьил Нариман Абдулмуталибов рахана. Ада кIватI хьанвайбуруз вири халкьдин сувар - Россиядин югъ - райадминистрациядин, райондин Собранидин депутатрин ва вичин патай мубаракна, суварин тарихдикай лагьана.

- Россияди, урус халкьдин векилри дагъвийрин, гьабурукай яз райондин агьалийрин уьмуьрдани кьетIен чка кьазва, - лагьана Н.Абдулмуталибова. - Гьавиляй Россиядин юкъуз районда урус халкьдин векилриз - пешекарриз эцигнавай стелани ачухзава. Алатай асирдин 30-60-йисара районда образованидин, здравоохраненидин ва маса хилера цIудралди урус пешекарри гьакъисагъвилелди зегьмет чIугуна, абуру халкь савадлу авуниз чпин чирвилер, къуватар серфна, хейлинбуруз райондикай кьвед лагьай ватан хьана. Стела эцигуналди, чна урус пешекарар гьамиша рикIера авайди, абуруз акьалтзавай несилдини гьуьрметзавайди къалурзава.

Рахунрин эхирдай Н.Абдулмуталибова стела эцигай художник Агьмад Адиловаз, спонсорвилин куьмек гайи вири юлдашриз, районда кардик квай мергьяматлувилин фондунин кьиле авайбуруз сагърай лагьана.

Чпин кьадар-кьисмет райондихъ галаз алакъалу авур урус халкьдин векилар тир Раиса Бабаевади (Кьасумхуьр) ва Зинаида Алибалаевади (КIварчагъ) стела эцигунай, районда кIвалахай урус пешекаррин тIварар эбеди яз рикIера хуьнай райондин кьил Нариман Абдулмуталибоваз, вири районэгьлийриз рикIин сидкьидай сагърай лагьана.

Инлай вири райондин Культурадин дворецдин гуьрчегдаказ безетмишнавай гьаятдиз фена. Агьалияр РД-дин искусствойрин лайихлу деятель Насир Шагьмурадован регьбервилик кваз гайи чIехи концертдиз тамашна.

Белиж

Къагьриман ИБРАГЬИМОВ

12-июндиз Белиждин гимназиядин вилик квай майдандал Россиядин йикъан сувариз талукьарнавай митинг-концерт кьиле фена.

Ам Россиядин Гимн тамамаруналди башламишна.

Белиждиз суварик иштиракиз атанвай: “Дербент район” МР-дин кьилин заместителар Сеидмегьамед Бабаев, Анвер Гьажимурадов, Фуад Шихиев, Дербент, Дагъустандин Огни шегьеррин ва Дербент райондин военный комиссар Адил Къулиев, райондин депутатрин Собранидин председатель Мажмутдин Семедов. Абур Белиж поселокдин кьил Рамиз Гьабибулаева ва адан заместителри хушвилелди къаршиламишна.

КIватI хьанвайбуруз сувар вичин ва Дербент райондин кьил М.Желилован тIварунихъай С.Бабаева мубаракна: - Россиядин югъ - им чи уьлкведин виридалайни “жегьил” ва виридалайни кьилин сувар я. Россиядин югъ чи уьлкведин гзаф миллетрин халкьарин садвилин лишан я, - къейдна ада.

- Гьуьрметлу белижвияр ва атанвай мугьманар, квез къенин югъ рикIин сидкьидай мубаракрай! - лагьана Р. Гьабибулаева. - Къенин сувар чи саналди тир тарихдин ва вири халкьарин дуствилин сувар я. Инанмиш я, гьукуматдинни муниципальный властрин органрин ва гражданвилин обществодин къурулушрин къуватар сад авуни Россия вилик тухунин мягькем диб арадал гьида. Квез за берекатлувал, сад-садан гъавурда акьун, ислягьвал ва сагъламвал алхишзава.

Анал школайра кIелзавай аялри, “Алена” бахчадин тербиячийри ва машгьур устадри лагьай манийри, тамамарай кьуьлери сувар мадни шадди ва яргъалди рикIел аламукьдайди авуна.

Лезгияр - Европарламентда

1 ◂

яз ФЛНКА-дин векилди тежриба къачунин патахъай Европарламентдин депутатрихъ галаз меслятдал атанвайдини къейдна.

ИкI, ФЛНКА-дин исполкомдин председатель Гьуьсен Шагьпазов европарламентарий Чаба Шогоран аппаратдин штабдик кутунва. Шогора вичи лагьайтIа, лезгийрин автономиядихъ галаз фадлай алакъаяр хуьзвайди я. Кьилди къачуртIа, Европарламентдин депутатрихъ ва ихтиярар хуьдай тешкилатрин векилрихъ галаз санал ам Дагъустандиз ва Азербайжандиз фена. Чкадал фена ахтармишайла, Европадин сообществодин векилриз кьадардиз тIимил тир халкьарин ихтияррал амал авунин барадай Россияда ва Азербайжанда гьалар дибдай тафаватлу тирди субут хьана.

ФЛНКА-дин векилди Европарламентдин майданрал кьадардиз тIимил тир халкьарин ихтиярриз и ва я маса дережада талукь тир месэлайрай тешкилзавай жуьреба-жуьре мярекатра иштиракда.

Брюсселдилай гъейри, Европарламентди вичин заседанияр Страсбург ва Люксембург шегьеррани кьиле тухузвайди я. Страсбургда гьар вацра тухузвай парламентдин сессийра иштиракуниз гьар са евродепутат мажбур я.

Къейд авун лазим я хьи, Лезгийрин автономиядин векилди евродепутат Шогорахъ галаз санал сад авунвай Европадин парламентдин кIвалахда мукьувай иштиракда, абуру векилвалдай и лап важиблу органдин кIвалахдин къайдайрай мукьуфдивди кьил акъудда. Кьадардиз тIимил тир халкьарин ихтиярар хуьнин месэлайрай тежриба къачуниз кьетIен фикир гузвайвиляй законар акъудунин рекьяй талукь тир теклифар гунин месэлайрал фикир, гьелбетда, гзаф желбда.

Гь.Шагьпазов Европарламентдин членди куьмекчи стажер яз официальнидаказ тестикьарнава. И органдин гьар йикъан кIвалахдив таниш хьунихъ галаз сад хьиз, лезги халкьарин милли, культурадин ихтиярар хуьнин месэлайрал датIана фикир желбда. Чна ФЛНКА-дин векилди тежриба къачун патал стажировкада жезвай вахт бегьерлудаказ кьиле тухуник умуд кутазва. Лугьун лазим я хьи, кьадардиз тIимил тир халкьарин ихтиярар хуьнин рекьяй пешекар яз тежриба къачун патал ЕС-дин законар акъуддай ва векилвалдай кьилин орган тир Европарламентдиз ФЛНКА-дин векил ракъурун важиблу агалкьун я. Им, гьелбетда, Лезгийрин автономияди и барадай къачунвай сифтегьан кам туштIани, лишанлу вакъиа я. Ада дуьньядин майданда лезги халкьарин ихтиярар хуьнин кIвалах датIана кьиле тухуник умудар кутадай мумкинвал гузва.

Брюссель-Москва

Лайихлувилин лишан

Суддин приставрин къуллугъ государстводин органра важиблубурукай сад я

Алаудин ГЬАМИДОВ

Алатай хемис юкъуз Махачкъалада суддин приставрин Федеральный къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управленидин залда и Управленидив ведомстводин пайдах вугуниз талукь шад мярекат хьана. Ана Россиядин Федерациядин ФССП-дин (Федеральная служба судебных приставов) Кьилин судебный пристав Дмитрий Аристова, СКФО-да РФ-дин Президентдин тамам ихтиярар авай векилдин аппаратдин федеральный кьилин инспектор Василий Колесникова, Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председатель Абдусамад Гьамидова, адан заместитель Рамазан Жафарова, Россиядин Федерациядин ФССП-дин Дагъустанда авай Управленидин регьбер Низами Гьалимова, къуватдин ведомствойрин векилри, ветеранри ва теклифнавай маса ксари иштиракна.

КIватI хьанвайбуру абур Россиядин Гимн ва гурлу капар ягъуналди къаршиламишна. Залдиз гьайи пайдах ведомстводин регьбердив шад гьалара вугана.

“Пайдах гзаф йисарин вахтунда михьивилин, лайихлувилин ва садвилин лишан хьана, - башламишна вичин рахунар мярекат тухузвай Дмитрий Аристова. - Гьуьрметдин и лишан вугун ведомстводин адетар мягькемарунин рекье важиблу кам къачун жеда. Пайдахди гьар са къуллугъчидин рикIел законлувал ва къайдаяр хуьнин карда буржи рикIел хкида. Умудлу я, ихтибарна вуганвай ядигар куьне пакдиз хуьда”, - лагьана Дмитрий Аристова.

Вичин нубатдай яз, Абдусамад Гьамидова къейдна: “...Къе суддин приставрин къуллугъ Россиядин государстводин органра лап важиблуди я. Куьне суддин къурулушда кьетIен роль къугъвазва, властдин органрин къарарар кьилиз акъудунин карда куьмек гузва. Умудлу я, куьн гележегдин агьалийрин итижар хуьнин къаравулда акъвазда. Квехъ регьят тушир кIвалахда агалкьунар, мягькем сагъламвал хьурай!”

Россиядин ФССП-дин Дагъустанда авай Управленидин регьбер Низами Гьалимова и лишанлу вакъиади ведомстводин авторитет хкаждайди, къуллугъчийрик жавабдар кIвалахда руьгь кутадайди къейдна.

В.Колесникова Дагъустандин приставриз и шад вакъиа тебрикна ва пайдахди РД-дин УФССП женгинин подразделение жедайди лагьана.

Эхирдай Управленидин тафаватлу жезвай къуллугъчийриз ведомстводин медалар, гьуьрметдин грамотаяр, чухсагъулдин чарар ва маса пишкешар гана.

РикIелай тефидай баркаллу йикъар

Севастополь хвейибурун игитвал

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Россиядин государстводин тарихда, чапхунчияр себеб яз, лап кIевера гьатай чIавар садрани кьведра хьанач. Ихьтин татугай гьалар Севастополь шегьердизни акуна. Шегьерэгьлийри ва кьушунри кьве сеферда (1854-1855 ва 1941-1942-йисара) шегьер душмандин гьужумрикай хуьн патал игитвилер къалурна.

Севастополь шегьер Урусатдин империяди 1784-йисуз арадал гьана ва ам ЧIулав гьуьлуьн къерехар тирвал сергьят хуьнин ва гьа са вахтунда душмандал гьужум авунин жигьетдай стратегиядин метлеб авай лап важиблу чкадиз элкъвена. Крымдин дяведив эгечIдалди вилик военный кьилин порт яз гьисабзавай Севастополь кьибледихъай флотдиз чарасуз герек вири гьерекатар авун патал лазим шейэралди, тадаракралди таъминарнавай. Ана адмиралтейство, докар, суьрсет, барут хуьдай ва яракьрин складар, казармаяр, кьве госпиталь авай. Шегьерда 2 агъзур кIвал ва 40 агъзур агьали авай. Абур саки вири урусар, флотдихъ галаз алакъалу инсанар тир.

Шегьер алай чка душмандикай хуьн патал вижевайди тир. Тарихчийри къейд ийизвайвал, эгер гьуьл галай патахъай хъсан сенгерар туькIуьрнавайтIа, кьураматдин терефдикай икI лугьуз жедачир. Бухтади шегьер кьве патал пайнавай - кеферпатаз ва кьиблепатаз. Ида шегьер хуьн патал гзаф кьадарда аскерар желбун истемишзавай. Кьиблепата шегьер ва гьуьлуьн имаратар авай. Кеферпата - командованидин дараматар. Эгер абур кьун хьайитIа, портни душмандин гьиле гьатдайди тир.

Дяведин гьерекатрив эгечIдалди, гьуьл галай патахъай шегьер хуьдай имаратар эцигна акьалтIарнавай. Анра артиллериядин 8 батарея (533 тупникай ибарат) авай. Виридалайни гужлуди 6-нумрадин бастион яз гьисабзавай. Гьа са вахтунда кьураматдин терефда туькIвей сенгерар авачир.

1854-йисалди Крымдин вири рекьер накьвадинбур, къулайсузбур тир. Дяве жедалди вилик Крымда 430 агъзур агьали яшамиш жезвай. Абурун чIехи пай татарар тир. Абурулай гьейри, полуостровда караимар, немсер, грекар, урусар, болгарар, чувудар авай. Агьалияр малдарвилел, хипехъанвилел, багьманчивилел машгъул жезвай.

1854-йисан 1-сентябрдин делилралди, Крымда авай урусрин пияда кьушунрин кьадар 51 агъзурдав агакьзавай. Абурун ихтиярда 108 тупни авай.

1854-йисан июндин вацра союзникрин (Англия, Франция, Туьркия ва Сардиния) флотди (линейный 34 гими ва 55 фрегат) урусрин флот (елкенар алай линейный 14 гими, 12 фрегат) Севастополдин бухтада элкъуьрна кьуна. Идални бес тахьана, августдин эхирдай Варнадай Крым галай терефдихъ союзникрин 350 гими рекье гьатна. 13-сентябрдиз Евпаториядин къваларив душмандин 60 агъзур аскер кIватI хьанвай. Абурув 206 тупни гвай. Ингилисрин кьушундиз (22 агъзур) - лорд Раглана, французрин (30 агъзур) - маршал Сент-Арноди регьбервал гузвай. Гьужум авур гьа сифте юкъуз чапхунчийри Евпаториядин складрай 60 агъзур пут къуьл ва маса суьрсет акъудна.

Князь Меншиков кьиле авай Урусатдин армия (35 агъзур кас ва 84 туп) Альма вацIун чапла патан къерехда акъвазнавай. 20-сентябрдиз урусар Севастополь галай терефдихъ еримишзавай чапхунчийрин рехъ агализ алахъна, амма душмандин къуватар екебур тир ва ада урусриз дуьзгуьн басрух гана. 5700 аскер хкатна ва кьулухъ чIугуниз мажбур хьана. Меншиковни, Севастополь туна, Бахчисарай галай патахъ хъфена.

Меншикован гьерекатрилай нарази хьайи пачагьди шегьер хуьн адмиралар тир Нахимовални Корниловал тапшурмишна. Абурун ихтиярда амайди 18 агъзур аскер тир. И четин вахтунда сенгерар душмандин гьужумриз жаваб гудайбур авун патал инженер-подполковник Э. Тотлебена тешкиллувилин еке кIвалах тухвана. Французри, ингилисри ва туьркви нубатдалди са-са бастион кьун паталди гьар юкъуз гьужумар тешкилзавай. Урусри, хкатунар гзаф жезвайтIани, душман кьулухъ элкъуьр хъийизвай.

Тарихчийри къейдзавайвал, и чIавуз союзникрин гьалар са акьван хъсанбур тушир. Суьрсет бес кьадарда амачир. Ваба азарди душмандин жергеяр кьери ийизвай. Кьушунар герек суьрсетдалди, балкIанар емдалди таъминарунин мураддалди абур Ялтадиз фена, шегьер тарашна, ятIани бес кьадарда шейэр гьатнач. 17-октябрдиз душманди сад лагьай сеферда Севастополдал тупарай гуьллейрин хар къурна. Идалай гьугъуьниз ада мад вад сеферда, вахт арадай физ, шегьер тупарай яна. Бязи чIавара сятералди, йикъаралди. Ихьтин гьалара гьар юкъуз шегьер хуьзвай кьегьалрикай 800-1000 аскер хкатзавай. Ингилисри 3-бастион кьуна. И женгина дирибаш командир Корниловни телеф хьана.

1855-йисан сифте кьилера туьркви Евпаториядал гьужумна. Гьалар гьич кутугайбур жезвачир. Севастополь хуьзвайбурун къуватар тIимил жезвай, амма урус аскердин руьгь эхирдалди женг чIугунин ва шегьер хуьнин къастунив ацIанвай. И карда абуруз цIийиз тайинарнавай командир князь Горчакова куьмек гузвай. ЯтIани душман яваш-яваш Малахован тепедив (Малахов курган) игис жезвай. Мартдилай июндалди давам хьайи четин ва къизгъин женгера Тотлебенал залан хер хьана, викIегь Нахимов телеф хьана. 4-сентябрдиз союзникрин кьушунри эхиримжи гьужум хъувуна ва Малахован тепени кьуна. Горчакова амай кьушунар Кеферпатахъ акъудна ва шегьердиз цIай яна, гимияр батмишарна, барут авай складар хъиткьинарна. Французар, ингилисар ва туьрквер цIа, гумада авай шегьердиз гьахьна.

ЦIусад вацра давам хьайи дяведа союзникрин кьушунрикай, азаррик кечмиш хьайибур квачиз, 70 агъзур кас хкатна. Урусрикай 17 агъзурдалай виниз аскерар телеф хьана, 3164 кас гел галачиз квахьна, 59 агъзурдал хирер хьана.

Хуьруьнвидал дамахзава

Гъетегъ ВАДИМ

Инсан вичин уьмуьрда хъсан гел таз алахъда. Авур кIвалахар халкьди рикIелай алуддач. Ихьтинбурукай сад Сулейман-Стальский райондин Гъетегърин хуьруьн агьали, алай вахтунда Дербент шегьерда яшамиш жезвай Ватандин ЧIехи дяведин ветеран **Гьажимуслим ГЬАЖИМУСЛИМОВ** я.

Ам 1923-йисуз Кьасумхуьруьн райондин Уллу-Гъетегърин хуьре лежбердин хизанда дидедиз хьана.

1938-йисуз хуьруьн школадин 7-класс акьалтIарна, Дербентдин педучилищедик экечIна. Ина кIелдай мумкинвал тахьай жегьил Азербайжандин Пута поселокда яшамиш жезвай Успагьи эмедин патав фена. Ана ада фабрично-заводской школа куьтягьна. Слесарь-токарвилин пеше къачур ам Лухбатандин нафтIадин мяденда кIвалахал хьана.

1942-йисан майдиз Гьажимуслим Азербайжандай армиядиз тухванай. Тифлис шегьердиз акъатай аскерди радиотелеграфистрин курсар куьтягьна. Ина Гьажимуслимни кваз пуд касдикай ибарат радистрин десте туькIуьрна, абур Кеферпатан Кавказдин фронтдиз рекье туна.

Ветеранди суьгьбет авурвал, а вахтунда немсерин ният, Сухуми, Гагра шегьерар кьуна, ахпа Бакудин нафтIадин мяденар къачун тир. Къизгъин дяве физвай вахтунда ада немсер авай чкайрикай вичин полк хабардарзавай. Кавказ немсерикай азад авурла, аскерди къуллугъзавай полк Гагра шегьердин патарив акъудна, дивизиядин штаб Азербайжанда акъвазна. Гь.Гьажимуслимова штабдихъ галаз ара датIана алакъа хвенай. Тапшурмишнавай кIвалах намуслувилелди кьилиз акъудунай Гьажимуслимаз дивизиядин командирдин буйругьдалди кьве гьафтедин отпуск ганай.

1943-йисан эхирра душмандин кьушунри кьулухъ чIугваз башламишна. И вахтунда Гьажимуслима къуллугъзавай подразделение 133-стрелковый бригададиз ракъурна, ахпа ам алакъадин кьилин 628-батальондик кухтунай. Гуьгъуьнлай ада къуллугъзавай батальон Эрменистандинни Туьркиядин сергьятдал алай Аракс вацIун къваларив рекье туна. А вахтунда Гьажимуслим радиовзводдин командир тир.

1948-йисан мартдиз ам хайи хуьруьз хтанай ва Дербентдин педучилищеда кIелун давамар хъувунай. Гьа са вахтунда Агъа Хъартасрин юкьван мектебда муаллимвални авунай.

1950-1952-йисара Гь.Гьажимуслимова Украинадин Львов шегьерда КГБ-дин кьве йисан школа куьтягьна, Дагъустандиз хтана, КГБ-дин органра кIвалахна. 1960-йисуз ада ДГУ-дин тарихдин факультет акьалтIарна.

1976-йисалай ада 10 йисуз Дербентдин горторгдин директордин заместителвиле, ахпа шегьердин газ квай чехирар хкуддай заводдин кадрийрин отделда зегьмет чIугуна.

Гьажимуслим Гьажимуслимов дяведин ва зегьметдин ветеран, Ватандин дяведин 1 дережадин ордендин, къадалай виниз медалрин ва гьуьрметдин хейлин грамотайрин сагьиб я.

Уьмуьрдин юлдаш Майтаба адаз 4 рушни са хва багьишна. Абуру веледриз кьилин образование гана ва гьар сада гьукуматдин къуллугърал намуслувилелди кIвалахзава.

Гъетегъвийри чпин хуьруьнвидал дамахзава.

Дербентдин кадетар - гъалибчияр

Къагьриман ИБРАГЬИМОВ

Дагъустан Республикада терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин комплексный госпрограмма уьмуьрдиз кечирмишунин сергьятра аваз, кIелзавай аялриз ватанпересвилин ва ахлакьдин тербия гунин кIвалах хъсанарунин, 12-17 йисан яшара авай аялри чпиз дуьздаказ военный пеше хкягьунин, аялринни жегьилрин арада сагълам уьмуьрдин къайдаяр тестикьарунин, Ватандин ЧIехи дяведин тарихдай, ОБЖ-дай, НВП-дай ва физподготовкадай аялрин чирвилер, вердишвилер, алакьунар ахтармишунин мураддалди Казбек райондин Дубки поселокда **"Гъалибвилин ялав"** тIвар алаз спортдинни ватанпересвилин фестиваль кьиле фена.

Ана Махачкъаладин, Дербентдин, Каспийскдин кадетрин корпусри, кадетрин ва казакрин классри, гьакIни "Юнармиядин" отрядри иштиракна.

Фестиваль 2016-йисан гъалибчияр хьайи Дербентдин кадетрин школа-интернатдин векилри ачухна.

12 командадин арада 6 номинациядай акъажунар кьиле фена:

"Аскервилин вердишвал", "Вахт физва - рикIера эбеди я", "Военнизированный эстафета", "Калашникован автомат чукIурун ва кIватIун", "Чи тарихдин чинар", "Чун Россиядин гележег я".

Советрин Союздин Игит **Валентин Эмирован** тIварунихъ галай, пак князь А.Невскийдин орден авай Дербентдин кадетрин корпусди мад сеферда лап вини дережадин нетижаяр къалурна, ругуд номинациядайни сад лагьай чкаяр кьуна.

Мярекат гъалибчийриз ва призерриз шабагьар ва пишкешар гуналди акьалтIарна.

Веревирдер

XXI асир?.. Руьгьдин чIулавар?..

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Чилин винел илимдин экуьни агъавализ асирар алатнава. Иллаки XX асирда инсандин акьулди гзаф чIулаврал (мавгьуматрал, савадсузвилел, азаррални тIебиатдин завалрал) акьалтIай гъалибвилер къазанмишайди садавайни инкариз жедач. Са кардикай, лугьун бес я: инсанди яргъал тир космосдиз сиягьатна, космос вуч ятIа ачухна. Вацрал, гьатта маса планетайрални лув гана физ жедайди субутна. Телевидение хьтин аламатди вирибурун кIвалера мягькем чка кьуна. Инсандин беден сагъарун патал садрани хиялризни гьиз тахьай жуьредин дарманар, операцияр ийидай тадаракар, приборар акъудна, кардик кутуна... Гьа чIавуз лугьуз хьайивал, махар гьакъикъатдиз элкъуьрна.

Дуьньядин халкьарин сиясатда нацизм, фашизм хьтин мусибатрал гъалибвал къазанмишна. Къумлухрал садрани такур жуьредин багълар кутуна, бегьерар битмишарна. Эбеди муркIарин алемдани гегьенш рекьер ачухна. Гуя акI тир, илимдиз, инсандин зигьиндиз ачух тушир са сирни амачир.

Амма... XX асирдин эхирда чахъ виридахъ "перестройка" галукьна, чи эвелан ивиррикайни (пак фикиррикай, агалкьунрикай, инанмишвилерикай) затIни тунач. Вири инкарун адетдиз элкъвена.

Неинки чIехи крарихъ - гъалибвилерихъ инанмишвилин, гьатта инсан хуьнин, тербия гунин, чирвилер къачунин, мектебни вуз герек тирвилин ва икI мадни маса месэлаярни шаклувилик кутуна.

Акьулдилай кубутвал, илимлувилелай ругьанивал, къайгъударвилелай къайгъусузвал, чимивилелай къайивал, кIанивилелай такIанвал, садвилелай чкIайвал ва маса мусибатар вилик акатна. ЧукIур тавур затIни, белки, чахъ тунач. Иллаки гъейратдални намусдал, инсандин къаматдин, руьгьдин зурбавал хуьнал гьалтайла, чукIурунар гзаф хьана. Угъривал, табни гьилле, ришветбазвал, уюнбазвал, кьуру тарифар авун, авачир крар авайбур хьиз къалурун, чалкечирвал, игитар хаинар хьиз, хаинар игитар хьиз къалурун, дустар душманриз элкъуьрун, гьатта рагъни кваз "лекеламишиз" алахъун ва икI мадни, адетдин крар хьиз, чи гьар йикъан гьакъикъатда туна. Чун са 30-40 йисан виликан фагьум-фикир гвай инсанар яз амач. А чIаванбуру пакад югъ хъсанди жедайдахъ, Ватандин зурбавилихъ, чи халкьарин садвилихъ, архавилихъ инанмишвалзавай. "Зи дин - ви дин", "зи чил - ви чил", "зи рехъ - ви рехъ", "зи сергьят - ви сергьят" лугьузвачир. Санал са кьас фу незвай, санал уьлкведин къудратлувал къалурзавай. Виридаз им жуван чил, жуван Ватан, жуван сидкьи, жуван сергьятни сенгер тирди чизвай, чирзавай.

Ваъ!.. Гила маса тегьер я. АкI тунач чун санал. Гила илимлуди кIамашдай, кIамаш акьалтIай карчидай, угъри вижевай кьегьалдай гьисабун муд хьанва. Чи ЧIехи Гъалибвилин йикъални шак вегьезвай, ахьтин сувар герек яни, тушни лугьузвай бязи явакьанарни пайда хьанва. Ибуруз "октябренок", "пионер", "комсомол", "коммунист" гафар инсанар усаларзавай лакIабар хьиз я. Гьа са вахтунда чеб нин гъиле лукIар хьиз гьатнаватIа, гьинихъди ялзаватIа, а кьиле куь вилив хуьзватIа аквазвач. Виридан виликни, вахтуни къалурзавайвал, ругьанивал ква. Руьгьдин чIулаввал... ЧкIайвал...

Гьакъикъи медицинадал шак гъизва. Ина фалчийризни, тапан жерягьризни, аяндарризни, экстрасенсризни, адетдин бур тушир "медицина" гвай "алимризни", масабурузни майданар къвердавай генг жезва.

ИкI хьунин себебарни садни кьвед туш. Иван Крылован басняда лагьанвайвал, чекмечи тIунутIар чрунал, ашпаз чекмеяр хъувунал машгъул хьун четин месэла я. Чина тIунутIар чразвай "чекмечияр" гзаф хьанва.

Пулсуз медицина, образование, кIвалахдалди таъминвал, дарманрин дуьзвал амукь тавурла, кIвалахунни кIвалах тавун сад хьайила, са куьнизни герек авачир дипломар гузвай "вузар" гзаф хьайила аяндарризни уюнбазриз рехъ ачух жечни бес! Гьавиляй чи жегьилар, мектебрилай вилик мискIиндиз, начагъбур еке пул истемишзавай "высокие технологийрилай" вилик жерягьрин патав, илимлу муаллимдилай вилик пул чуьнуьхуьз алакьзавай алверчидин (карчидин) патав фида. "КIаник машин квачтIа, жибинда пул авачтIа", рушни ахьтиндаз гъуьлуьз физмач. Сирияда "женг чIугвазвай" жигьадистдиз ваъ лугьузвач. "Тамун стхайриз" гъуьлуьз фин "Аллагьдин рекье" чан гун яз гьисабзава.

Ибур бес государстводин дережада фагьумна кIани месэлаяр тушни? И месэлайри бес чи Ватандин хатасузвал къурхудик кутазвачни?

И йикъара "Россия-24" телеканалдай тамам са сятда "XX асирдин мракобесие" (за "мракобесие" гаф таржума тавуна тазва) передача тешкилнавай. Ана чи чIехи уьлкведин вири регионра, вири халкьарин арада гьа "мракобесие" гьикьван гужлудаказ ва гурлудаказ виликди физватIа къалурзавай. Виридалайни чIехи центраяр чи кьилин меркезда ачухнава. А карди чIварах ягъ тавунвай са пIипIни къе чи я шегьерра, я хуьрера амайди хьиз туш.

ИкI амукьайтIа, тестикьарзавай а передача тухузвай журналистри, чун тирякдилайни, пIапIрусдилайни, ичкидилайни артух, и чIулав къуватди тергда. Инсандин психология, мефтIер, марифат чукIурзава, ам мавгьуматдин желеда тваз-ва. Ингье ваз XXI асирдин "мракобесие"! Чпини, асул гьисабдай чи халкьдин лап зайиф къатарал тагь илисзава, зайифбур мадни зайифарзава. Пенсионерривай, ялгъуз дидейривай, бахтсуз хендедайривай, етимривайни эхиримжи кепекни къакъудзава. Тапан птикралдини, запабралдини, чараралдини, ятаралдини, къванералдини алдатмишзава. Садбуру гьатта инсандин вири азарар "сагъарзава", кьейидални "чан хкизва"!..

Ягь садрани тахьай фалчиярни аяндарар садани русвагьзавач. Ибурув гьа крар ийидай ихтияр гузвай государстводин махсус сертификатарни вугузва, абурухъ лап зурба тешкилатар, сектаяр, чпин банкарни хьанва. Пишкешар, шабагьар гузва халкь гзаф алдатмишайбуруз... XXI асирда икьван руьгьсузвални руьгьанивал? Фикиррин чIулаввал? Авамвал?..

Им ИГИЛ-дилайни хаталу душман тушни? ИГИЛ-дал чи уьлкведа къадагъа ала. И "мракобесие" машгьурзавайбурал къадагъа ни эцигда?..

Гьи закондал бинеламиш хьана, абуру чпин чIулав "бизнесдиз" майданар артухарзавайди ятIа?.. Телеканалдай гайи и суал чнани тикраризва...

Куьтягь тежер чуьнуьхунар

"Цан цайидаз цуру нек, тIамбул ягъайдаз фири нек".

ХАЛКЬДИН МИСАЛ

Гьажи КЪАЗИЕВ

Эхиримжи йисара маса уьлквейри Россия санкцийрин гьалкъада турдалай кьулухъ телевизоррай, СМИ-рай ва маса чешмейрай чаз аквазвай, кIелзавай хабарар чIалахъ тежедайбур хьанва. Мус эхиримжи хабаррихъ яб акалайтIани, ван къвезвайбур гьа са жуьредин малуматар я: флан регионди губернаторди миллиард чуьнуьхна, 300 миллион манат пул ришвет къачуна, сада килограммралди къизилар, бриллиантар, якъутар кIватIнава, хсуси самолетри цавун бушлухра лув гузва, гимийри гьуьлерал сирнавзава...

Мад эцигзавай дараматрикай, авай кьван кIвалерикайни машинрикай зун рахадач. Гьа и кризисдин вахтунда Россияда, марфадилай кьулухъ экъечIдай къарникъузар хьиз, цIийицIийи миллиардерар пайда жезва. Яраб ихьтин четин шартIара абуру къазанжияр гьикI къазанмишзаватIа?

Гьар юкъуз коррупциядихъ галаз женг тухвана кIанда лугьуз гьарайзава. Чахъ авайбур "коррупционерар" я эхир. Вучиз ятIани абур такваз, "коррупциядихъ" къекъвезва. Бубайрин мисалда лугьузвайвал, "вак акваз, геле къекъвезва".

Масабур пехил тир Россияда ихьтин девлетар авайбур гила пара хьанва. Телевизоррин экранрилай мукьвал-мукьвал начагъ аялар сагъар хъувун патал пулдин такьатар кIватIзавай серенжемар къалурзава. Миллионарни миллиардар чуьнуьхнавай губернаторринни чиновникрин пулар, абурун кIвалер ва маса мал-девлет куьмек тIалабзавай аялрин сагъламвал мягькемар хъувунин рекье харж авуртIа жедачни? ИкI авуртIа, шумуд аял къутармишиз жеда. Вишералди, агъзурралди! Къуй олигархри, ришветбазри кесиб къатарин инсанар гьикI яшамиш жезватIа кьатIурай. А девлетар абурун пелекай гьекь кIвахьиз кIватIнавайбур туш хьи, а пуларик вири халкьдин пай ква.

Са патахъай, абуруз чизва, гьикьван тарашайтIани, са кьвед-пуд йис шартIуналди дустагъ ийида, я ийидач. Абур чара амачиз къуншидин верч чуьнуьхна лугьуз вад йис кар атIана, дустагъдиз рекье твазвай кесибар туш кьван. Жуван фикирар заз ихьтин шиирдалди акьалтIариз кIанзава:

Чуьнуьхзава, чуьнуьхзава,
ГъвечIидани, чIехидани,
Эркекдани, дишидани.
Гьукуматдин эменни мал
Чуьнуьхзава, чуьнуьхзава!

Чирвилер чи "квез я?" лугьуз,
Бубад къуллугъ хциз вахкуз,
"Гьинай ва гьикI акъудин пад?"
Ийиз фикир йифиз-юкъуз
Чуьнуьхзава, чуьнуьхзава!

Нефсинин чарх вилик гьализ,
Виш манатар саймиш тийиз,
Темягь анжах - миллиардриз,
Мадни девлет артух хъийиз
Чуьнуьхзава, чуьнуьхзава!

Пак Къуръандин къанунрикай,
Чи бубайрин адетрикай,
Ягьни намус, гъейратдикай
КичIе тийиз пачагьрикай
Чуьнуьхзава, чуьнуьхзава!

Гьикьван тараш авуртIани,
Гьакимриз чеб акуртIани,
Тух хъжезмач, иливзава,
Банкарани эцигзава.
Чуьнуьхзава, чуьнуьхзава!

Са стIал гьекь пелел тегъиз,
Кесиб къатар кIурук ийиз,
Чпин тахтар ахъай тийиз,
Халкьариз чеб дугъри къалуз,
"Зун гьаким я" лугьуз-лугьуз,
Чуьнуьхзава, чуьнуьхзава!

Ниятар къенибур жен

Шагьабудин ШАБАТОВ

Рагьметлу Расим Гьажиди кхьенай: "*Хуьруьг Тагьир бубади кхьенвай чубанрин ятахдик ктканвай "Балашан зиянкар кац" хьиз, зунни тарихдин ктабар кIелиз акатнава".* Гьабур себеб яз, ада вичини "Шагь-Абасакай риваят", "Пелазгийрин эвледар", "Чун чаз килигайла" ктабар майдандиз акъудна. Анра писателди чи тарихдикай, лезги халкьдин бажарагъвилерикай, чибурун "къизилдин" гъилерикай, чун вири девирра чи чилин сагьибар хьайидакай, лезги тIебиат, чIал хуьнин чарасузвал арадал атуникай, делилрал бинеламиш хьана, кхьена. Абур вирида кIелнавани, я туш кIелзавани? Ваъ, гьелбетда. Вучиз? Вучиз лагьайтIа, ахьтин ктабар тIимил акъуднава, вирибуруз гьатзавач, я абурун суракьрани жезвач. Бибколлекторар кардик кумач. Интернет пайда хьана ва ктабар кIелунал саки амалзамач.

Жуван ери-бинеяр, тарих бегьемвилелди чин тийизвайвиляй чун гзаф дуьшуьшра кIевера гьатзава. Ингье за "Самур" журналдай (2.2017-й.) Дагъустандин халкьдин писатель Абдуселим Исмаилован "Ватанпересвал" кьил ганвай куьруь, амма манадиз дерин макъала кIелзава: "Ватанпересвиликай эхиримжи 25-30 йисара кьван рахадай вахтар бажагьат хьана. Раханни вири ийизва: коммунистарни либералар, демократарни монархистар, СССР хьтин зурба уьлкве чукIурайбурни ам хуьз кIанз, алакь тавур, жуьрэтни къаст бес тахьайбур, кесибарни девлетлуяр, тарашчиярни къанун-къайда чIур тийиз кьил хуьз алахънавайбур...

Им хъсан яни, тахьайтIа пис яни, чидач, амма икI вири санал ватанпересар хьуни гзаф инсанрив фикир – хиял, жуьреба-жуьре гиманар ва шаклувилер агудзава».

Авторди макъалада са шумуд мисал гъизва ва тайин жавабарни гузва: "Гьи къуллугъ къачуртIани, анал атунин къаст авай ксар чеб ялавлу ватанпересар тирди къалуриз алахъда. Сада вичин халкь "лукIвиляй" акъудда, муькуьда чилерив "цуьк акъудиз" тада, жемятдиз женнетар къурмишда ва икI мад вири крар хиве кьада. Къуллугъ гъиле гьатнамазни, масакIа жеда: халкь, чилер-цавар, хуьреринни шегьеррин жемятар анихъ туна, абур анжах чпин хизанриз, тухумдиз къуллугъ ийидай "ватанпересриз" элкъведа. Яни ватанпересвилерикай абурун нефсериз суьрсет жеда".

Маса мисалда: *"...жегьилрив ацIанвай залдин сегьнедал экъечIна, чи ватанпересрикай сада ватанпересвилин мани лугьуз эгечIна". "Гьич садрани жуван чилин иесияр тахьай лезгияр".* Де эхиз жедани ихьтин ахмакь гафар? Эгер лезги халкь вичин чилерин иеси туширтIа, вири тарихда чапхунчийрин кIвачери рам авур, ийиз хьайи чилерал ам халкь яз амукьдайни? Герек яни ихьтин ватанпересвал халкьдиз? Ваъ, гьелбетда.

И гафарин ванер гзафбурун япарихъ галукьзавач, вучиз лагьайтIа, къачун чна "Самур" журнал, ам вирида кIелзавани? Ваъ. Адан тираж 428 экземпляр я. Саки 400 агъзурдав агакьна авай Дагъустандин лезгийрикай гьар са 100 агъзур касдал гьалтзавайди виш журнал я.

За гьисабзава хьи, им я чи "ватанпересвал".

Чна - халкьди, сесер гана, абурун гафарихъ инанмиш хьана хкянавай "ватанпересри" халкьдин итижар хуьзвани? Ваъ, чпин эвледрин къайгъуйрик жезва абур. Гьайиф...

Имамали Халилован 80 йис

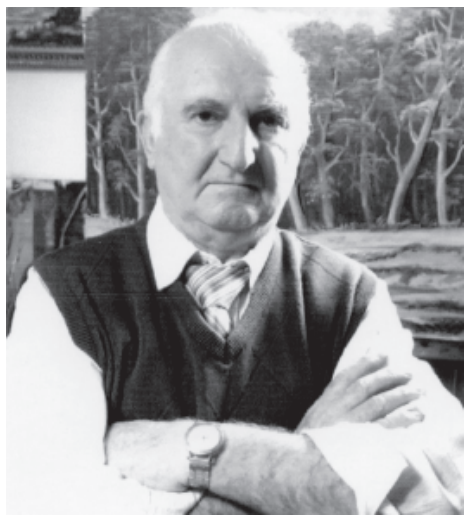

Рангарин музыка!

Мердали ЖАЛИЛОВ

И йикъара Дагъустандин художникри, яратмишдай ксарин еке дестейри, общественностди Ахцегь райондин дагъдин лекьрен муг кьван авай хуьр тир Ялахъай акъатнавай художник, РФ-дин художникрин Союздин член, лап хъсан инсан, дустарикай дуст, Ватандал ва халкьдал бинедилай ашукь кас **Имамали Халилович ХАЛИЛОВАН** 80 йисан юбилей шад гьалара къейдзава.

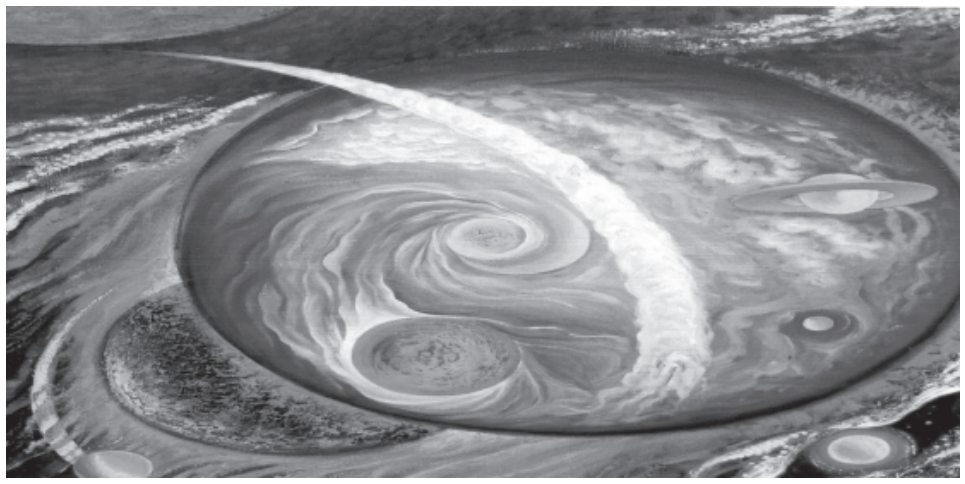

“Космосдиз рехъ”

Заз ам таниш яз гзаф вахтар я. ГьикI хьи, лезги чIалал акъатнавай художественный гзаф ктабра адан гъили ва вилери атIанвай графикадин гуьрчег шикилар ава. Абуру чIалан эсеррин руьгь рангаринни цIарарин, къашарин куьмекдалди кIелзавайдаз мукьва ийизва. Лацу чарчел чIулав къелемдив ва я цIивиндив чIугвазвай шикилрихъни чIал рахурдай гьунар!..

Искусствовед А.Путерброта вичин “Дагъустандин искусство” ктабда И.Халиловакай “Ада рангаралди музыка арадал гъизва”... гьавайда кхьенвайди туш.

РФ-дин халкьдин художник, скульптор Гь.Гьейбатова И.Халилован гьакъиндай лагьай келимаярни зи рикIел хквезва: “Алукьнавай девир искусство, эдебият, меденият хуьзвайбур саилриз (къекъверагриз) элкъуьрнавайди хьанватIани, Имамали са кIусни руьгьдай аватнавач. Акси яз, адан яратмишунрин кIвалахдик мадни артух гьерекат акатнава, сергьятар мадни гегьенш жезва. Эхь, девирар къвез алатда, пачагьар, президентарни дегиш жеда, анжах халис искусство вири девирра амукьда!”

(“ЛГ”-дин 1997-йисан 9-майдин нумра)

Искусствовед З.А.Гьейбатова-Шолоховади “Дагъустандин художникрикай очеркар” ктабда кхьенвайвал, *“Имамали Халилова вичин яратмишунра кьилинди яз ишлемишзавай гуьрчегвилинни генгвилин садвал къалурунин къайдади адаз виливай кьатIуз жедай эсерар арадал гъидай, вичин кIвалахра кхьинрин, мозаикадин, графикадин, скульптурадин, чеканкадин (атIунрин) ва маса жуьрейрин техникадикай менфят къачудай мумкинвал гузва. Идани чав художникди вичин вилик эцигзавай месэлайрин заланвал ва муракабвал рикIивай гьисс ийиз тазва”.*

Ибур гъвечIи баянар туш. Инал зи рикIел художник Имамали Халилован яратмишунриз килигай, къимет гайи хейлин мярекатар хквезва.

1981-ЙИС. И.Халилова - художникди - графикди Загребда (Югославия) кьиле фейи мекерада кьилин художник яз иштиракна.

1987-ЙИС. И.Халилован яратмишунриз Измирда (Туьркия) килигзава. Ина адал вичин фадлай жагъур хъийиз алахъай ватанэгьлияр - Имамали-бегдин (художникдин чIехи буба) невейрикай гьалт хъийизва. Гьугъуьнлай абур чпин бубайрин ватандизни хтана, мугьманвиле чи редакциядани хьана...

1983-ЙИС. Ленинградда кьиле фейи “Вили рекьер” выставкада И.Халилова “Каспийдал” тIвар алай рангаралди чIугунвай чIехи панорама эцигна. И шикилди гуьгъуьнлай Италиядиз, Грециядиз, Америкадиз - выставкайриз сиягьатна.

Художникдин яратмишунриз хайиди тир Дагъустандин чилелни гзаф сеферра килигна. 1994-1995-йисара РД-дин культурадин Центрада (гила Дуствилин кIвал) кьиле фейи килигунра иштиракун зазни кьисмет хьанай.

Зи рикIел Дагъустандин чIехи муршид, вичи кьуд имамдиз тарс гайи Ярагъ Мегьамедан 225 йис тамам хьун къейддайла И.Халилова а вакъиадиз бахшна ягъай шикиларни алама. Абурукай чи алай аямдин зурба арифдар, писатель Агьед Агъаева Ярагъ Мегьамедакай кхьенвай, вич Къуръан хьиз туькIуьрнавай махсус ктабда менфят къачунва.

А ядигаррикай художникди вичи лугьузва: “Шейх Ярагъ Мегьамедан къамат зи рикIе фадлай авай. Зурба камалэгьли, арифдар, хайи халкь истисмарчи зулумкаррикай азад авунин пайдах хкажай касдин къамат арадал хкун акьалтIай жавабдар кIвалах тирди за гьиссзавай. Ингье за чIугунвай портрет: Шейх Ярагъ Мегьамед вичи яратмишай камаллу ктабрин юкьва кабинетда ацукьнава. Яраб ам гьихьтин фикирри яргъариз тухванватIа! ТахьайтIа нубатдин “Асар” теснифуникай фикирзаватIа? Са кар тайин я: ада дагъвийриз лукIвал терг авуниз эвер гузва...

Ихьтин баянар художникдин гьар са чешнедиз гуз жеда. И карни чаз мад сеферда Махачкъалада, художникрин Союздин выставкайрин залда кьиле фейи устаддин юбилейдин мярекатда акуна. Ингье ам гьикI кьиле фенатIа…

И.Халилован яратмишунрихъ галаз таниш жез ва ам тебрикиз иниз гзаф ксар атанвай. Сифте нубатда, республикадин тIвар-ван авай художникар, абурун студентар ва школайрин аялар и карди ашкъиламишнавай. ГьикI хьи, ихьтин гьар са килигун искусстводин рекьевайбур патал нубатдин тарс я.

Художникдин ярар-дустарни, мукьва-кьилиярни, хуьруьнвиярни хейлинбур атанвай.

Килигдай затIарни тIимил тушир. Художникрин Союздин выставкайрин чIехи залдин вири цларилай Имамали Халиловичан яратмишунрин саки 60 йисан рехъ ва жуьребажуьревал, кьетIенвилер, тIебиат, тIямар къалурзавай шикилри, суьретри, гравюрайри тамашачияр чпел желбзавай. Гьар са кIвалах (суьрет, гравюра, шикил, пейзаж) аламатдин жуьредин рангарини къаришмайри, экверини хъенри, цIарарини къашари арадал гъанвайди аквазвай. Тамашачийрин рикIера гьахьтин гьиссерални чан къвезвай. Ина чи дагъларин тIебиатдин (синеринни дерейрин, вацIаринни кIамарин, гьуьлуьн ва цавун) вири гьалар чан алайбур хьиз вилик къвезва. Дагъларин куьгьне хуьрерин (Ахцегьрин, Рутулрин, Ботлихдин, Хунзахдин, Балхардин...) уьмуьр ва тарихдин шагьидар - имаратар вахъ галаз рахазвай хьиз жезва.

“Уьзуьмдин кулар”

Графикадин къайдада чIугунвай “Махачкъаладин эцигунрин”, “Дербентдин базардин”, “Къизилдин дередин”, “Чиркейдин ГЭСдин” ва маса композицийри анрин къизгъин уьмуьр раижзава. Хейлин шикилар тарихдиз талукьарнава. Ватандин ЧIехи дяведин тема алай аямда чи кьилел атай (Бесланда, Ботлихда, Буйнакскда, Каспийскда, масанра) мусибатрин нетижаяр, терроризмвилинни экстремизмдин идеология негьзавай шикилри давамарзава…

Эхь, выставкадин экспозиция девлетлуди, уьмуьр вич хьиз муракабди я. И карди чи устад девиррал хкаж хьанвай къагьриман тирди субутзава. И кар иниз атанвай саки вири мугьманрини къейдзавай.

Юбиляр тебрикиз РД-дин художникрин Союздин председатель, РФ-дин лайихлу художник Къурбанали Мегьамедов, ДГПУ-дин профессор, РФ-дин лайихлу художник Абдулзагьир Мусаев, РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин управленидин начальникдин заместитель Мадрид Азизханов, Ахцегь райондин кьилин патав гвай консультативный Советдин председатель, РД-дин лайихлу муаллим-художник Керим Вагьабов, РФ-дин халкьдин художник Гьейбет Гьейбатов, ДГУ-дин профессор, илимрин доктор Салигь Муслимов, РД-дин халкьдин духтур Азедин Эсетов, выставкайрин залдин директор, РД-дин лайихлу художник Амирхан Мегьамедов, Туьркиядай хтанвай мугьман, юбилярдин мирес Ибрагьим Афажан ва маса ксар рахана. Гьа са вахтунда адав РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин, культурадин министерстводин, художникрин Союздин, Ахцегь райондин администрациядин патай ганвай гьуьрметдин грамотаяр, тебрикдин чарар, къиметлу пишкешар вахкана.

“Дяведай чар”

Эхирдай юбилярдиз гаф гана, ада вичиз ихьтин гьуьрмет авунай гьам республикадин, гьам Ахцегь райондин, Махачкъала шегьердин руководстводиз, художникрин Союздиз, выставкайрин залдин сагьибриз, иллаки выставка гьазуриз ва мярекат тешкилиз вири зегьметар вичел къачур РД-дин лайихлу художник, юбилярдин езне Хидир-Зулдан Юнусоваз сагърай лагьана.

Макъала за устаддин хуьруьнви, машгьур журналист ва писатель Казим Казимован гафаралди куьтягьзава: “Имамалиди яратмишзава, хважамжамдивай рангар чуьнуьхиз. Ам гатфарихъ дуьньядиз атана. Къуй адан яратмишунрин рангар са чIавузни усал тахьурай!

Яйлахрин хуьр - Ялахъар!
Усалбур жеч кIвалахар!
Михьи мублагь булахар,
Мескен ачух сумахар,
АцIай адлу чанахар...
Илиф гьар са хванахва!
Аквада квез абадвал, -
Агакьда квев устадвал!..

“Дагъларин ватанда”

Хабар кьазва - жаваб гузва

Жасмина САИДОВА,
экономикадин отделдин редактор

Вучиз хгузвач хиве кьур пул?

Гьуьрметлу "Лезги газетдин" редакция. Гзаф вахтар хьана, гъиле ручка кьаз, эхцигиз, куьн инжиклу ийиз такIанз. Эхирни, чара авачиз, кхьиниз мажбур хьана.

*Квез кхьизвайбур Кьурагь райондин Ашарин хуьре яшамиш жезвай Агьмедов Мавлуд, Абдулазизов Рамазан, Рамазанов Нариман, Мегьамедов Мегьамед ва са жерге маса ксар я. Чи мурад-метлебни адакай ибарат я хьи, гьукуматди халкьдин дуланажагъ "хъсанарун патал" хуьруьн майишатдин банкар ("Россельхозбанк" - **ред.**) ахъайнай, анай кредитар гузвай - чна кьил хуьн патал малкъара къачуна, чIехи авуна, маса гана. Винел алава 14% алаз вахкана кIанзавай чна. Дуьз лагьайтIа, эгер чна дуьз кIвалахиз хьайитIа, яни икьрардин бинедаллаз туькIуьрнавай графикдалди банкдихъ галаз дуьз гьахъ-гьисабар авуртIа, са кьадар процентдин пул элкъвена чаз хгузвай.*

Къачуна чна маларни, хуьнни авуна, масани гана, куьтягьни хъхьана, кIарабарни амач.

Икьрар икI хьанвайди тир: чна, графикдин бинедаллаз, кредитдилай гъейри, адан 14% тешкилзавай кьадар пул алава яз хгун. Банкуни чав гьа чна хгай 14%-дикай 9% субсидия яз вахкун лазим тир.

"Россельхозбанкдихъ" галаз дуьздаказ гьахъ-гьисабар авуна кьве йис алатзава, амма банкуниз чахъ галаз гьахъ-гьисабар ийиз кIанзавач. Чаз хгана кIанзавай 9 процентдин субсидиядин пул хгузвач.

Кьурагьа авай банк Хив райондиз хъфена. Хивдиз банкуниз фена, чахъ галаз гьахъ-гьисабар вучиз ийизвач лагьайла, гузвай жаваб сад я: пул авач, кризис я.

Эгер вуна пул графикдилай са йикъан кьванни геж вахкайтIа, зенг зенгинин кIула аваз къведа ви патав, гзаф геж авуртIа, гила цIийиз хьанвай жаллатIар - коллекторарни кваз ракъурда. Гила, чаз хквезвай пул хгун тийизвайла, чна вуч авуна кIанзава?

Малум жезвайвал, банкуниз чпиз мажибар, премияр хкаждай пулар, кредитар гудай пулар ава, амма намуслудаказ вичихъ галаз гьахъ-гьисабар авур зегьметчийрив вахкудай пул авач.

Чи эхиримжи умуд квек ква, азиз "Лезги газет".

Мавлуд Агьмедов, Рамазан АБДУЛАЗИЗОВ, Нариман РАМАЗАНОВ, Мегьамед МЕГЬАМЕДОВ, Хейрулагь РАМАЗАНОВ, Бахтияр МЕГЬАМЕДОВ, Къурбан КЪУРБАНОВ, Исамудин МЕГЬАМЕДАЛИЕВ.

Гьуьрметлу Агьмедов Мавлуд ва и чарчин амай авторар!

Куьне и чар редакциядиз кхьейдалай кьулухъ са шумуд варз алатнава. И вахтунда чна куьне гузвай суалриз жавабар жагъурун, месэладай кьил акъудун патал са шумуд идарадиз арзаяр ракъурна, лазим кIвалах тухвана.

Сифтени-сифте къейд ийин, "Россельхозбанкдин" кредит къачурла, субсидия яз хгузвай пул банкуни вичин хсуси финансрикай вахкузвайди туш, ам гьукуматди вичин патай, яни государстводин бюджетдай хуьруьн майишатдин суьрсет гьасилзавайбуруз гузвай куьмекдин пул я. И къайдадикай тамамдаказ, кьилди къачуртIа, гьихьтин къанунрин бинедаллаз ва гьи жуьреда ам лазим ксарив агакьарзаватIа, агъадихъ галай чарче - РФ-дин хуьруьн майишатдин министерстводай куьмесэладиз талукь яз чаз хтай жавабда кхьенва.

Анай малум жезвайвал, къайдада тунвай дегишвилерин бинедаллаз, алай йисалай башламишна, регионриз, гьа жергедай яз Дагъустандизни гузвай субсидийрин пул федеральный бюджетдай йиса са сеферда - эвелдай - вири санлай чара ийизва. И кар РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводин чна вичихъ галаз ихтилат авур пешекардини тестикьарна. Ада гъавурда турвал, эгер виликдай субсидиядин пулар йиса са шумудра тIимил-тIимил къвезвайтIа, гила абур йисан эвелдай са сеферда рекье тваз ва гьа идалди куьтягь жезва.

Гьар са касдал агакьарзавай субсидиядин 95% пул федеральный ва 5% республикадин бюджетрай чара ийизва. Малум хьайивал, эхиримжи делилралди, Дагъустан Республикадин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерстводин делилрин базада субсидия агакь тавунвай тахминан 25 агъзур кас ава. Амма гьар йисуз чара ийизвай пул анжах 1-3 агъзур касдиз бес жезва. Кредитар датIана къачузвайди фикирда кьурла, и сиягь йисалай-суз артух жезвайдини якъин жезва. ЯтIани буржлу хьанвай вири ксарив субсидиядин пулар агакьардай мумкинвал федеральный центрадихъ, чаз хабар гайивал, гьелелиг авач. Ихьтин гьалар гзаф маса регионрани арадал атанва.

Гила куьч чарче тIварар кьунвай ксарикай рахан. РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министерствода гьар са касдиз талукь делилар ахтармишна. Абуру тестикьарайвал, Агьмедов Мавлудаз, Абдулазизов Рамазаназ, Рамазанов Нариманаз, Рамазанов Хейрулагьаз ва Къурбанов Къурбаназ, дугъриданни, субсидиядин пул гьелелиг ганвач.

Мегьамедов Бахтияран ва Мегьамедов Мегьамедан документар идарада, абурун тIварар субсидия гуьзлемишзавайбурун сиягьда авач. Чун министерстводай гъавурда турвал, ихьтин дуьшуьшарни ара-ара гьалтзава - сифте йисара кредитар къачур ксарин документар маса идарайриз рекье твазвайди тир. Гьаниз килигна, абуру чпин документар цIийи хъувун ва министерстводиз агакьарун лазим я.

Мегьамедов Исамудиназ буржлу тир вири пул ганва, адахъ галаз гьахъ-гьисабар тамамдаказ авунва.

"Чна вуч авуна кIанзава?" - хабар кьазва куьне. 2017-йисуз гана кIанзавай пуларин гьахъ-гьисабар авуна куьтягьнава, гьаниз килигна, алай йисуз хъжедай затI амач. Тикрар хъийин, и савдаяр вири апрель-март варцар алукьдалди ийизвайди я. Гьаниз килигна, 2018-йисаз мукьва хьайила, чаз меслят авурвал, виликамаз РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министрдин тIварцIел официальный чарарза (обращение) кхьена (кредитрай буржар аламачирдини къалурна) кIанда. Эгер и карда четинвилер гьалтайтIа, жедай куьмек чнани гуда.

МИНИСТЕРСТВО
СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
(Минсельхоз России)

ДЕПАРТАМЕНТ ЭКОНОМИКИ И
ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ АПК
(Депэкономика)

Орликов пер., д. 1/11, Москва, 107139
для телеграмм: Москва, 84, Минроссельхоз
телефон/факс: (495) 607 80 95
E-mail: pr.depecon@mcx.ru
http://www.mcx.ru

01.03.2017 № 17-С-267/ог

На № _____ от _____

jasmeen@mail.ru

Ж.М. Саидовой

Уважаемая Жасмина Мурадовна!

Департамент экономики и государственной поддержки АПК Министерства сельского хозяйства Российской Федерации рассмотрел Ваше обращение, поступившее через официальный сайт Минсельхоза России от 20 января 2017 г. № С-267/ог, и в рамках компетенции сообщает.

Повышение доступности заемных ресурсов для сельскохозяйственных товаропроизводителей осуществляется в соответствии с постановлением Правительства Российской Федерации от 28 декабря 2012 г.№1460 путем предоставления субсидий из федерального бюджета бюджетам субъектов Российской Федерации на возмещение части затрат на уплату процентов по кредитам, полученным в российских организациях, и займам, полученным в сельскохозяйственных кредитных потребительских кооперативах (далее-Постановление №1460, Правила).

Распределение субсидий на возмещение части процентной ставки по кредитам (займам) в 2016 году осуществлялось в пределах бюджетных ассигнований, предусмотренных Федеральным законом от 14 декабря 2015 г. № 359-ФЗ "О федеральном бюджете на 2016 год", а также в пределах лимитов бюджетных обязательств, доведенных Министерству сельского хозяйства Российской Федерации на соответствующие цели.

При этом в соответствии с Бюджетным кодексом Российской Федерации и пунктом 22 Постановления №1460 выплата субсидий регионами осуществляется в пределах установленных лимитов бюджетных обязательств, доведенных до субъекта Российской Федерации в текущем году.

Таким образом, субъект Российской Федерации не вправе принимать обязательства по субсидированию кредитов (займов) при условии, если бюджетные ассигнования, выделенные ему на эти цели, израсходованы.

Следует отметить, распределение субсидий на возмещение части процентной ставки по инвестиционным кредитам (займам) в 2017 году осуществляется за счет бюджетных ассигнований, предусмотренных в Федеральном законе от 19 декабря 2016 г. № 415-ФЗ "О федеральном бюджете на 2017 год и на плановый период 2018 и 2019 годов", в пределах лимитов бюджетных обязательств, доведенных Министерству сельского хозяйства Российской Федерации на соответствующие цели.

Распоряжением Правительства Российской Федерации от 30 января 2017г. № 136-р утверждено распределение субсидий, предоставляемых в 2017 году из федерального бюджета бюджетам субъектов Российской Федерации на возмещение части процентной ставки по инвестиционным кредитам (займам) в агропромышленном комплексе в размере 58,8 млрд рублей.

На состояние 1 марта 2017 г. необеспеченные ассигнованиями федерального бюджета обязательства по субсидирование части процентной ставки по инвестиционным кредитам отсутствуют. Кроме того, предоставление субсидий по уже принятым обязательствам по возмещению части затрат на уплату процентов по краткосрочным кредитам (займам) и кредитам, взятыми малыми формами хозяйствования по 31 декабря 2016 г. с 1 января 2017 г. осуществляется в рамках "единой субсидии", предоставляемой на содействие достижению целевых показателей региональных программ развития агропромышленного комплекса.

Изменение структуры и механизма оказания государственной поддержки с 2017 года повысит самостоятельность органов государственной власти субъектов Российской Федерации в выборе конкретных методов достижения поставленных целей при использовании средств субсидии, позволит оперативно принимать решения о перераспределении субсидий между направлениями государственной поддержки, что в итоге позволит обеспечить своевременное доведение бюджетных ассигнований до конечных получателей в полном объеме, а также даст право субъектам Российской Федерации сомостоятельно определять приоритетные направления государственной поддержки с учетом специфики сельскохозяйственного производства и природно-климатических и других особенностей.

В свою очередь, информируем Вас о том, что оказание государственной поддержки сельскохозяйственных товаропроизводителей является полномочием субъектов Российской Федерации по предметам совместного с Российской Федерацией ведения, в рамках которых субъекты Российской Федерации оказывают в том числе и собственные меры поддержки отраслей сельского хозяйства.

Заместитель директора Департамента
А.Н.КАРАБАЕВ.

Жаваб жагъуриз жедатIа?

*"Лезги газетдин" 2013-йисан 19-декабрдиз чапдай акъатай нумрада "Вкладчикам и акционерам финансовых и фондовых организаций" кьил алаз чапнавай макъаладин бинедаллаз, за жуван 1992-йисуз къачур "Ольби-Дипломат" АО-дин акция (10 000 манатдин) гьа и фондуниз (Вкладчикринни акционеррин ихтиярар хуьдай общественный ва государстводин фонд - **ред.**) вахкана. Фонд агъадихъ галай адресда ава: РД, Махачкъала шегьер, Абубакарован куьче, 117-дарамат, тел.: 8988…… ("Хсуси делилрин гьакъиндай" ФЗ-дин 7-статьядал - № 152-ФЗ, 27.07.2006 - асаслу яз, нумра тамамдаказ кхьизвач-ред.).*

РД-дин ОГФ-дин президент Гь.Даниялова акция хушвилелди кьабулна ва чав пул кварталдин эхирра агакьда, гуьзлемиша, сбербанкдин книжка мукьвал-мукьвал ахтармишиз хьухь лагьана.

Ахтармишунарни чна авуна, амма пул чав гилани агакьнавач. Зенг авуна, чав пул вахкун тавунин себеб вуч я лагьана хабар кьурла, къведай вацра хкведа лугьуз, жаваб гузва. ЯтIани гилани чав агакьай затI авач.

Гьуьрметлу "Лезги газетдин" редакция! Белки, квез малум ятIа и кIвалахдикай, квевай чаз жаваб жагъуриз жедатIа?

Играмудин ГЬАСАНОВ, Хив райондин ЗахитIрин хуьр

Гьуьрметлу Играмудин Гьасанов!

Куьне къейднавай ва са жерге маса (и фондунихъ галаз алакъалу яз къалурнавай) телефондин нумрайрай чаз жавабар жагъаначтIани, РД-дин вкладчикринни акционеррин ихтиярар хуьдай ОГФ-дин президент Даниялов Гьажимурад Гьажиалиевичахъ галаз чи ихтилат хьана.

Ада гъавурда турвал, фондуни финансрин тешкилатрин акцияр виликамаз кIватIиз башламишнай. Амма анжах алатай йисуз абур федеральный сиягьдик (реестр) кутуна.

Са жерге акционервилин обществойрин вкладчикрив эвездин пул алатай йисуз агакьнава. "Ольби-Дипломат" ва са жерге маса АО-риз талукь документар, Гь.Даниялова гъавурда турвал, алай вахтунда Москвадиз, яни РФ-дин вкладчикринни акционеррин ихтиярар хуьдай ОГФ-диз рекье тваз гьазурнава. Идалай кьулухъ акцийрин иесийрив чпин пул агакьда.

Гьикьван вахтунда мад гуьзлемишна кIанда лагьай суалдиз ада жаваб гайивал, "Ольби-Дипломат" АО-дин вкладчикрив эвездин пул алай йисан эхирдалди агакьун лазим я лагьана жаваб гана.

Ада къейд авурвал, и пулар Москвадай гьар са касдин хсуси расчетный счетдиз рекье твазвайди я. Эгер виликдай абур Дагъустандиз рекье туна, ахпа инай пайзавайтIа, гила гьахъ-гьисабра республикадин фондуни иштиракзавач.

Инал къейд ийин, вкладчикринни акционеррин ихтиярар хуьдай общественный ва государстводин федеральный фондуни Россиядин агьалийриз эвездин пул Россиядин Федерациядин Президентдин 1995-йисан 18-ноябрдиз кьабулай 1157-нумрадин Указдин бинедаллаз чара ийизва.

Эвездин пул Россиядин Федерациядин финансринни фондарин базарра РФ-дин правовой актар чIурай, чпин кIвалах акъвазарай ва Фондунин реестрдик кутунвай финансрин компанийри зарар ганвай агьалийриз хгузва.

Себеб вуч я?

Гъуьрметлу "Лезги газетдин" редакция! Гьеле 1991-йисуз за Сбербанкда 12 агъзур манат пул эцигнай. И пул зав икьван чIавалди агакь хъувунвач. Идалай вилик ва кьулухъ йисара эцигай пулар (вкладар) агьалийрив вахканва, амма 1991-йисанди - ваъ. И кардин себеб вуч я?

М.ГЬАМЗАТОВ, Хасавюрт район.

"Россиядин Сбербанкдин" Кьиблединни РагъакIидай патан банкунин маркетингдинни коммуникацийрин управленидин къуллугъчи Алексей Меркулова чаз жаваб гайивал, гьар са касдиз талукь себеб чирун патал тамам делилар лазим я. Агъадихъ галай жавабда, мумкин я, квез талукь себебдикайни лагьанва. Ам чна, дегишвилер кутун тавуна, урус чIалалди чапзава:

"В 2016 году компенсационные выплаты осуществляются **гражданам Российской Федерации** по вкладам в Сберегательном банке Российской Федерации по состоянию на **20 июня 1991 года** в порядке, определенном постановлением Правительства Российской Федерации от 25.12.2009 №1092 "О порядке осуществления в 2010-2016 годах компенсационных выплат гражданам Российской Федерации по вкладам в Сберегательном банке Российской Федерации".

В 2016 году право на получение компенсационных выплат по вкладам, действовавшим на 20.06.1991, предоставлено **гражданам Российской Федерации** (в том числе наследникам, относящимся к указанной категории граждан):

- **по 1945 год рождения включительно** - осуществляется выплата компенсации в трехкратном размере остатка вкладов по состоянию на 20.06.1991 (исходя из нарицательной стоимости денежных знаков в 1991 году);

- **1946 - 1991 годов рождения** - осуществляется выплата компенсации в двукратном размере остатка вкладов по состоянию на 20.06.1991 (исходя из нарицательной стоимости денежных знаков в 1991 году).

Размер трехкратной (двукратной) компенсации уменьшается на сумму ранее полученной предварительной компенсации (компенсации) и дополнительной компенсации по вкладам.

Размеры компенсаций зависят от срока хранения вкладов и определяются с применением следующих коэффициентов:

1 - по вкладам, действующим в настоящее время, а также по вкладам, действовавшим в 1992-2016 годах и закрытым в 1996-2016 годах;

0,9 - по вкладам, действовавшим в 1992-1994 годах и закрытым в 1995 году;

0,8 - по вкладам, действовавшим в 1992-1993 годах и закрытым в 1994 году;

0,7 - по вкладам, действовавшим в 1992 году и закрытым в 1993 году;

0,6 - по вкладам, закрытым в 1992 году.

По вкладам, закрытым в период с 20 июня по 31 декабря 1991 года, выплаты трехкратной или двукратной компенсации **не осуществляются**.

В случае смерти владельца вкладов в 2001-2016 годах, являвшегося на день смерти гражданином Российской Федерации, наследникам либо физическим лицам, осуществившим оплату ритуальных услуг, выплачивается **компенсация на оплату ритуальных услуг** в размере 6 тыс. руб., если сумма вкладов умершего владельца, указанных в заявлении, равна или превышает 400 рублей (исходя из нарицательной стоимости денежных знаков в 1991 году); в размере, равном сумме вкладов умершего владельца, указанных в заявлении, умноженной на коэффициент 15, если сумма вкладов меньше 400 рублей (исходя из нарицательной стоимости денежных знаков в 1991 году).

При наличии у владельца вкладов в разных подразделениях банка нескольких вкладов выплата компенсации на оплату ритуальных услуг осуществляется только в одном из них.

Выплата компенсации на оплату ритуальных услуг в размере до 6 тыс. рублей осуществляется независимо от компенсаций, полученных владельцем вкладов при жизни.

По вкладам граждан Российской Федерации, по которым ранее были произведены начисления и выплата компенсации в 3-кратном (2-кратном) размере остатка вкладов, предварительной компенсации (компенсации), дополнительной компенсации, компенсации на оплату ритуальных услуг в размере до 6 тыс. рублей, **повторная выплата** указанных компенсаций **не осуществляется**.

Документы, необходимые для получения компенсации:

- **вкладчик** для получения компенсаций по вкладу должен предъявить в подразделение банка свой паспорт гражданина РФ и сберегательную книжку (по действующему вкладу), а также оформить в подразделении банка заявление на получение компенсации;

- **наследник** для получения компенсации должен предъявить в подразделение банка свой паспорт гражданина РФ, документы, подтверждающие его право на наследство, свидетельство о смерти вкладчика, а также оформить в подразделении банка заявление на получение компенсации.

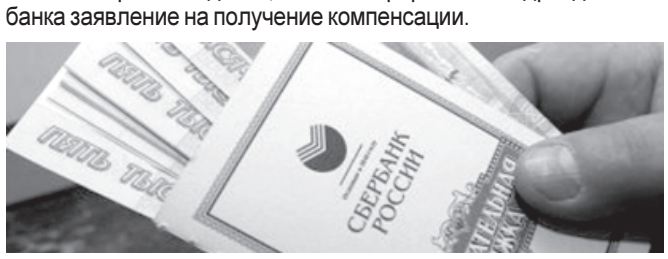

Гьамиша инсанрин рикIера

Агъадуллагъ ЖЕНЕТОВ, РД-дин ОВД-дин ветеранрин Советдин председателдин заместитель, къенепатан къуллугъдин отставкада авай полковник

Дахди - хциз, бубади - хтулдиз, са несилри муькуьбуруз тазвай виридалайни багьа ва пак ивиррин жергедик рикIера амукьдай, чешне къачуниз лайихлу, мешреблу крарни акатзава. Вичикай къени фикирар тунвай инсанрикай сад яз **Кебир Межидович ГЬАСАНОВАН** тIварни кьаз жеда.

Ам виликан Самурский округдин Чахчарин хуьре 1911-йисан 13-ноябрдиз лежбердин хизанда дидедиз хьана. Юкьван школа куьтягьай 1930-йисуз са тIимил вахтунда комсомолрин кьиле акъвазна. Ахпа Махачкъалада пединститутдин тарихдин факультет акьалтIарна, меркездин школайрикай сана муаллимвиле, директорвиле, шегьердин халкьдин образованидин отделдин заведующийвиле, исполкомдин председателвиле кIвалахна. 1941-йисан январдилай 1942-йисан августдалди Кебир Межидович Махачкъала шегьердин исполкомдин кьиле акъвазна. 1942-1944-йисара адакай ВКП(б)-дин Дагъустандин обкомдин кадрийрин отделдин заведующийдин заместитель, 1944-йисан майдилай 1959-йисан октябрдалди кадрийрин рекьяй Дагъустандин къенепатан крарин министрдин заместитель хьана. 1951-йисуз ада СССР-дин МВД-дин высший офицервилин школа акьалтIарна. 1952-йисуз СССР-дин МВД-дин приказдалди полковниквилин чин гана. Иллаки Дагъустандин къенепатан крарин министрдин заместитель тирла, Кебир Межидовича вич инсанрин рикIера гьамиша амукьдайвал кIвалахна.

УГПС-дин (Управление государственной пожарной службы) ветеранрин Советдин председатель, РД-дин МВД-дин ОПО-дин начальникдин заместитель, къенепатан къуллугъдин отставкада авай подполковник С.С.Алистанова адакай икI лугьузва: *"Зи хуьруьнви Кебир Межидович Гьасанов гзаф намуслу, чарадан дердиникай хабар кьадай къени инсан тир. Ада пожарно-технический училищедиз фин патал куьмек гайиди за садрани рикIелай алуддач".*

Кебир Гьасанов РД-дин МВД-дин министрдин заместитель тир вахтунда

РД-дин ОВД-дин ветеранрин Советдин председатель, РД-дин къенепатан крарин министрдин виликан заместитель, къенепатан къуллугъдин полковник, гьа девирда министерстводин аппаратда кIвалахай Алиев Абдулбасир Мегьамедовича ингье вуч лугьузватIа: "Кебир Межидович миллетдал гьалтайла лезги, руьгьдин жигьетдай - интернационалист, ахлакьдин рекьяй виридаз чешне тир. Ам, зегьметдал гзаф рикI хьуналди, амайбурулай тафаватлу жедай.

РД-дин МВД-дин ОБХСС-да оперуполномоченный тир вахтунда зун адан патав жуван хсуси месэла гваз са шумуд сеферда фенай. КIвалахар туькIвена чиртIани, заз кIандайвал жезва чиртIани, зун кабинетдай адан руьгьдин чимивал гваз экъечIдай. Ам жегьил пешекаррив гьуьрметдивди эгечIдай. Зи бейнида ам гьахьтин кас яз амукьна".

МВД-дин отделдин виликан начальник С.Сикоева рикIел хкизва: "*Зи рикIел Кебир Межидовича гьикI кIвалахдайтIа, кадрияр хкягъунив, абур тербияламишунив гьикI эгечIдайтIа лап хъсандиз алама. Са вахтара и ва я маса месэла гьикI гьялдатIа кьил акъат тийидайла, за жува-жуваз суал гудай: яраб и дуьшуьшда Кебир Межидовича вуч ийидайтIа? Адалай гуьгъуьниз месэла, дугъриданни, гьял жедай".*

Кебир Межидовичакай кхьин патал къелем гъиле кьадалди за ам чидай, адахъ галаз кIвалахай гзафбурухъ, ветеранрихъ галаз суьгьбетарна. Абурун виридан рикIел ам хъсан тешкилатчивилин алакьунар авай камаллу регьбер, гьа са вахтунда михьи, хъсан къилихрин, регьимлу насигьатчи ва хуш суьгьбетчи хьиз алама.

Адаз са шумуд чIал чидай. К.Гьасанов Махачкъала шегьердин Советдин депутатни хьанай. Адан гьакъисагъ зегьметдиз лайихлу къиметни тагана тунвач. Ам **"Гьуьрметдин Знак" ордендин, "Кавказ хуьнай", "Германиядин винел гьалиб хьунай", "Советрин Армиядин ва ВМФ-дин 30 йис", "МВД-да гьакъисагъвилелди гъуллугъ авунай"** медалрин ва гьуьрметдин грамотайрин сагьиб тир.

Адан уьмуьрдин юлдаш Нина Андреевнади Даггосуниверситетда химиядай тарсар гузвай. МГУ куьтягьай хва Олега Санкт-Петербургда кIвалахна, руш Тамара, вуз акьалтIарайдалай гуьгъуьниз гъуьлуьз фена, Москвада къецепатан чIаларин институтда кIвалахна.

Къейд авун лазим я, К.Гьасанован багьрийрикай гзафбуру, адан рехъ давамарунали, къайдаяр хуьдай органра кIвалахзава. Гьасанов Эмир Агъафендиевич гьабурукай сад я. Алай вахтунда ада РД-дин прокуратурада кIвалахзава.

Мукьвара Кебир Межидович дидедиз хьайидалай инихъ 105 йис тамам хьанва. Дагъустандин къенепатан крарин министерстводин къуллугъчийри и камаллу кас рикIелай алудзавач. Гьар йисан 9-Майдиз, къенепатан крарин органрин сувар тир 10-ноябрдиз МВД-дин делегацияди Махачкъалада Ленинан Комсомолдин тIварунихъ галай ял ядай багьда кучукнавай Кебир Гьасанован сурал цуьквер эцигзава.

Сурал цуьквер эцигзавайла

И викIегь лезги хциз гьуьрмет авунин, ам рикIел хуьнин лишан яз, адан тIвар Махачкъаладин Кяхуляй поселокдин са куьчедиз ганва.

Чаз республикадин къенепатан крарин органрин алай вахтунин ва къвезвай регьберар ва къуллугъчиярни Кебир Межидович Гьасанов хьтин экуь гел тадайбур хьана кIанзава.

Яратмишдай гьевесдалди

Ш.ШИХМУРАДОВ

Малум тирвал, вилик йисара Урусатдин регионра, СНГ-дин республикайра, гьакIни Туьркияда авай чи ватандашрикай "ЛГ"-дин чинриз кIелзавайбурун патай итиж арадал гьайи хейлин макъалаяр акъатнай. Абурукай гзафбурун автор шаир Бикеханум Алибегова тир. ГьикI хьана, кхьизмач хьи, вун гьинихъ алатнавай, квел машгъул тир, яргъара авай ватандашрал кьил чIугвазмачни? - хабар кьуна за, и мукьвара дуьшуьш хьайила, Бикеханумавай.

- Яргъариз фенвачир, къуншидаллай Бакуда авай, - жаваб гана ада.

► **Къуба патахъ, Бакудихъ галаз ви алакъаяр гзаф ава хьи. И кардин сир вуч я?**

- Ана зи хуьруьнбур, мукьва-кьилияр, ярар-дустар гзаф ава. Идалайни гъейри, Азербайжандин яратмишунарзавай ксарал за, лугьудайвал, "лацу" пехилвалзава. Президент Илгьам Алиеваз чпин бажарагълу, яратмишзавай ксар вири чида, абуруз гзаф гьуьрметзава, еке куьмекарни гузва, абур гъилерал кьунва. Ктабар чапдай акъудзава, абур раиждай мярекатар вини дережада аваз тешкилзава. Фикир це садра: шаирриз, писателриз, журналистриз, эцигиз, яшайишдин кIвалерни кваз гузва! Гьа идаз лугьуда яратмишзавай интеллигенциядин къадир ва къайгъуда хьун.

► **А пата вазни куьмекзава. Тушни?**

- Эхь. Месела, мукьвара "Мавел" типографияда агъзур экземплярдин тираж аваз, зи "Бакудин къужахда" ктаб акъатна. Вичин патай харжияр Рауф Керимович Гулиева авуна. Ам шииратдал гзаф рикI алай кас я. Интернет-сайтдай зи шиирар кIелай адаз абур бегенмиш хьана. Гьавиляй, зун чидай кас туштIани, ктаб акъудиз куьмек гана, Къуба пата ярардустари, чирхчирри зи шейэр ана акъатзавай кIватIалрик кутазва, чапдай акъудзава.

Идалайни гъейри, Кахъ шегьердин нинийрин театрдин режиссер Юсиф муаллимдиз, гьакIни Бакуда авай "ТЮЗ" театрдин режиссер Бахрамаз за аялар патал кхьенвай "Цуькверин багъ" тамаша бегенмиш хьана, ам сегьнеда эцигдайвал я. А театрда лезгийрини кIвалахзава.

Зи "КьатI хьайи мани" драма гьеле 1998-йисуз Къусарин гостеатрда эцигнай. Гила за аялар патал кхьей гьикаяяр ("Горские рассказы") кIелай "ТЮЗ" театрдин артист Адалет абурукай мультфильмаяр эцигунин фикирдал атанва. Абура иштиракда вичи, адан уьмуьрдин юлдашди ва руша.

Бакуда зи яр-дуст Азада Гьуьсейновадиз вичин хсуси сайт ава (Кавказ - медиа.ru). Ам медик-шаир-журналист я. Ада гзафбурукай меденият дин, шииратдин рекьерай шейэр, шикилар (зарисовкаяр) гузва, гьа жергедай яз - закайни. И сеферда Бакудиз фейила, важиблуди мадни а кар хьана хьи, Москвада авай жегьил режиссер Анар Къурбановаз зи "Са муьгьуьббатдин кьисмет" повестдин бинедаллаз киносценарий туькIуьриз кIанзава. И кар исятда адан буба, режиссердин куьмекчи Магьадин Къурбанова гъиле кьунва. Киносценарий гьазурна куьтягьна кIанзава. Гьавиляй зунни Бакуда хьун герек я.

► **Аквазвайвал, вуна яратмишдай гьевес аваз кIвалахзава. Алай девир вич четинди я. Ахьтин крар кьилиз акъудун патал куьмекар, пулдин такьатарни кIанда эхир. И барадай вуна вуч лугьуда?**

- Бязи вахтара, гуьзлемишни тавуна, бейхабардиз мергьяматлу инсанар гьалтда. Жуваз такур, течир маса кас ви яратмишунрал рикI алайди я лагьана нин фикирдиз къведа?! За икI лугьуда (жуван тарифун туш): зи яратмишунри куьмекдайбур (спонсорар) чпи жагъурзава. Мискьивал тавуна, ви къаршидиз къвезвай

ахьтинбуруз за чухсагъул, аферин лугьузва. Ихьтин хъсан ксариз неинки рикI, руьгьни багъишиз гьазур я зун.

► **Бес и пата?**

- Чи Лезги театрди сегьнеламишун патал за тамаша кхьена куьтягьнава. Заз ам жегьил режиссер Казбека эцигнайтIа, кIанзавай.

Дагъустандин вири чIаларал зи цIийи "Цуькверин багъ" (аялар патал) ктаб акъатзава. Гьар чIалал акъатзавай ктабрал и кардиз куьмекдин гъил яргъи авур спонсоррин тIварар жеда - къуй виридаз чир хьурай ахьтин мергьяматлу, къанажагълу ксар.

Мадни. За и чIавалди чпикай кхьенвай вири лезгийрикай материалар санал кIватIна, кьилдин ктабни гьазур я. Ам акъудун патал спонсорвал ни ийидатIа, гьелелиг тайин туш.

► **Туьркиядихъ галаз алакъаяр амачни?**

- Амайди я. Анталияда и гатуз, "Чанахкъаладай Бакудиз кьван" тIвар алаз, Европадинни Азиядин са жерге шаиррин шейэрикай ибарат антология акъатзава. Адак зи шиирарни кутунва.

► **Гагь саниз, гагь масаниз - вун гьамиша гьерекатда ава. Бес ял язавачни?**

- Мумкинвал хьайила, гьелбетда, ялни язава. Месела, Сумгаитдиз агакьдалди "Гуммет" тIвар алай ресторан ава, анин чIехиди къусарви Сабир я. Аниз фейила, ада заз Музафферан ва Рамиз Къусарвидин кьве яцIу ктаб пишкешна - абур заз виридалайни багьа я.

Эсил Дербентдай тир Ризадини къунагъламишна зун "Мугъан-клубда". И чка за кьилди вучиз къейдзава лагьайтIа, аниз дуьньядин гзаф уьлквейрай къвезва - ширваншагьрин инжилрин багъда, тарарин кIаник ацукьна, самовардин чай хъун гьикьван лезет я!

Ара-бир зун Масаллы райондизни физва. Ана гуьзел чкаяр, ярар-дустарни ава - анриз килигун, инсанрихъ галаз суьгьбетар авун - имни ял ягъунин са жуьре я.

Сагърай чи "Лезги газетни"! Ам за Интернетдайни кIелзава. Зи чантада очеркар ава. Абур за редакциядив агакьарда.

Б.Алибеговадин "Бакудин къужахда" ктабдин сифте гафуна авторди икI лагьанва: *"Кавказ - зи ватан. Чпихъди инсанар ялзавай адан такабурлу кукIушрал зунни ашукь я. Дагъларин кьакьанвал - им инсандин руьгьди лув гунин гьуьндуьр я. Кьакьан дагъларин векьин уьруьшар, абурун атир, гурлу вацIар, чарчарар, гьакIни хъсанвал авунин, регьим-мергьяматлувилин законралди яшамиш жезвай жуьрэтлу, бажарагълу инсанар заз гзаф кIанда. Жуван яратмишунра Кавказдин ихьтин рухвайрин тариф за гьамиша ийида..."*

Къуй мергьяматлувили, жумартлувили, ислягьвили, дуствили вири дуьньяда агъавалрай!

Чи гуьруьшар

Халкьдин мез, руьгь... хуьн патал

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Чи ватандашриз "Мавел" чапханада Къ.Акимован "Лезги чIаланни урус чIалан гафарган" подписка ийидай мумкинвал авайдакай "Лезги газетда" хабар гуз са кьадар вахт хьанва. Малуматда раижнавайвал, ам алай йисан ноябрдиз чапдай акъатда. ЦIийи гафаргандин кьетIенвилерикай, са жерге маса месэлайрикай чна мукьвара адан автор - филологиядин илимрин доктор, зари Къурбан Акимовахъ галаз суьгьбетна. Чаз сифтегьанбурун жергедай яз (гьеле чапдай акъат тавунвай) гафарган тупIалай ийидай мумкинвални хьана.

▪ **Къурбан муаллим, жуван хайи чIалахъни халкьдихъ рикI кузвай кас яз куьн тамам гафарган туькIуьрунин фикиррик фадлай квайди, Дагъустандин халкьарикай чIехибурукай сад тир чахъ - лезгийрихъ - къени чIехи гафарган тахьуни куьрикIиз секинвал гузвачирди чаз малум я. Куьне гъиле кьунвай улубдикай лагьанайтIа кIанзавай...**

- ЧIал-халкьдин мез, руьгь, тарих, алам, гележег ва дамах я. ЧIал ава-халкь ава, чIал авач-халкьни авач, гьавайда лугьузвач. Лезги халкьдихъ агъзур йисарин къадим, девлетлу, гьар са фикир лугьуз алакьзавай, гуьзел чIал ава. Адан девлет (лексика, фразеология, синонимия ва маса хилер) гилани тамамвилелди кIватI хъувуна, басмадай акъудна, халкьдив ахгакьарнавач. Дидед чIалан жигьетдай чи улубар кесиб я: М.Гьажиеванни Б.Талибован, Р.Гьайдарованни У.Мейлановадин, А.Гуьлмегьамедованни Г.Асланхановадин, Ф.Гъаниевадинни Ф.Насрединован, Ж.Агьмедованни Ю.Халилован, С.Керимовадинни М.Меликмамедован гафарганрин бинеда дувулдин анжах 5-6 агъзур гаф ава. Абурун жилдерал къалурнавай кьадардик булдалди гафарин жуьреяр, ибараяр ва къунши халкьарин чIаларай атанвай гафар ква.

Чаз сифте нубатда, дидед чIалан кьилин (дибдин, дувулдин) гафар авай, абур урус чIалаз элкъуьрнавай гафарган герек я. Чна туькIуьрнавай "Гафаргандин" макьсад хайи чIалан вири девлет - дувулдин гафар (маядин гафар - генофонд!) кIватI хъувун ва кIелзавайдав агакьарун я. Ада алимриз, зарийриз, мухбирриз ва маса пешекарриз жуван дидед чIал дериндай чирдай, ам девлетлу ийидай, адал ачухдаказ рахадай, кхьидай ва дамахдай мумкинвал гуда. Зун инал халкьдин чан алай, жемятдин вири къатари ишлемишзавай чIалакай рахазва. Зи гъиле авай улубни халкьдин чIалан кIватIал я: вири гафар инсанри чпин хуьрера, шегьерра, кIвалера лугьузвай тегьерда кхьенва.

Чна теклифзавай «Гафарган» кхьинрин къанунар, къайдаяр къалурзавай "Орфографиядин словарь" туш. Тикрарин: чи улубда авай гафара ва мягькем ибарайра лезги чIалан рахунин, абур сивяй акъудунин (орфоэпиядин) къайдаяр ва халкьдин тежриба вилив хвенва.

▪ **Чун гъавурда акьурвал, куьне теклифзавай "Гафаргандa" нугъатрин гафарни гьатнава. Тушни?**

- Чун жуван чIалав, ам нугъатриз пай тавуна, ам вири лезги халкьдин пак ивир, алат, яракь яз гьисабна, эгечIзава. Гьавиляй "Гафарганда" яргъал-мукьвал хуьрерин (Ахцегь, Гелхен, Манкъули, Къуруш, КьепIир, Миграгъ, Сардар, СтIалар, СтIур, ТIагьиржал, Фий, Цмур ва мсб.) кьетIен гафар ва ибараяр ава. Гьар са дереда лезги рахазвай гаф-чIал-лезги халкьдин чIалан тIебии са пай, хел я, абур чи газетрани журналра, гафарганрани учебникра хьана кIанда. Халкьдин чIал зарийри, журналистри литературадиз гъизва, адакай литературадин чIал жезва. Чун и месэладикай рахазвач.

▪ **Къурбан муаллим, куь "Гафаргандихъ" мад гьихьтин кьетIенвилер ава?**

- Ам ("Гафарган") чIалан дувулдин гафарикай ибарат хьанва;

- кьетIен мана квай сад-вад мягькем ибара къалурнава;

- чи хуьрерин ва шегьеррин чIалара дуьшуьш жезвай гафар, нугъатрин вариантар ишлемишнава;

- халкьдин майишатдин вири хилерин гафар ква;

- чIалан мешреб, везин, гуьзелвал къалурзавай гафар (синонимар, антонимар, эпитетар ва мсб) кутунва;

- тарихдин ктабра, литературадин эсерра, журналра ва газетра дуьшуьш жезвай гафар ишлемишнава;

- къецепатан чIаларай атанвай гафар чи чIалаз хас тушир суффиксар ва эхирар (*-миш*, *-ский*, -ный, *-ь* ва мсб) галудна ганва;

- чарасуз чкайрал кьве тахан гьарфар (кк, пп, тт, чч) ишлемишнава (абур чи алфавитдай акъудун туькIуьр хъжедай гъалатI яз гьисабзава).

▪ **Гьа са вахтунда "Гафаргандик" вуч кутунвач?**

- Инсанрин ва чкайрин тIварар;

- илимдин (сиясатдин, медицинадин, техникадин, философиядин ва мсб.) думанар (терминар);

- гафарин падежрин, глаголдин ва маса жуьреяр, гзафвилин кьадарда авай гафар;

- мисалар;

- сеперар, айиб ва харчи гафар;

"Гафарган" туькIуьрдайла за жуван архивдикай менфят къачунва.

▪ **"Гафарган" шумуд чиникай ибарат ва ана гафарин кьадар гьикьван жеда?**

- Ам, чна пландик кутурвал, алай йисан ноябрдиз чапдай акъатда, вири санлай ана дувулдин 22 агъзурдалай гзаф гафар ва мягькем ибараяр алфавитдин къайдада гьатнава. Абур урус чIалаз элкъуьрун патал 50 агъзурдалай гзаф урус гафар ишлемишнава. "Гафарганди" кIелзавайдаз кьвед лагьай хайи чIални чириз куьмекда.

Газетдикай менфят къачуна, за "Гафарган" кIелай, гъалатIар туькIуьрай, алавяяр хъувур алимриз, зарийриз ва пешекарриз, печатдиз гьазурай рецензентриз, редакторриз ва корректорриз, басмадай акъудзавай "Мавел" чапханадин къуллугъчийриз пара кьадар сагърай лугьузва.

18-июнь медицинадин хилен къуллугъчийрин югъ я

Девирдин истемишунрин дережада

Надият ВЕЛИЕВА

Гьар са межлисда - мярекатдал инсанри тостар лугьудайла, сифтени-сифте мягькем сагъламвал хьурай лугьуда. Им тІебии карни я - сагъсуз инсандиз уьмуьрди са дадни гудач. Ада вич дуьньядин вири няметрикай магьрум хьанвайди хьиз гьиссда. Статистикадин делилралди, алай девирда жуьреба-жуьре азарлуйрин кьадар, гьайиф хьи, къвердавай гзаф жезва. Гьар са азарлудани вич пеше дериндай чидай, мергьяматлу, регьимлу духтурдал ацалтуникай фикирда. Гьелбетда, духтурарни жуьреба-жуьре я. Садбуру, азарлудахъ бегьем ябни акал тавуна, багьа-багьа дарманар кхьена, абурни вичиз талукь тир са аптекадай къачу лагьана рахкурда. Масабуру азарлудан дердиникай хабар кьада, адахъ дикъетдивди яб акалда, азар сагъариз жедайдахъ инанмишарда. Хъсан духтурдин ихьтин келимайри азарлудак руьгь кутада. Къенин зи суьгьбет гьа ихьтин духтуррикай сад тир Махачкъала шегьерда авай республикадин 2-нумрадин больницадин ЦСМП-дин (центр специализированной медицинской помощи) сочетанный патологиядин отделенидин заведующий РАМАЗАНОВ Расим Рагьимовичкай я.

РАСИМ 1967-йисуз Хасавюрт райондин Къурушрин хуьре 3 аял (2 гадани са руш) авай гьуьрметлу хизанда дидедиз хьана. Адан буба Рамазанов Рагьим инженер я, алай вахтунда пенсияда ава. Диде Нажмудин Самурскийдин хайи хтул Бесханум аялар тербияламишзавай кІвалин кайвани я. Абуру чпин веледар зегьметдал рикІ алаз, чІехи-гъвечІи чидайбур, обществодиз вафалубур яз тербияламишна, гьар сад са пешедин иеси жедайвал авуна. Вири кІвал-югъ хьана, намуслувилелди зегьмет чІугваз яшамиш жезва. Хва Айдемир карчи я, Москвада ава. Руша - Гуьлжанади Воронежда духтур яз кІвалахзава.

Хуьре юкьван школа агалкьунралди акьалтІарай Расим 1984-йисуз Дагъустандин мединститутдик экечІна. 1-курсуна авайла, Расимаз армиядин жергейриз эвер гана. Инани ада чешнелудаказ къуллугъна. Армиядай хтайдалай гуьгъуьниз институтда кІелун давамарна. Хъсандиз кІелни ийиз, илимдин кІвалахдални машгъул хьана. Муаллимринни юлдашрин арада еке гьуьрмет къазанмишна.

1993-йисуз институт агалкьунралди куьтягьна, Москвада хирургиядин рекьяй клинический ординатурада кІелна. 1995-йисуз духтурвилин диплом гьиле авай жегьилди вичин зегьметдин рехъ Махачкъала шегьердин 2-нумрадин РКБ-да башламишна, сифте хирургвиле, гуьгъуьнлай операционный блокдин заведующийвиле кІвалахна. 2006-йисуз Москвада Вишневскийдин тІварунихъ галай мединститутда илимрин кандидатвилин диссертация хвена. 2007-йисалай ам 2-нумрадин РКБ-дин сочетанный хирургиядин отделенидин заведующий я.

Медицинадин работникрин йикъан вилик зун и тежрибалу хирургдихъ галаз гуьруьшмиш хьана ва адан вилик са шумуд суал эцигна.

▪ **Расим Рагьимович, отделенидиз гьихьтин азарлуяр кьабулзава?**

- Сочетанный патологиядин отделение какахьай азаррин хирургиядинди я. Иниз тади куьмек герекзавай, лап кІевеллай азарлуяр, месела, хуквадинни гинекологиядин залан азарар, инфаркт хьанвай, аварийрик акатунин, алукьунин нетижайра еке хирер, кьацІар хьанвай са шумуд жуьредин операцияр авун лазим тир азарлуяр кьабулзава. Идалайни гьейри, косметологиядин рекьяй вири бедендиз талукь пластикадин, къекъуьнин гьерекат (опорно-двигательная система) къайдадикай хкатуниз, дамаррин патологиядиз талукь операциярийийизва. Отделенида гинекологиядай, офтальмологиядай, травматологиядай, дамаррин патологиядин рекьерай азарлуйрив медицинадин тади куьмек тамамвилелди агакьардай пешекарар-хирургар ава. Ина ийизвай операцийрин 90 процент алай аямдин тадаракрин куьмекдалди эндоскопиядин къайдада, яни чка атІун тавуна ийизва. Операция авур чкадал са жуьрединни гел жезвач, азарлуяр больницада жезвай вахт вири 3-5 югъ я. Им медицинадин еке агалкьун я. Алай вахтунда дагъустанвийривай, еке харжияр тавуна, Россиядин чІехи шегьерриз тефена, чеб чкадал сагъариз жеда, гьикІ лагьайтІа, чи къуллугъар абурулай са кІусни усалбур туш.

▪ **Азарлуйрин кьадар гзаф жезвани, тІимил?**

- Гьайиф хьи, абурун кьадар гзаф, азарарни заланбур жезва.

▪ **И кардин себеб вуч я?**

- Себебар гзаф ава. Алай вахтунда, малум тирвал, чун элкъуьрна кьунвай тІебиат гзаф чиркинарнава. Незвай продуктарни хъсан ерединбур я лугьуз жедач. Дуьньядин къизгъин гьаларини инсанрин нервийриз таъсирзава. Ибур вири азарар пайда жедай себебар я. И кар мадни жуьреба-жуьре азаррин профилактикадин патахъай малуматар тІимил хьунилайни аслу я. Идалайни гьейри, духтурриз секинвал тагузвай крарикай сад мадни ам я хьи, алай вахтунда азарлуяр гзаф хьанва, абур духтурдин патав кар кардай фейила къвезва. Азарлудаз куьмек гуз тахьайла, духтурдин рикІизни таъсирзавайди я. Азардин вилик пад гьикьван фад кьуртІа, инсан гьакьван фад сагъаризни жеда.

▪ **Куьне вацра шумуд операция ийизва?**

- Вишелай виниз.

▪ **Отделенида ийизвай къуллугъар гьакъидихъ яни?**

- Пландалди ийизвай операцияр вири гьакъидихъ, экстренный операцияр пулсуздаказ ийизва.

▪ **Отделение лазим тир раб - дарманралди таъмин яни?**

- Къенин юкъуз отделение азарлуйрин сагъламвал ахтармишдай алай аямдин тадаракралди, багьа-багьа дарманралди, кутІундай материалралди таъминарнава.

Чахъ авай УЗИ-дин портативный аппарат тариф авуниз лайихлуди я. Адакай духтурри операциядин вахтунда ва адалай гуьгъуьнизни менфят къачузва.

Заведующийдин хиве неинки операцияр авун, гьакІ духтуррин ва медсестрайрин кІвалахдал, отделенида михьивилер хуьнал гуьзчивал авун, кІеви азарлуйриз консультацияр гун, жуьреба-жуьре документацияр къайдадиз гъун ва маса везифаярни ава. А къайгъуяр чна устадвилелди кьилиз акъудзава.

▪ **КІвалахзавай коллективдикай вуч лугьуз жеда?**

- Чи дуствилин коллективда жуьреба-жуьре пешейрай 12 духтурди, 24 медсестради, 16 санитаркади зегьмет чІугвазва. Абур вири тежриба авай, масадан дердиникай хабар кьадайбур я. Хиве авай везифаяр намуслувилелди кьилиз акъудзава. Коллектив жегьилди я. Духтуррин 80 процентдиз илимдин дережаяр ава. Кьуд духтурди Европадин лап хъсан клиникайра, дамаррин патологиядин хирург Дадашев Марата Москвада Бакулеван тІварунихъ галай рикІинни дамаррин центрада пешекарвилин дережа хкажна. Чи отделенида кІвалахзавай Гьабибуллаев Адиюллагьа ва Темирбулатов Мегьамедсалама эндоскопиядин къайдада грыжадин операцияр ийизва. Мад грыжа таххьун патал анал къецепатан уьлквейрай къачунвай пролендин сеткаяр эцигзава. Чи духтурар къазанмишнавай агалкьунрал рази хьана акъваззавач, чпин тежриба мадни виниз хкажун патал рекьер жагъурзава.

КІвалахзавай девирда Расим Рагьимовичкай гзаф азарлуйриз куьмек хьана. И кар отделенидин къейдерин ктабда азарлуйри кхьенвай алхишдин гафарини успатзава. Галатун тийижиз кІвалахзавай хирургдин намуслу зегьметдиз лайихлу къиметни ганва. Ам РД-дин здравоохраненидин отличник, кьилин категориядин духтур, 2015-йисан лап хъсан хирург ва гзаф кьадар гьуьрметдин грамотайрин сагьиб я.

Расим духтурди заз вичин зегьметдикай са гафни лагьаначтІани, камаллу, марифатлу инсан алай чка гьар садаз аквада. Коллективда ва азарлуйрин арада адаз еке гьуьрмет ава.

КІвалахдин юлдашри ва азарлуйри ингье адакай вуч лугьузватІа.

Отделенидин дамаррин патологиядин рекьяй хирург ДАДАШЕВ Марат: *"Расим Рагьимович, хъсан пешекар-хирург хьиз, михьи рикІ авай камаллу инсанни я. Вири духтурар хъфейла, ам геждалди отделенида аквада. Ада мад сеферда вичин азарлуйрал кьил чІугвада, абурун гьал-агьвал чирда, ахпа кІвализ хъфида. Гьар са азарлудахъ ам вичин багъридихъ хьиз гелкъвезва. Аллагьдин патай пай ганвай духтурдиз баркалла!"*

Хирург ТЕМИРБУЛАТОВ Мегьамедсалам ва духтур онколог ПАХРУДИНОВ Рустам: *"Расим Рагьимович гзаф хъсан, гъилел михьи, къени къилихрин инсан я. Аллагьди адаз сабурлувал, милайимвал ганва. Инсанрин сагъламвал мягькемарун патал галатун тийижиз зегьмет чІугвазвай ам девирди истемишзавай хьтин, кар дериндай чидай хирург я..."*

Зун операцияр авунвай азарлуяр авай палатадиз фена. АгъастІал-Къазмайрилай тир **ГЬАЖИМИРЗОЕВА Ламуната** Расим духтурдикай ихьтин келимаяр лагьана:

"Зун иниз, хуквада къати тІал аваз, гьал хъсанзавачиз гъанвай. Расим духтурди заз тади гьалда УЗИ ийиз туна. Зи туькьуьлда гзаф кьадар къванер аваз хьана. Аллагь куьмек хьайи Расимани Марат духтурди, операция авуна, туькьуьлдай къванер акъудна. Гила зи гьал хъсанвилихъ элкъвенва. Абур кар чидай, чпин пешедал рикІ алай халис духтурар я. За абуруз рикІин сидкьидай сагърай лугьузва. Абурун гъилер "къизилдинбур я..."

Расим духтур, хъсан пешекар хьиз, вафалу уьмуьрдин юлдаш, къайгъудар бубани я. Ада РФ-дин Пенсийрин фондунин РД-дин отделенида кьилин пешекарвиле кІвалахзавай вичин уьмуьрдин юлдаш Эльмира Мегьамедовнадихъ галаз са хва тербияламишнава. Ада Москвадин госуниверситет акьалтІарнава.

Сагъ чан, гьелбетда, виридалайни еке девлет я. Гьайиф хьи, алай четин девирда ам виридахъ жезвач. Садни кефсуз тахьурай. ХьайитІа, Расим духтур хьтин кар чидайбурал, регьим авайбурал ацалтрай. Къуй ахьтин тежрибалу духтуррин кьадар гзаф хьурай!

ЧІехи тІвар тебрикна

Хазран КЬАСУМОВ

"Гьуьрметлу Наида Даировна! Сулейман-Стальский райондин Собранидин депутатрин, администрациядин тІварунихъай за Квез медицинадин илимрин докторвилин чІехи тІвар рикІин сидкьидай мубаракзава. Илимдин гзаф кьадар кІвалахрин автор, международный, Вирироссиядин илимрин гзаф конференцийрин, конгрессрин, форумрин иштиракчи яз, Куьне медицинадин илим вилик тухуник лайихлу пай кутазва, Шихнабиеврин хизандин баркаллу кар давамарзава. Чна Квел гьахълудаказ дамахзава. Квехъ, гьуьрметлу Наида Даировна, сагъламвал, хизандин бахтлувал, хъсан крар ва илимдин рекье цІийи агалкьунар хьана кІанзава.

Гьуьрметдивди,
"Сулейман-Стальский район"
МР-дин кьил Н. Ш.АБДУЛМУТАЛИБОВ".

Медицинадин рекьяй зурба алим ва ам акъатай хизан неинки Дагъларин уьлкведа, гьакІ Россиядин Федерацияда, адалай яргъарани гзафбуруз фадлай ва хъсандиз чида. Ери-бине Агъа СтІалрин хуьр тир Сулейманова (Шихнабиева) Наида Даировна алай вахтунда РД-дин здравоохраненидин министерстводин махсус центрадин гинекологиядин отделенидин заведующий, кьилин категориядин духтур, Дагъустандин медуниверситетдин акушервилин ва гинекологиядин кафедрадин доцент я.

Адахъ кьилин кьве образование ава: 2000-йисуз лап хъсан къиметралди Дагъустандин государственный медакадемия ("лечебное дело" пешекарвиляй), 2010-йисуз Дагъустандин государственный техуниверситет акьалтІарна.

2006-йисуз Ростовдин онкологиядин рекьяй илимринни ахтармишунрин институтда кандидатвилин ва 2016-йисуз Москвада медицинадин илимрин докторвилин диссертацияр хвена. Адахъ "Акушерство ва гинекология", "Онкология", "Ультразвуковая диагностика"... пешейрай сертификатар ава.

Н.Сулейманова 150-далай виниз илимдин кІвалахрин, гьабурукай яз 1 монографиядин, цІийи 3 теклифдин, са учебный пособидин, методикадин меслятрин автор, аспирантрин ва докторантрин илимдин регьбер я.

Алимди 2010-йисуз Гь.Махачеван тІварунихъ галай Фондунин Грант къачуна.

2016-йисуз адаз кьве сеферда РФ-дин здравоохраненидин министерстводин гьуьрметдин грамотаяр гана.

Н.Сулеймановади международный ва Вирироссиядин, регионрин уртах ва республикадин илимдин конференцийра, конгрессра, съездра, форумра иштиракзава. 2017-йисуз адаз Прагада (Чехия) кьиле фейи илимдинни тежрибадин конференцияда виридалайни хъсан докладчидин диплом гана.

Ахлакьдин месэлаяр веревирдна

И йикъара Мегьарамдхуьруьн райондин кьил Фарид Агьмедова райондин администрацияда жегьилрин крарин ва туризмдин рекьяй отделдин кІвалах веревирдна. Райондин сайтда хабар ганвайвал, совещанидал администрациядин жавабдар къуллугъчийри, тешкилатрин ва идарайрин кьиле авай ксари, къанун-къайда хуьдай органрин къуллугъчийри ва СМИ-дин векилри иштиракна.

Жегьилрин сиясатдиз кьетІен фикир гузва

"Жегьилрин крарин ва туризмдин рекьяй отдел" МКУ-дин директор Фарид Бейбутова жегьилриз руьгьдинни ахлакьдин тербия гунай ва и рекьяй кІвалах хъсанарунихъ элкъуьрнавай серенжемрикай райондин кьил Ф.Агьмедоваз хабар гана. Ам кьиле авай отделди райондин администрациядин культурадин, гьакІни физический культурадин ва спортдин отделрин, маса къурулушрин куьмекни галаз са жерге серенжемар кьиле тухванва. Абурун жергеда ава: рикІел хкунин вахта, спортдин акъажунар, викторинаяр, жуьрэтлувилин тарсар, тематикадин гуьруьшар. 2016-йисуз кьиле тухванвай серенжемрал гьалтайла, Мегьарамдхуьруьн районди республикадин амай районрин арада 3-чка кьуна. Алай йисузни и кІвалах зайифарнавач, волонтёрри руьгьдинни ахлакьдин тербиядихъ галаз алакъалу 30-дав агакьна мярекатар тешкилнава. Абурун жергеда "Гьан кван, гадаяр" военный ва спортдин къугъун, пневматикадин яракьдай лишанар кьунай акъажунар, "РикІел хуьнин шем" флеш-моб, "Крым ва Россия санал" викторина, "Михьи кьер" авай.

Вичин докладда Ф.Бейбутова мадни къейд авурвал, алай йисан эхирдалди и жигьетдай РФ-дин ва РД-дин Конституцийриз ва яржариз бахшнавай са жерге серенжемар кьиле тухунни пландик ква. Жаванризни жегьилриз руьгьдинни ахлакьдин тербия гунин кІвалах мадни хъсанарунин мураддалди районда волонтёррин гьерекат вилик тухудай центр ва военно-патриотический тербия гунай комиссия тешкилнава.

Отделди кьиле тухузвай кІвалах екеди ятІани, фикир гана кІанзавай крарни, кимивилерни амукьзавайди къейдна Фарид Бейбутова. ИкІ, районда кьиле тухузвай мярекатра умуми образованидин идарайрин аялри иштиракзавайди, амма зегьметчи жегьилри саки чпин алакьунар къалур тийизвайди, военный ва ватанпересвилин рекьяй тербия гунин карда общественный тешкилатрин мумкинвилерикай зайифдаказ менфят къачузвайди лагьана.

Докладчидихъ яб акалайдалай кьулухъ Фарид Агьмедова отделдиз са жерге меслятарни теклифар гана. Кьилди къачуртІа, жегьилрин крарин ва туризмдин рекьяй отделдиз ва образованидин управленидиз гатун лагерра ватанпересвилин темайрай конкурсар тешкилун, яшар бегьем тахьанвай аялрин арада наркотикрин чІуру таъсирдин гьавурда тунихъ, сагълам уьмуьр пропаганда авунихъ элкъуьрнавай кІвалах давамарун, жаванриз ва жегьилриз руьгьдинни ахлакьдин тербия гунин кІвалахда агъсакъалрин, ветеранрин, яратмишунардай интеллигенциядин Советрин кІвалахдикай менфят къачун ва масабур.

Гуьгъуьнлай администрациядин къурулушдин хилерин начальникри, райондин са жерге тешкилатрин ва идарайрин векилри алатай гьафтеда кьиле тухванвай кІвалахрин гьахъ-гьисабар кьуна. Абурухъ яб акална Фарид Агьмедова руководителриз вилик эцигнавай везифаяр мадни чІехи нетижаяр аваз кьилиз акъудунихъ элкъуьрнавай са жерге буйругъар гана.

Гьазурайди -
Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Тафаватлу хьана

Руслан ИСАЕВ

"Ватан" тІвар алай ватанпересвилин клубди, ам "Рекьин тийир полк" сайтдин координатор я, алай йисан апрелдин вацра школайра кІелзавай аялрин арада "Рекьин тийир полк" темадай сочиненийрин Виррессиядин конкурс малумарна. Сайтдин адресдиз электронный почтадай чи уьлкведин жуьреба-жуьре

регионрай чпин кІвалахар рекье туна, гьа гьисабдай яз Докъузпара райондин Къурушдилай тир Н.П.Самурскийдин тІварунихъ галай юкьван мектебда кІелзавай аялрини. 10-классдин ученик Радик Нурагьмедова лётчик Даниял Гъафизоваз бахшна ("Дагъустандин Маресьев"), 11-классда кІелзавай Межид Баширова "Дагъустанвияр Ватандин ЧІехи дяведин йисара" сочиненияр кхьена. Чпин яшарин номинацийрай Нурагьмедован ва Баширован кІвалахар конкурсдин жюриди виридалайни хъсанбур яз гьисабна.

Винидихъ тІвар кьунвай клубди "Дуьньядин халкьариз ва абурун культурайриз талукь пек-партал" лишандик квез СКФО-дин аялри гьили чІугунвай шикилрин выставка-конкурсни малумарна. Ана Кеферпатан Кавказдин субъектрай, гьа гьисабдай яз Ростовский областдайни, рекье тунвай 200-далай виниз кІвалахриз килигна. Къурушрин школадин 8-классда кІелзавай Ражидин Эюбова аниз кьве шикил: "Лезги" ва "Лезгинка" рекье тунвай. Абурукай сад лагьай шикилди 3-чка кьуна, ам виридалайни хъсан шикилрин жергеда аваз Белоруссиядиз ракъурнава. Ана мукьвара "Кавказдин аялри шикилар чІугвазва" тІвар алаз выставка ачухда.

Са тІимил вахт инлай вилик Н.П.Самурскийдин тІварунихъ галай Къурушрин юкьван мектебдин директор Рустам Агьамедова Ражидин Эюбовав, Радик Нурагьмедовав ва Межид Башировав медаларни дипломар, абурун руководителрив - директордин заместитель Зингьар Къубатовав ва урус чІаланни литературадин муаллим Песен Нурагьмедовадив чухсагъулдин чарар вахкана.

"Ватан" ватанпересвилин клубдин руководитель Тимур Карданова конкурсра иштиракун патал Къурушрин школадиз куьмек гайи ксариз чухсагъул малумарзава. Абурун жергеда ава: Докъузпара райондин образованидин управленидин начальник Мадрид Магьмудов, Къурушрин юкьван школадин директор Рустам Агьамедов ва адан заместитель Зингьар Къубатов.

"Йисан лап хъсан ученик"

Нариман КЪАРИБОВ

Гьа ихьтин лишандик квез Дербент шегьердин аялринни жаваннрин яратмишунрин кІвале республикадин образованидин идарайрин конкурсдин муниципальный пай кьиле фена. Чирвилерин ва яратмишунрин барадай чпин алакьунар къалурай и акъажунра "Йисан лап хъсан ученик" лагьай тІвар шегьердин 15-нумрадин юкьван мектебдин 10-классдин ученик (72 балл) Замир Ашурбегова къазанмишна. Кьвед ва пуд лагьай чкайриз, талукь тирвал, шегьердин 19-нумрадин юкьван мектебдин ученик Алексей Дунаев ва 3-нумрадин гимназияда кІелзавай Гьамзат Назиров лайихлу хьана.

Конкурсдин гъалибчийрив шад гьалара шегьердин образованидин управленидин начальник В.Къулиева гьуьрметдин грамотаяр вахкана.

Дагъустандин культурадин меркез

Музейрин шегьер

Инкъилабчийрин жергеда

Нариман КЪАРИБОВ

(Эвел 2016-йисан 28, 29, 32, 33, 36, 38, 40, 41, 42, 45-46, 48, 2017-йисан 3-5, 15,19-нумрайра)

Дербентдин музейра дегьзаманрин тарихдин ивиррихъ галаз санал ина жуьреба-жуьре йисара яшамиш хьайи ва чпин лайихлу крарали анаг машгьур авур инкъилабчийрикайни хейлин делилар ава. Ахьтинбурукай сад **Иван Михеевич КОБЯКОВ** я.

Архивдин материалри шагьидвалзавайвал, И.Кобяков Дербентдиз а вахтара Владикавказдай Дербентдиз ракьун рехъ тухудайла атайди я. Ам гзаф ачух, мергьяматлу рикІ авай инсан тир лугьуда. Ракьун рекьел югъди залан зегьмет чІугуна, нянрихъ гьуьле эхъвена хкведай чІавуз ада вичин пек-партал-рикай са бязибур вокзалдин цларив ацукьнавай саилриз гудай лугьуда.

Иван Михеевич Кобяков Дербентда Советрин власть арадал гъунин женгерин лап эвелан жергейра акъвазайбурукайни сад я.

1917-йисан мартдиз ам шегьердин рабочийринни аскеррин сад лагьай Советдиз хкяна. Гьа и йисан майдиз адакай РКП(б)-дин Дербент шегьердин тешкилатдин членни хьана.

Кар алакьдай ва инкъилабдиз вафалу кас хьуниз килигна, 1917-йисан майдиз Иван Кобяков техил маса къачунин, фу чрунин ва ам рабочийриз гунин рекьяй кооперативдин кьиле тайинарна. Иван Михеевич ялавлу агитатор ва пропагандистни хьана. 1918-йисан мартдиз эрменийринни туьркверин къиргъин, сада-сад ягъун-кьиникь башламиш хьайила, ада кьве патазни ислягьвилихъ, меслятдихъ эвер гуз, кьве падни секинариз хьана.

1918-йисан апрелдиз интервентри ва лацу къазакьри Дербент элкъуьрна гьалкъада тур вахтунда И.Кобяков Дербент душмандикай хуьнин рекьяй революционный комитетдин член тир. Гьа йисан гатуз шегьер, генерал Бичерахов кьиле аваз, белогвардейчийрин (къазакьрин) гьиле гьатайла, ревкомдин членар, гьа жергедай яз Иван Михеевич Кобяковни, кьуна Порт-Петровскдиз тухванай…

Ялавлу инкъилабчи И.Кобякован тІвар шегьердин ракьун рекьин вокзалдилай башламиш жезвай куьчедал эцигнава...

Веси кьилиз акъудна

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Эхиримжи пуд йисуз "Музейда йиф" мярекат Ахцегьа виликамаз хъсан гьазурвал акуналди ва жемятдин еке иштираквал аваз кьиле тухузва. Милли меденият-динни тарихдин къадир авай инсанри чпин патай аниз пишкешар яз гьар жуьре ядигарарни гъун адетдиз элкъвенва. ЦІи и мярекатдиз Ялахърин хуьруьн кавха Шихкерим Жабраилова вичин бадедин гъилин вижевай халича гьана.

-...Заз кьве хва ава, кьветхверар. ГъвечІи чІавуз зайиф яз, абур мукьвал-мукьвал азарлу жедай. Зи диде Къизилгуьла (1934-1997), "эгер и балаяр, сагъ хъхьана, ирели хьана акуртІа, бадедин гъилин са хъсан халича садакьа гуда" лагьана ниятнай, амма низ гудатІа тайинарначир. Аллагьдиз шукур, къе а аялрикай халис итимар хьанва. Гьайиф хьи, диде амач, амма а рагьметлудан садакьа гун чи хиве амай. Гьар са кардиз вичин вахт-кьисмет ава. Рагьметлу Гьири бадедин (1890-1981) гъилин халича-ядигар, садакьа яз, за къе музейдиз гузва. Зи фикирдалди, халкьдин милли культура ва тарих хуьзвай музейни мискІин, пІир хьтин кьетІен манадин чка я, - лагьана Ш.Жабраилова.

Багьа савкьатдай Ахцегьрин музейдин директор, РД-дин культурадин лайихлу работник Агьмед Дагъларова Ш.Жабраиловаз чухсагъул малумарна.

ГАЗЕТ КІЕЛЗАВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Ася АБАСОВА

Тамун къуш

Тамун къушра - иволгади
Зун ахварай авудна,
Мани лугьуз хуш сесинал,
Тарцел кьакьан ацукьна.

- Я гуьзел къуш, вуч хабар я,
Тама чка амачни ваз?
Ширин ахвар зи къакъудна,
Маса кІвалах авачни ваз?

Жаваб гана иволгади:
- КъарагъайтІа экуьнахъ фад,
ТІебиатдал къвезвайла чан,
Гуьгьуьл ачух, рикІ жеда шад.

Вун ахварай авудна за,
Къарагъ экъечІ къецел, шаир,
Билбилрин хуш манийрихъ на
Яб акала эвел, шаир.

Вун паталди тІебиатди
Ачухзава гуьзел цуьквер.
Пакаман кьезил шагьварди
Юзурзава тарцин пешер.

За ахварай авудна лугьуз
Багъишламиш ая на заз!
Шаир патал кхьидай са
Гуьзел шиир гана за ваз!

Чубарукдин муг

Азимаз

Чубарукар хтана,
Яргъал сефер алудна,
Муг туькІуьрун паталди
КІвалин чІере хкудна.

Векьер, кьалар пешерни
Гъана цлак кукІурна,
Ахпа кІуфа кьаз вичин,
Чепедкай муг туькІуьрна.

Са кІус вахтни алатнач,
Чубарукдин мукуна
ГъвечІи-гъвечІи шарагар
Чаз вилерив акуна.

Бадеди чаз лагьана:
“Килиг, кямир шарагрик.
Гзаф гунагь кар я ам,
Чи чІередин зар я ам!”

Бадеди мад лагьана:
“Чубарукди муг авур
КІвале бахтар бул жеда,
Берекатар - дул жеда”.

Зул атайла шарагар
ЧІехи хьана, хуррам тир,
Абур акваз дидеяр
Мегьрибан тир, кІубан тир.

Куьч хъхьана къушар мад
Яргъал уьлквейриз чими.
Чи чІередик муг кума,
ЯтІани вич гьакІ ичІи.

Гуьзет ийиз жеда чун
Чими гатфар къведалди.
Мугни туькІуьр хъийида
Чубарук хкведалди.

Лезги чІал

Дидедин чІал, бубадин чІал,
Зи гуьзел чІал, зи лезги чІал.
Сифте яз за “диде” лагьай,
Играми тир зи багъри чІал.

ХьаначиртІа зи лезги чІал,
Жедачир захъ илгьамдин сес.
ХьаначиртІа зи лезги чІал,
Жедачир захъ шаирдин мез.

РикІин кІусар кхьида за
Жуван хайи чІалал лезги.
Квез манияр лугьуда за
Жуван хайи чІалал лезги.

Зав дамах гва - чІал ава захъ,
Гуьзел нугъат - везин авай.
Зав дамах гва - чІал ава захъ,
Шалбузни Шагь - мензил авай!

Хуьх жуван чІал, девлет я ам,
Руьгьдин къуват, суьрсет я ам.
ЧІалал лезги рахух, дустар,
За квез гузвай къимет я ам.

Гуьлжагьан МИСРИХАНОВА

Вахтар къведа

И гуьлуьшан гатфарин вахт
Ма квез цуьквер лугьуз къвезва.
Сефил жез, шехьзавай живер,
Ятар хьана вацІуз къвезва.

Гъиз цуьквер чав вугай чІавуз,
Вахтунихъ чун агъай чІавуз,
ЧІехи жезва чи умудар,
Квахьда лугьуз а сергьят дар.

Тади ая, ша, гатфар, вун,
Чим тур рикІе, шадара чун.
Умудар ква чи вахтуник,
Чи халкь кутур на бахтуник.

Рушарин ким

Гатфарин вахтар, къацу хьанвай чил,
Акур рушарин,шад жеда гуьгьуьл.
Дестеяр хьана,кІватІ жеда санал,
Лугьуз: “Ша, рушар, ацукьин инал.
Килиг, къацу векь гьеле я назик,
Чаз кутугнавай чка язва им.
Ийиз суьгьбетар, ахъайин сирер.
Кутада чна, рушарин са ким...”.
Махпурдиз ухшар векьери къацу
Чимивиляй, кьил хкажай виниз.
Яран марфари, дугурай цаву,
Гатазвай векьер, гьич инсаф тийиз.
Я тахьайтІа, къе кІватІ жедани чун
Барзадихъ галай къайи булахдал?
Алахъдани сир чаз чира лугьуз,
Кьил хура тунвай, чІехи къавахдал.
СтІалри, хар хьиз, кІевиз акатай,
Векьин хаму тан эгечІна гатаз.
Хабарсуз, хъел кваз, гару акъатай,
Рушарин хиялар акъудна яргъаз.
Фена, кІватІ хьана рушар са тарцик,
Яран югъ я къе, марф къвайитІани.
Кьежидач беден, ацукьин инал,
Кьуд пата къайи гар хьайитІани...

* * *

Гуьгьуьл пашман вилералди,
Хъвер кутаз кІанз канвай рикІик,
Заз вун кІан я, масад кІандач,
Лугьуз, цуьквер гайи ярди
Зун тек туна, масад кьуна,
Накь свас кІвализ гъайи ярди.
Белки, им зи бахт я, вахар,
Я тахьайтІа, бахтсузвиляй.
Санал жедай хьанач вахтар,
Фад акъатнай ам зи гъиляй.

* * *

Дуьньядиз чун къведай чІавуз
Пар кІулаваз къвезвайди я.
Вучиз чун и сувар юкъуз
ИкІ перишан жезвайди я?
Перпилагар кутан гила,
Яраз лугьун, ша, манияр.
Маса жуьре рахан гила
Къведайвал патав кІани яр.

* * *

Такабурлу жемир куьн, заз яб це, рушар,
Закай свас хьуй са касдин, фидалди яшар.
КичІе я заз, кичІе я, амукьиз зун тек,
КІанзава заз къужахда кьадай са бицІек.
Ахпа жеда кІанивал, дидедиз ала,
Кьаз къужахда лугьудай: “зи ширин бала!”
КІанивилиз вафалу, ваз халис панагь,
Бала я, ви бала я, уьмуьрдин даях!
Зи кІанивал гуда за, баладиз жуван,
Дережайрив агакьрай лагьана кьакьан,
Жедач маса кІанивал дидедиз ала,
Кьаз къужахда лугьунлай, “зи ширин бала!”

Марьям АЛИСКЕРОВА

Рубаияр

Ви цІарар эзбердай атанва аям,
Рубаийрин сагьиб - эй, Омар Хайям!
Кьуд патаз килигиз, тахьана серсер,
Ви рехъ давамариз гатІунна Марьям!

* * *

Рахазва рикІ, ишез вири чІаларал,
Тазва гелер, кхьиз лацу чарарал.
Цуьк тавунмаз уьмуьр завай къакъудна,
Зи мурадри лепе гузва гарарал.

Магьрум тахьуй инсан вич са куьнихъни,
Файда жедач вун Кябедал финихъни.
Бахт тахьунин накъвар жеда вилерал,
Дердерин сел къвада, валлагь, кьилерал.

* * *

Четин кар я, инсанвилин рекье хьун,
Мадни четин - акьул масдан кьиле тун...
И дуьньядал виридалай герекди,
Тушни бес лагь, жуван намус вине хьун?!

Альфия-Хавсат МИРЗЕМЕТОВА

Цуьквери кІунчІ

За кхьизва, цІарар, ргаз, къверивал,
Ял акъадриз тадай цІарар къайгъудар.
Гатфарихъди тІурар ахъа жеривал,
Хквезва зун няниз кІвализ, ругудаз.

КІвалахдал мад кьенва са югъ сефил зи,
Жуван кьилдин тІалаб тежез мурадар.
Ви вилерай аквазва заз майил ви,
Палту вугуз кІанз зав хъфир арада.

Раханай чун кІунчІуникай цуьквери,
Гила рахун - марваррикай къекъифай.
Чуьнуьх ийиз ава чун цІай гьиссерин,
Сифте гъилер тушир вири рикІивай.

Бахтуникай

Бахтуникай вуч фикирдалла зун?
Жери затІ яни, я туштІа - тежер?
Ингье аквазва хумулдай зулун
Заз хъипи хьана кІвахьзавай пешер.
Къугъвазва гарал къизилдин пешер,
Къвез аватзава кІвачерив гагь-гагь.
Авайди ятІа бахтунихъ эгер
Вичин тІвар, ам Ви тІвар я, эй Аллагь.

Кфет

Заз кІан хьанайтІа шаир жез яраб?
Амма жагъана заз мурад жуван:
Садра пакаман куькІвейла ярар,
Зи руьгьдал цІийиз ахкьалт хьанай чан.

Шиирра ахьтин ава хьи са затІ,
Вич кІелиз жери цІарарин юкьвай.
Тарсунай вуна къачурди хьиз вад,
Кфет гуда ваз илгьамди ацІай.

Фал вегьин

Фал вегьиникай кхьин туш заз хас,
За гьиссзава, зун фикириз ава.
Кьисметди гьихьтин гъал гайитІа заз,
Гьахьтин яр жуваз туькІуьриз ава.

Кватай чкадал ярдикай гаф-чІал,
Чи кьадар-кьисмет язватІани дар,
Зун диде хьунин керчек я хиял,
Адалай хъсан авай туш кьадар.

Феникс къуш

Вун кІанз, за вун инкарзавач,
Ви кьисметда зун я чарад.
Тавакулдин за карзава,
Къугъвазва вав, умуд - хура.

ВучайтІани, гьа икІ я кар,
Вакай катиз авазва зун.
Жедач завай вун гьич инкар,
Гьа икІ давам жезва къугъун.

Квелди куьтягь хьуй чи дердер?
Муьгьуьббат квел жеда акьалтІ?
Феникс къуш хьиз, члафвилер
Жеда садра кІвачел ахкьалт.

Басняда хьиз

Сад хьтинбур туштІани чун, мажбур жез,
За жавабар гузва - гьиссер вине я.
КичІезва заз муьгьуьббатда алцур жез,
Жува алцур ийиз мадни кичІе я.

Кутугайвал чи мурадрин шадвилив,
Чи ашкъидин дастандихъни гъил галаз,
Са гаф гунуг тІимил я чи садвиле,
Гимидал вил жервал, жен чун вил алаз.

Басняда хьиз, са нетижа хкудиз,
“Насигьат” гаф, умуд хьиз, я чими заз.
Чун гъалатІрин аватнавач къубудиз,
АквазватІа гьуьлуьн яргъай гими чаз.

Урус чІалай. Таржумаяр - А.КЪАРДАШАН

Исмихан КЪАДИМОВ

Тахьуй

Юхсул хьайи мал тахьуй,
Куьлягь хьайи итимни.
Нек галачир кал тахьуй,
Тахьуй аял етимни.

Хаиндикай хан тахьуй,
Ичкидикай земземни.
Са бахт такур чан тахьуй
Уьмуьрдикай жегьеннемни.

Цав тийижир къуш тахьуй,
Марф такъвадай циферни.
Гъуьлуьз тефей руш тахьуй,
Хажалатдин йиферни.

Мугьман такІан кІвал тахьуй,
Гъуьрмет квахьай хизанни.
Ашкъида пис тІал тахьуй,
Девлет квахьай Ватанни.

Инсандин руьгь перт тахьуй,
Хура гьатдай кьилерни.
Веледрикай дерт тахьуй,
Чинал зайиф вилерни.

Дяве квагъдай кас тахьуй,
Тахьуй азгъун рикІерни.
Чи дуствилел пас тахьуй,
Агалнавай рекьерни.

Шихали БАГЪИРОВ

Варз алай йифиз

Йифен кьулар, варз алай йиф,
Са гададихъ галай са лиф.
ЧІугваз тунач на зав гьайиф,
Шимин тІулал хьана илиф.

Гъетери гуз нурар цавай,
Йиф ятІани, югъ хьиз авай.
Рази хьанан, лагь, вун залай,
Шимин тІулал рикІиз къулай?

РикІелай фич жегьил девир,
Сада-садаз ачухдай сир,
КІандай хьи заз хьана есир,
Шимин тІулал вегьена къир.

Япараваз ширин аваз,
Йиф яргъи хьун кІандай хьи чаз.
Вун туширни ашукьдин саз
Шимин тІулал багъишайд заз...

Каспийскда - Россиядин чемпионат

Гъасиррал - дишегълияр

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай гьафтедин эхиримжи пуд югъ республикадин спортдин уьмуьрда яргъалди рикIел аламукьдай сувариз элкъвена. Дишегълийри азаддаказ кьуршахар кьунай Олимпиададин цIийи циклда сад лагьайди тир Россиядин чемпионат Дагъустанда, Каспийскда, Али Алиеван тIварунихъ галай Спортдин дворецда кьиле тухун-им, сифте нубатда, регионда кьуршахар кьуниз артух фикир гунихъ, кьвед лагьайдини спортдин и жуьредал машгъул жезвай дишегълийрин кьадар артух хьунихъ галаз алакъалу тир. Азаддаказ кьуршахар кьунай Россиядин Меккеда - Дагъустанда - уьлкведин виридалайни кьилин акъажунар кьиле тухузвай сад лагьай сефер тир. Россиядин чемпионатда чи уьлкведин 32 региондай тир 120-далай виниз рушари тамам пуд юкъуз заланвилин 8 категориядай гьасиррал чпин устадвал къалурна. Бягьсер лап итижлудаказ ва къизгъиндаказ кьиле фена, гьикI хьи, ана гъалиб хьайибуруз Россиядин чемпионвилин тIварарихъ галаз сад хьиз, Volkswagen Golf автомашин ва пулдин еке премия гузвай.

РИКIЕЛ ХКИН: Каспийскда Али Алиеван тIварунихъ галай Спортдин дворец ишлемишиз вахкай 2011-йисалай инихъ Дагъустанда милли чемпионатар (имни квез) пуд сеферда кьиле тухванва. ИкI, 2011-йисуз ана Россиядин тхэквондистри, 2015-йисузни азаддаказ кьуршахар кьунай спортсменри чпин гьунарар къалурнай.

Россиядин чемпионат ачухуниз талукьарнавай шад мярекатдал РД-дин Гьукуматдин Председатель Абдусамад Гьамидова, РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин руководитель Исмаил Эфендиева, Россиядин кьуршахар кьунай спортдин федерациядин (ФСБР) президент Михаил Мамиашвилиди, ФСБР-дин сад лагьай вице-президент Омар Муртузалиева ва масабуру иштиракна. Мярекат ачухай А.Гьамидова Россиядин чемпионат государствадин сувариз-Россиядин Федерациядин Йикъаз-талукьарнавайди къейдна, акъажунрин иштиракчийрихъ къизгъин ва итижлу, гьа са вахтунда дуьз ва михьи бягьсер къалурдай устадвал хьун алхишна. А.Гьамидова вичин рахунра милли чемпионат чи республикада кьиле тухун-им Дагъустандин ва Россиядин тIвар гьуьндуьр дережайриз акъудзавай чи спортсменкайриз, азаддаказ кьуршахар кьунай кьакьан кукIушриз хкаж хьайи спортсменар тир Загалав Абдулбеговаз, Бувайсар Сайтиеваз, Мавлет Батыроваз ва гзаф масабуруз гьуьрмет авунин лишан тирди алава хъувуна. Идалай гъейри, ада ФСБР-дин президент М.Мамиашвилидиз Дагъустандиз еке фикир гунай, виниз тир дережадин акъажунар кьиле тухунай федерацияди хъсан къимет гунай чухсагъул малумарна. Премьер-министрди Дагъустандин машгьур спортсмен ва чIехи тренер, мукьвара юбилей къейд авур Юрий Шагьмурадован тIварцIихъни тебрикдин гафар лагьана. Дагъустандин Кьилин Указдалди адаз "Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилерай" орден гана.

Мярекатдал рахай Михаил Мамиашвилиди дишегълийри кьуршахар кьунай Вирироссиядин чемпионат кьиле тухунин къарар кьабулунай республикадин кьиле авай ксариз чухсагъул малумарна. Акъажунрин иштиракчийрихъ агалкьунар хьана кIанивилин келимайрихъ галаз сад хьиз, и чемпионатди Парижда кьиле тухудай дуьньядин чемпионатда иштиракдай ва уьлкведин тIвар машгьурдай рушарин команда гьазурдай мукинвал гуникни еке умудар кутунвайди къейдна. Идалай кьулухъ, ФСБР-дин президентди Дагъустандин Кьил Р.Абдулатиповав, РД-дин Халкьдин Собранидин Председатель Х.Шихсаидовав, Дагъустандин Гьукуматдин Председатель А.Гьамидовав, РД-дин физический культурадин ва спортдин рекьяй министр М.Мегьамедовав "Дагъустан Республикада азаддаказ кьуршахар кьун вилик тухунай" Чухсагъулдин грамотаяр вахкана. Гьуьгъуьнлай Дагъустандин хореографиядин ансамблри, "Boney M" музыкадин дестеди ва Александр Серова кIватI хьанвайбурун гьуьгьуьлар хкажна.

10-июндиз, виликамаз кьиле тухвай бягьсерин нетижада, чемпионатдин финалдиз акъатай спортсменкайрин арада виридалайни итижлу ва къизгъин бягьсер дагъустанви Хадижат Муртузалиевадинни 2016-йисан Олимпиададин къугъунрин гимишдин призёр Валерия Кобловадин арада кьиле фена. Абурун устадвилиз тамашиз атанвай болельщикрин кьадар гзаф тир. **В.КОБЛОВА** 6:2 гьисабдалди "къизилдиз" лайихлу хьана. Хадижат Муртузалиевади, талукь тирвал, 2-чка кьуна. Россиядин чемпионкавилин тIварариз мадни **Дарья ЛЕКСИНА**, **Стальвира ОРШУШ**, **Мария ГУРОВА**, **Любовь ОВЧАРОВА**, **Валерия ЛАЗИНСКАЯ**, **Ханум ВЕЛИЕВА** ва **Алена ПЕРЕПЕЛКИНА** лайихлу хьана. Дагъустанви рушарикай лагьайтIа, **Инна ТРАЖУКОВАДИ** 2-чка, чи командадин патай экъечIнавай **Любовь САЛЬНИКОВАДИ** 3-чка кьуна.

РикIел хуьнин турнир

ВОЛЕЙБОЛ

Райсудин НАБИЕВ

Мукьвара Сулейман-Стальский рай ондин Кьасумхуьруьн спортдин залда волейболдай акъажунар кьиле фена. Турнир 1972-йисан 3-июндиз дидедиз хьайи ва аварияди кди 2006-йисан 12-январдиз рагьметдиз фейи Ягъибегов Вилибег Ягъибегович рикIел хкуниз талукьарнавай. Вилибег тIвар-ван авай волейболист тир. Гьа са вахтунда ам азаддаказ кьуршахар кьунал, лишанар ягъунални машгъул тир. И рекьерай адахъ аквадай хьтин нетижаярни хьанай. Ам рай ондин ва лишанар ягъунайни республикадин чемпион тир.

Муниципальный рай онди ва Вилибеген дах Ягъибег кьиле аваз хизанри тухвай турнирда рай онда машгьур 4 командади иштиракна. Акъажунар башламишдалди кьиле фейи мярекатдал рай ондин кьилин сад лагьай заместитель Л.Оружев, информациядин агентстводин руководитель Ж.Асланов, образованидин управленидин начальникдин заместитель Н.Аминов рахана. Абуру турнир тебрикна ва акъажунра спортсменрихъ агалкьунар хьана кIанзавайди лагьана. Ягъибегов Ягъибега вичин рахунра рагьметлу хцихъ хьайи спортдин агалкьунрикай куьрелди суьгьбетна, меслятдивди, хъсандиз къугъунриз эвер гана.

Сифте майдандал экъечIай Курхуьруьн ва Вини СтIалрин командайрин арада къугъунар къизгъиндиз кьиле фена. 2:1 гьисабдалди Курхуьруьн команда гъалиб хьана. Гуьгъуьнлай акъажунар амай командайрин арадани кьиле фена, нетижаярни ихьтинбур хьана:

Кьасумхуьр - Агъа СтIал 0:2; Курхуьр - Агъа СтIал 2:1; Вини СтIал-Кьасумхуьр 2:1; Курхуьр - Кьасумхуьр 2:1. Нетижайри тестикьарзавайвал, командайрин арада 1-чкадиз Курхуьруьн волейболистар лайихлу хьана. Кьвед ва пуд лагьай чкаяр патал Вини ва Агъа СтIалрин командайрин арада къугъунар давам хъхьана. Сулейманан ватандин спортсменрин дурумлувал артух хьана. Абуру 2-чка кьуна.

Турнирдин судья Небиюлаев Тимура, секретарь Аликберова Ленади чпин жавабдар везифаяр, пад ягъ тавуна, кьиле тухвана.

КIвенкIвечи чкаяр кьур командайриз талукь дережайрин кубокар, дипломар, медалар, 25, 15, 10 агъзур манатдин кьадарда аваз пулдин премияр гана. Къугъунра тафаватлу хьайи волейболистрив гьуьрметдин грамотаярни вахкана. Къейд тавуна жедач, вич кьиляй-кьилиз хъсан къугъвай ветеран Селимов Нариманав рай ондин ветеранрин Советдин патай адан председатель, отставкада авай полковник А.Гьажимурадова махсус приз вахкана. Эхирдай Я.Ягъибегова спортсменриз, тамашиз атанвайбуруз, вири иштиракчийриз чухсагъул лагьана, спортдал машгъул хьуниз эвер гана.

Агалкьунри шадарзава

Рагьидин ЭМИНОВ

Ахцегьрин 3-нумрадин умуми образованидин школадихъ (АООШ) хъсан гьазурвал авай рушарин волейболдин команда ава. Мартдин вацра Огни шегьерда волейболдай тухвай турнирда ада 1-чка кьуна. Амма и кардай командадиз гана кIанзавай Гьуьрметдин грамота къени адав агакьнавач. Идалай гуьгъуьниз и командади РД-дин кIвенкIвечивал патал турнирда иштиракна. Ана 2001-2002-йисара дидедиз хьанвай рушарин 7 команда къугъвана. И акъажунра 3-нумрадин АООШ-дин волейболисткайри сифте Махачкъаладин командадин винел 2:0 гьисабдалди гъалибвал къазанмишна. Финалда абуруз Кьурагь рай ондин команда кумукьна. ИкI, Ахцегь рай ондин волейболисткаяр 1-чкадиз лайихлу хьана.

Кьиблепатан Сухокумскда волейболдай тухвай турнирдани чи рушарин командади 1-чка кьуна. Вири къугъунра и командадик квай Марьям Гьабибуллаева, Нажабат Бабаева, Гуьлбиче Чубанова, Пери Исмаилова (командадин капитан), Юлия Крамар, Ирада Къазиева, Камила Кьасумова, Изабелла Зейналова, Жасмина Шагьбанова, Айиша Гуьлметова (тренер Б.Нурагьмедов) тафаватлу хьана. Умудлу я хьи, 3-нумрадин АООШ-дин волейболисткайри чун гележегда цIийи агалкьунралди шадарда.

понедельник, 19 июня

РГВК

07.00 Время новостей.
07.50 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
08.30 Мультфильм 0+
08.45 Д/с «Исчезновения»
09.20 Х/ф «Чудак-человек»
10.50 «Театр Поэзии представляет»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Человек и право»
14.05 «Подробности»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и Доктора Ватсона» 1 с.
16.05 Мультфильм 0+
16.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Дагестан туристический»
20.35 «История Дагестана в лицах» Александр Дюма на Кавказе
21.10 Х/ф «Пора красных яблок»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/ф «Порталы в небеса»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Закон Мерфи»
02.25 «Дагестан туристический»
02.40 Х/ф «Ромео и Джульетта»
04.50 «История Дагестана в лицах» Александр Дюма на Кавказе

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Наедине со всеми.
13.20 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Давай поженимся!
18.00 Вечерние новости.
18.40 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Т/с "Мажор 2".
23.30 Вечерний Ургант в Санкт-Петербурге.
0.00 Познер.
1.00 Ночные новости.
1.10 Х/ф "Смертельное падение".
3.00 Новости.
3.05 Х/ф "Смертельное падение".
3.45 Наедине со всеми.

РОССИЯ 1

08.07-17.20 Вести-Дагестан
17.40 Президентские игры среди школьников
18.00 У нас в гостях финалисты международного конкурса по айти-технолологиям
18.20 Акценты.
20.45 Вести-Дагестан
9.00,11.00,14.00, 14.40,17.00,17.20 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.55 Т/с "Пыльная работа". (16+).
14.55 Т/с "Тайны следствия".
Вести.
17.40 Прямой эфир. (16+).
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести.
21.00 Т/с "Плюс любовь".
23.15 Специальный корреспондент. (16+).

НТВ

5.00 Т/с "Висяки".
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Висяки".
7.00 Деловое утро НТВ.
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след".
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Т/с "Свидетели".
18.30 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Майор Соколов. Игра без правил".
23.35 Итоги дня.
0.05 Поздняков.
0.15 Т/с "Погоня за тенью".
1.15 Место встречи.
3.10 Темная сторона.
4.05 Т/с "Дознаватель".

ДОМАШНИЙ

6.30 Домашние блюда с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров. (16+).
7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.45 Давай разведемся! (16+).
13.45 Тест на отцовство. (16+).
14.45 Т/с "Бывшая жена". (16+).
18.00 Т/с "Проводница". (16+).
19.00 Т/с "Фамильные ценности". (16+).
20.55 Т/с "И все-таки я люблю..." (16+).
23.00 Т/с "Проводница". (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама "Моя вторая половинка". (16+).
4.00 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
4.50 6 кадров. (16+).
5.30 Домашние блюда с Джейми Оливером. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

8.00 Детектив "Лекарство против страха".
9.50 Х/ф "Тонкая штучка".
11.30 События.
11.50 Постскриптум.
12.55 Вцентре событий.
13.55 Линия защиты. Увидеть Киев и умереть.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.15 Городское собрание.
16.00 Тайны нашего кино". "Служебный роман.
16.35 Естественный отбор.
17.40 Т/с "Самара".
19.30 События.
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Бложьи люди.
23.05 Без обмана". "Консервы против пресервов.
0.00 События. 25-й час.
0.30 Х/ф "Нарушение правил".

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф "Непобедимый".
7.35 Х/ф "Клиника".
9.00 Новости дня.
9.15 Х/ф "Клиника".
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Снайпер. Последний выстрел", 1-4 с.
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с "Снайпер. Последний выстрел", 1-4 с.
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Последний бой майора Пугачева", 1-4 с.
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с "Легендарные самолеты". "И-16. Участник семи войн".
19.35 Теория заговора. Гибридная война". Фильм 2. "Как убить экономику.
20.20 Д/с "Загадки века ". "Братание кровью".
21.05 Д/с "Загадки века ".
21.55 Особая статья.
23.00 Новости дня.
23.15 Д/с "Легенды советского сыска".
0.00 Звезда на "Звезде.

вторник, 20 июня

РГВК

07.00 Новости Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.00 Мультфильм 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Исчезновения»
09.20 Х/ф «Ромео и Джульетта»
11.50 «История Дагестана в лицах» Александр Дюма на Кавказе
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Дагестан туристический»
13.10 Х/ф «Пора красных яблок»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и Доктора Ватсона» 2 с.
16.05 Мультфильм 0+
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Цыган» 2 с.
17.20 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
18.00 Прямая трансляция Чемпионата России по вольной борьбе – 2017 (Ингушетия)
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.45 «Золотой мустанг»
21.30 «Профессионал»
21.55 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 «Угол зрения»
23.50 «Диалоги о рыбалке» Дагестан. Аграхан
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
01.35 Т/с «Закон Мерфи» 16+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Наедине со всеми.
13.20 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Давай поженимся!
18.00 Вечерние новости.
18.40 Первая Студия.
19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Д/ф "Путин", ч. 1.
22.45 Т/с "Мажор 2".
23.45 Вечерний Ургант в Санкт-Петербурге.
0.20 Ночные новости.
0.40 Х/ф "Звездная карта". (18+).
2.35 Х/ф "Суп".
3.00 Новости.
3.05 Х/ф "Суп".

РОССИЯ 1

08.07-08.10,08.35-08.41,11.40,14.40, 17.20 Вести-Даг.
09.00 «Шолтавысы» (на ногайск. яз.)
17.40 Здоровье и жизнь.
18.00 Репортаж с ЖКХ
20.45 Вести-Дагестан
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести.
11.55 Т/с "Пыльная работа". (16+).
14.00 Вести.
14.40 Вести.
14.55 "Тайны следствия".
17.00 Вести.
17.20 Вести.
17.40 Прямой эфир. (16+).
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести.
21.00 Т/с "Плюс любовь".
23.15 Вечер с В. Соловьевым.

НТВ

5.00 Т/с "Висяки".
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Висяки".
7.00 Деловое утро НТВ
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след".
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Т/с "Свидетели".
18.30 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Майор Соколов. Игра без правил".
23.35 Итоги дня.
0.05 Т/с "Погоня за тенью".
1.00 Место встречи.
2.55 Квартирный вопрос.
4.00 Т/с "Дознаватель".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.45 Давай разведемся! (16+).
13.45 Тест на отцовство. (16+).
14.45 Т/с "Бывшая жена". (16+).
18.00 Т/с "Проводница". (16+).
19.00 Т/с "Фамильные ценности". (16+).
20.55 Т/с "И все-таки я люблю..." (16+).
23.00 Т/с "Проводница". (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама "Запасной инстинкт". (16+).
4.40 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
5.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Х/ф "Однажды двадцать лет спустя".
9.40 Х/ф "Суета сует".
11.30 События.
11.50 Т/с "Чисто английское убийство". (Великобритания).
13.40 Мой герой. Виктор Раков.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Без обмана". "Чайная бесцеремония.
15.55 Откровенно с О. Байрак.
16.50 Естественный отбор.
17.50 Т/с "Самара". (16+).
19.40 События.
20.00 Петровка, 38. (16+).
20.20 Право голоса. (16+).
22.00 События.
22.30 Осторожно, мошенники! Подлые шабашники. (16+).
23.05 Удар властью. Надежда Савченко. (16+).
0.00 События. 25-й час.
0.30 Право знать! (16+).

ЗВЕЗДА

7.05 Х/ф "Два бойца".
8.50 Т/с "Смерть шпионам!", 1-3 с.
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Смерть шпионам!", 1-3 с.
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Смерть шпионам!", 1-3 с.
12.20 Т/с "Смерть шпионам!", 4-8 с.
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с "Смерть шпионам!", 4-8 с.
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Смерть шпионам!", 4-8 с.
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с "Легендарные самолеты". "Истребители Як".
19.35 Легенды армии
20.20 Улика из прошлого". "Ленин.
21.05 Улика из прошлого".
21.55 Особая статья.
23.00 Новости дня.
23.15 Д/с "Легенды советского сыска".

среда, 21 июня

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
07.50 Мультфильм 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Исчезновения»
09.20 Х/ф «Печать зла»
11.30 «Угол зрения»
12.00 «Диалоги о рыбалке» Аграхан
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Правовое поле»
13.25 «Золотой мустанг»
14.05 «Подробности»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и Доктора Ватсона» 3 с.
16.05 Мультфильм 0+
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Цыган» 3 с.
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.50 «Память поколений» Гусейн Рабаданов
21.30 Д/ф «Секреты бабушкиного сундука»
22.00 «Жилой мир»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 «Аутодафе»
00.00 «Диалоги о рыбалке»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Наедине со всеми.
13.20 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Давай поженимся!
18.00 Вечерние новости.
18.40 Первая Студия.
19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Д/ф "Путин", ч. 2.
22.45 Т/с "Мажор 2".
23.45 Вечерний Ургант в Санкт-Петербурге.
0.20 Ночные новости.
0.40 Триллер "Молчание ягнят". (18+).
2.45 Х/ф "Моложе себя и не почувствуешь".
3.00 Новости.
3.05 Х/ф "Моложе себя и не почувствуешь".

РОССИЯ 1

08.07-08.10,08.41 Вести-Дагестан
09.00 Канал «Очар»
11.40-17.20 Вести-Дагестан
17.40 Ток-шоу.
20.45 Вести-Дагестан
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести.
11.55 Т/с "Пыльная работа". (16+).
14.00 Вести.
14.40 Вести.
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 Вести.
17.20 Вести.
17.40 Прямой эфир. (16+).
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести.
21.00 Т/с "Плюс любовь".
23.15 Вечер с Соловьевым.
1.45 Т/с "На солнечной стороне улицы".

НТВ

5.00 Т/с "Вернуть на доследование".
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Вернуть на доследование".
7.00 Деловое утро НТВ.
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след".
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Т/с "Свидетели".
18.30 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Майор Соколов. Игра без правил".
23.35 Итоги дня.
0.05 Т/с "Погоня за тенью".
1.00 Место встречи.
2.55 Дачный ответ.

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.45 Давай разведемся! (16+).
13.45 Тест на отцовство. (16+).
14.45 Т/с "Бывшая жена". (16+).
18.00 Т/с "Проводница". (16+).
19.00 Т/с "Фамильные ценности". (16+).
20.55 Т/с "И все-таки я люблю..." (16+).
23.00 Т/с "Проводница". (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Х/ф "Саша+Даша+Глаша". (16+).
4.10 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
5.00 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

8.10 Доктор И...
8.40 Х/ф "Русское поле".
10.30 Д/ф "Римма и Леонид Марковы. На весах судьбы".
11.30 События.
11.50 Т/с "Чисто английское убийство".
13.40 Мой герой. Егор Кончаловский.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.15 Прощание. Евгений Примаков.
16.05 Тайны нашего кино".
16.40 Естественный отбор.
17.40 Т/с "Самара".
19.30 События.
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Линия защиты.
23.05 Хроники московского быта.
0.00 События. 25-й час.
0.30 Х/ф Украденная свадьба".

ЗВЕЗДА

8.50 Т/с "Смерть шпионам. Крым", 1-3 с.
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Смерть шпионам. Крым", 1-3 с.
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Смерть шпионам. Крым", 1-3 с.
12.10 Т/с "Смерть шпионам. Крым", 4-8 с.
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с "Смерть шпионам. Крым", 4-8 с.
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Смерть шпионам. Крым", 4-8 с.
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с "Легендарные самолеты".
19.35 Последний день.
20.20 Д/с "Секретная папка".
21.05 Д/с "Секретная папка". "Агент КГБ на службе Ее Величества".
21.55 Процесс.
23.00 Новости дня.
23.15 Д/с "Легенды советского сыска".

четверг, 22 июня

РГВК

07.00 Новости Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 Мультфильм 0+
08.30 Новости Дагестана
08.45 Д/с «Исчезновения»
09.20 Х/ф «На войне как на войне»
11.10 «Диалоги о рыбалке» Дагестан. Сазан
11.45 «Аутодафе»
12.30 Новости Дагестана
12.50 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
13.25 «Память поколений» Гусейн Рабаданов
14.05 «Жилой мир»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и Доктора Ватсона» 4 с.
16.05 Парламентский вестник»
16.30 Новости Дагестана
16.50 Х/ф «Цыган» 4 с.
18.30 Обзор газеты «Хlакьикьат»
18.45 Передача на аварском языке «Паданги гIамалги заманги»
19.30 Новости Дагестана
20.00 Новости Дагестана
20.20 «Памяти павших будьте достойны»
20.50 «Прогулки по музею» Музей боевой славы
21.25 «Непризнанные герои. Дагестанцы в годы ВОВ»
22.05 Д/ф «Дым и пламень»
22.30 Новости Дагестана
23.00 Новости Дагестана
23.20 Концерт
00.30 Новости Дагестана
01.00 Передача на аварском языке

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Наедине со всеми.
13.20 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Давай поженимся!
18.00 Вечерние новости.
18.40 Первая Студия.
19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 Д/ф "Путин", ч. 3 и 4.
23.45 Вечерний Ургант в Санкт-Петербурге.
0.30 Ночные новости.
0.40 На ночь глядя.
1.30 Х/ф "Приключения Форда Ферлейна".
3.00 Новости.
3.05 Х/ф "Приключения Форда Ферлейна". (18+).

РОССИЯ 1

09.00 Канал «Шолом»
11.40 Вести-Дагестан
14.40 Вести-Дагестан
17.40 Эфир памяти
18.00 К Дню памяти и скорби.
20.45 Вести-Дагестан
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести.
11.55 Т/с "Пыльная работа". (16+).
14.00,14.40 Вести.
14.55 "Тайны следствия".
17.00 Вести.
17.20 Вести.
17.40 Прямой эфир. (16+).
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Вести.
21.00 Т/с "Плюс любовь".
23.15 Поединок.
0.55 Открытие 39-го Московского международного кинофестиваля.

НТВ

6.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Вернуть на доследование".
7.00 Деловое утро НТВ.
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след".
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Т/с "Свидетели".
18.30 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Майор Соколов. Игра без правил".
23.35 Итоги дня.
0.05 Т/с "Погоня за тенью".
1.00 Место встречи.

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.45 Давай разведемся! (16+).
13.45 Тест на отцовство. (16+).
14.45 Т/с "Бывшая жена". (16+).
18.00 Т/с "Проводница". (16+).
19.00 Т/с "Фамильные ценности". (16+).
20.55 Т/с "И все-таки я люблю..." (16+).
23.00 Т/с "Проводница". (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Драма "Летят журавли". (16+).
2.25 Киноповесть "Девочка ищет отца". (16+).
4.10 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
5.00 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

8.10 Х/ф "У опасной черты".
10.05 Д/ф "У вечного огня".
10.40 Д/ф "Анатолий Папанов".
11.30 События.
11.50 Т/с "Чисто английское убийство".
13.40 Мой герой. Наталья Варлей.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.15 Хроники московского быта.
16.05 Тайны нашего кино
16.35 Естественный отбор.
17.35 Т/с "Самара".
19.30 События.
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Подземный полк
23.05 Д/ф "Польские красавицы. Кино с акцентом".
0.00 События. 25-й час.

ЗВЕЗДА

6.45 Х/ф "Зимородок".
8.10 Х/ф "Отец солдата".
9.00 Новости дня.
9.10 Х/ф "Отец солдата".
9.50 Х/ф "Дом, в котором я живу".
10.00 Военные новости.
10.05 Х/ф "Дом, в котором я живу".
11.30 Т/с "Противостояние", 1-5 с.
13.00 Новости дня.
13.10 Т/с "Противостояние", 1-5 с.
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Противостояние", 1-5 с.
18.00 Новости дня.
18.25 Д/с "Неизвестная война"
19.15 Д/с "Неизвестная война".
20.00 Военная приемка. .
20.40 "Брестская крепость.
21.05 Х/ф "Иди и смотри".
23.00 Новости дня.
23.10 Х/ф "Иди и смотри".
23.35 Д/ф

пятница, 23 июня

РГВК

07.00 Новости Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Паданги ГIамалги заманги»
08.00 Обзор газеты «ХIакъикъат»
08.10 Мультфильмы 0+
08.30 Новости Дагестана
08.45 Д/ф «Исчезновения»
09.20 Х/ф «Викинги» 16+
11.30 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
12.05 «Агросектор»
12.30 Новости Дагестана
12.55 Концерт «Песни военных лет»
14.30 Новости Дагестана
14.50 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и Доктора Ватсона» 5 с.
16.05 Мультфильм 0+
16.30 Новости Дагестана
16.50 Х/ф «Весна на Заречной улице»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»
19.30 Новости Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подробности»
20.50 «Линия судьбы» Ибрагим Ибрагимов
21.25 «Зов предков» Зияраты Дагестана
22.10 Обзор газеты «Дагестанская правда»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Время молодых»
23.50 Сессия НС РД
00.30 Новости Дагестана
01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.20 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Наедине со всеми.
13.20 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Время покажет.
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Жди меня.
18.00 Вечерние новости.
18.45 Человек и закон.
19.50 Телеигра "Поле чудес".
21.00 Время.
21.30 Победитель.
23.15 Вечерний Ургант в Санкт-Петербурге.
0.00 Фарго. Новый сезон.
1.00 Х/ф "Джон и Мэри".
2.50 Комедия "Лучший любовник в мире".
4.30 Модный приговор.

РОССИЯ 1

08.07-08.10,08.41,-17.20 Вести-Дагестан
17.40 Репортаж сессии НС РД
20.45 Вести-Дагестан.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Вести.
11.55 "Пыльная работа".
14.00 Вести.
14.40 Вести.
14.55 Т/с "Тайны следствия".
17.00 Вести.
17.20 Вести.
17.40 Прямой эфир. (16+).
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Местное время.
21.00 Юморина. (16+).
23.20 Х/ф "Мой белый и пушистый".
1.25 Комедия "По семейным обстоятельствам".

НТВ

6.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Вернуть на доследование".
7.00 Деловое утро НТВ.
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след".
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с "Лесник".
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Т/с "Свидетели".
18.30 ЧП. Расследование.
19.00 Сегодня.
19.40 Х/ф "Чтобы увидеть радугу, нужно пережить дождь".
23.30 Д/ф "Мировая закулиса. Повелители погоды".
0.30 Мы и наука.

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.55 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.55 Мелодрама "Верю". (16+).
18.00 Т/с "Проводница". (16+).
19.00 Мелодрама "Два Ивана". (16+).
22.45 Т/с "Проводница". (16+).
23.45 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия "За бортом". (США). (16+).
2.45 Мелодрама "В моей смерти прошу винить Клаву К". (16+).
4.15 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
5.05 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.00 Х/ф "Двенадцатая ночь".
9.45 Х/ф "Беспокойный участок 2".
11.30 События.
11.50 Х/ф "Беспокойный участок 2".
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Х/ф "Беспокойный участок 2".
17.40 Х/ф "Ищите маму".
19.30 Вцентре событий.
20.40 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Приют комедиантов.
0.25 Д/ф "Алла Демидова. Сбылось - не сбылось".
1.15 Т/с "Генеральская внучка".
4.45 Петровка, 38.
5.00 Осторожно, мошенники! Виртуальные торгаши.

ЗВЕЗДА

6.40 Т/с "Улики", 11-15 с.
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Улики", 11-15 с.
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Улики", 11-15 с.
11.50 Х/ф "Постарайся остаться живым".
13.00 Новости дня.
13.15 Х/ф "Постарайся остаться живым".
13.30 Т/с "Без права на выбор", 1-4 с. (Казахстан - Украина).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Без права на выбор", 1-4 с. (Казахстан - Украина).
18.00 Новости дня.
18.45 Х/ф "Город принял".
20.20 Х/ф "Солдат Иван Бровкин".
22.05 Х/ф "Контрудар".
23.00 Новости дня.
23.15 Х/ф "Контрудар".
0.00 Мир танков: Большой финал.

суббота, 24 июня

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»
08.00 Мультфильмы 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Линия судьбы» Ибрагим Ибрагимов
09.20 Х/ф «Боевой киносборник»
10.30 «Зов предков» Зияраты Дагестана
11.20 «Мой малыш»
12.00 «Время молодых»
12.40 Торжественное мероприятие в честь 100-летия Абдулхакима Исмаилова, водрузившего знамя Победы над Рейхстагом в 1945 году» (2016 г.)
14.20 Х/ф «Здравствуй и прощай»
16.30 Новости Дагестана
16.50 Дагестанское кино. Х/ф «Сказание о храбром Хочбаре»
18.35 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Гуниб»
18.50 «Вдохновение» Фазир Муалим
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Чистое сердце» 6+
20.10 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.40 Приветы и поздравления в программе «Полифония» 6+
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «Долгая счастливая жизнь»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш» 6+
01.25 Х/ф «Конец Помпеи»
02.55 Гала-концерт

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Наедине со всеми.
7.00 Х/ф "Вий".
8.35 М/с "Смешарики. Новые приключения".
8.50 М/с "Смешарики. Пин-код".
9.00 Играй, гармонь любимая!
9.45 Слово пастыря.
10.00 Новости.
10.15 Наталья Варлей. "Свадьбы не будет!
11.20 Смак.
12.00 Новости.
12.15 Идеальный ремонт.
13.15 На 10 лет моложе.
14.00 Вокруг смеха.
15.45 Это касается каждого.
16.50 Кто хочет стать миллионером?
18.00 Вечерние новости.
18.15 Точь-в-точь.
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Х/ф "Вкус чудес".
0.50 Х/ф "Жажда скорости".

РОССИЯ 1

08.25 Триумф в Магасе. К итогам чемпионата России по вольной борьбе среди мужчин
09.16 Реклама
11.20 Вести-Дагестан.
5.20 Х/ф "Похищение Евы".
7.10 Живые истории.
8.00 Вести.
8.20 Россия. Местное время.
9.20 Сто к одному.
10.10 Пятеро на одного.
11.00 Вести.
11.20 Вести.
11.40 Юмор! Юмор! Юмор! (16+).
14.00 Вести.
14.20 Х/ф "Отцовский инстинкт".
18.00 Субботний вечер.
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф "Любовь говорит".
0.50 Х/ф "Судьба Марии".
2.50 "Марш Турецкого 3".

НТВ

7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Устами младенца.
9.00 Готовим с Алексеем Зиминым.
9.25 Умный дом.
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога.
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартирный вопрос.
13.05 Двойные стандарты. Тут вам не там!
14.05 Красота по-русски.
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды...
17.00 Секрет на миллион. Юля Волкова.
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Ты супер! До и после. (6+).
22.30 Х/ф "Можно, я буду звать тебя мамой?
0.20 Х/ф "Дикари"

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.20 Мелодрама "Молодая жена". (16+).
10.15 Мелодрама "Билет на двоих". (Украина). (16+).
14.10 Мелодрама "Любовь Надежды". (16+).
18.00 Д/с "Восточные жены в России". (16+).
19.00 Мелодрама "1001 ночь". (16+).
23.20 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама "Вечерняя сказка". (Украина). (16+).
2.25 Мелодрама "Презумпция вины". (Украина). (16+).
4.35 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
5.25 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.55 Х/ф "Первый троллейбус".
8.40 Православная энциклопедия.
9.05 Д/ф "Короли эпизода. Сергей Филиппов".
9.55 Комедия "Семь нянек".
11.30 События.
11.45 Комедия "Укротительница тигров".
13.45 Х/ф "Как выйти замуж за миллионера. Свадебный переполох".
14.30 События.
14.45 Х/ф "Как выйти замуж за миллионера. Свадебный переполох".
17.25 Х/ф "Вторая жизнь".
21.00 Постскриптум.
22.10 Право знать!
23.40 События.
23.55 Право голоса.
3.05 Бложьи люди.
3.40 "Молодой Морс"..

ЗВЕЗДА

7.15 Х/ф "Старики-разбойники".
9.00 Новости дня.
9.15 Легенды цирка с
9.40 Последний день. В. Шукшин.
10.30 Не факт! "Город мертвых.
11.00 Д/с "Загадки века"
11.50 Улика из прошлого". "Диана.
12.35 Научный детектив.
13.00 Новости дня.
13.15 "Секретная папка"
14.00 Х/ф "Волга-Волга".
16.10 Х/ф "Сверстницы".
18.00 Новости дня.
18.10 Задело! с Н. Петровым.
18.25 Х/ф "Солдат Иван Бровкин".
20.10 Х/ф "Случай в квадрате 36-80".
21.35 Х/ф "Инспектор ГАИ".
22.00 Новости дня.
22.20 "Инспектор ГАИ".
23.25 Т/с "Черный треугольник", 1-3 с.

воскресенье, 25 июня

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 «Мой малыш»
07.45 Мультфильмы 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Долгая счастливая жизнь»
10.15 Приветы и поздравления в программе «Полифония» 6 +
12.10 « Чистое сердце» 6+
12.20 «Вдохновение» Фазир Муалим
13.05 Мультфильмы
13.25 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
13.55 Юбилейный вечер Магомеда Ахмедова
17.00 Мультфильм 0+
17.20 «Человек и право»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.30 Фестиваль «Воспевшие Дагестан»: Театр на Таганке: Музыкальный спектакль «Я, Высоцкий Владимир...»
22.05 Д/ф «Дагестан – край мастеров»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.20 Х/ф «Женя, Женечка и Катюша»
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 Х/ф «Миллион лет до нашей эры» 16+
03.15 Юбилейный вечер Магомеда Ахмедова

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Ералаш.
6.50 Х/ф "Перед рассветом".
8.25 Часовой.
8.55 Здоровье.
10.00 Новости.
10.15 Ураза-Байрам. Трансляция из Уфимской соборной мечети.
10.55 Непутевые заметки.
11.25 Фазенда.
12.00 Новости.
12.15 Идеальный ремонт.
13.15 Теория заговора.
14.10 Маршалы Победы.
16.20 Берлин 41-го. Долетали сильнейшие.
17.45 Аффтар жжот.
18.50 Концерт
21.00 Воскресное "Время".
22.30 Что? Где? Когда? Летняя серия игр.
23.40 Тайные общества. Маски конспираторов.

РОССИЯ 1

11.20 Вести-Дагестан.
7.30 Сам себе режиссер.
8.20 Утренняя почта.
9.00 Праздник Ураза-Байрам. Прямая трансляция из Московской Соборной мечети.
9.55 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.20 Местное время. Вести - Москва. Неделя в городе.
12.00 Смеяться разрешается.
14.00 Вести.
14.20 Х/ф "Поздние цветы".
18.00 Концерт номер один. Денис Мацуев, "Синяя Птица" и друзья в Кремлевском дворце.
20.00 Вести недели.
22.00 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым.

НТВ

7.00 Центральное телевидение.
8.00 Сегодня.
8.20 Лотерея "Счастливое утро".
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.05 Чудо техники.
12.00 Дачный ответ.
13.05 НашПотребНадзор.
14.10 Поедем, поедим!
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели.
18.00 Новые русские сенсации.
19.00 Итоги недели.
20.10 Ты не поверишь!
21.10 Звезды сошлись.
23.00 Х/ф "Когда я брошу пить..."
1.00 Х/ф "Зимний вечер в Гаграх".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.55 Комедия "За бортом". (16+).
10.10 Детектив "Мой личный враг". (16+).
14.15 Мелодрама "Два Ивана". (16+).
18.00 Д/с "Восточные жены в России". (16+).
19.00 Мелодрама "1001 ночь". (12+).
23.20 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама "Исчезновение". (Россия - Украина). (16+).
2.25 Мелодрама "Вас ожидает гражданка Никанорова". (16+).
4.05 Т/с "Доктор Хаус". (16+).
4.55 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

7.45 Фактор жизни.
8.15 Д/ф "Алла Демидова. Сбылось - не сбылось".
9.05 Х/ф "Охламон".
10.55 Барышня и кулинар.
11.30 События.
11.45 Х/ф "Дело было в Пенькове".
13.45 Смех с доставкой на дом.
14.30 Московская неделя.
15.00 Х/ф "Двое".
16.50 Х/ф "Коммуналка".
20.40 Х/ф "Взгляд из прошлого".
0.25 События.
0.40 Петровка, 38.
0.50 Комедия "Частный детектив, или Операция "Кооперация".
2.40 Т/с "Инспектор Льюис".

ЗВЕЗДА

5.10 М/ф.
5.40 Х/ф "Сказка про влюбленного маляра".
7.15 Х/ф "Атака".
9.00 Новости недели с Ю. Подкопаевым.
9.25 Служу России.
9.55 Военная приемка.
10.45 Детектив.
11.05 Д/ф "Акула императорского флота".
11.40 Х/ф "Шестой".
13.00 Новости дня.
13.15 Х/ф "Шестой".
13.35 Х/ф "Рысь".
15.40 Х/ф "Стая", 1 и 2 с.
18.00 Новости. Главное.
18.40 Д/с "Легенды советского сыска".
20.15 Д/с "Незримый бой".
21.50 Х/ф "Сыщик".
0.30 Х/ф "Веселые ребята".
2.20 Х/ф "Волга-Волга".

МАТЧ ТВ С 19 ПО 25 ИЮНЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

7.00 Новости.
7.25 Новости.
7.30 Все на Матч!
8.55 Новости.
9.00 Россия футбольная.
9.30 Новости.
9.35 Д/ф "Бобби Фишер против всего мира".
11.20 Новости.
11.25 Все на Матч!
12.05 Т/с "Военный фитнес".
14.05 Кубок Конфедераций. Live.
14.25 Новости.
14.30 Все на Матч!
15.15 Т/с "Мечта".
17.15 Все на футбол!
18.00 Новости.
18.05 Все на Матч!
18.55 Баскетбол. ЧЕ.
20.55 Все на футбол!
21.30 Д/с "Несвободное падение".
22.30 Д/ф "Долгий путь к победе".
23.00 Все на Матч!
23.50 Х/ф "Двойной дракон". (США).
0.30 Х/ф "Переход подачи". (США).

ВТОРНИК

6.30 "Вся правда про..."
7.00 Новости.
7.25 Новости.
7.30 Все на Матч!
9.00 Россия футбольная.
9.30 Новости.
9.35 Х/ф "Двойной дракон". (США).
11.20 Новости.
11.30 Все на Матч!
12.00 Смешанные единоборства.
13.30 Смешанные единоборства. UFC.
15.15 Новости.
15.20 Все на Матч!
16.00 Х/ф "Лорд Дракон".
18.00 Десятка!
18.20 Новости.
18.25 Все на Матч! .
18.55 Баскетбол. ЧЕ.
20.55 Новости.
21.05 Д/ф "Тренеры. Live".
21.35 Кубок Конфедераций. Live.
21.55 Тотальный разбор с В. Карпиным.
23.00 Реальный футбол.
23.10 Все на Матч!
23.50 Передача без адреса.

СРЕДА

6.30 Д/с "Вся правда про..."
7.00 Новости.
7.05 Зарядка ГТО.
7.25 Новости.
7.30 Все на Матч! .
8.55 Новости.
9.00 Россия футбольная.
9.30 Новости.
9.35 Х/ф "Гонки "Пушечное ядро". (Гонконг).
11.35 Тотальный разбор с В. Карпиным.
12.30 Новости.
12.40 Все на Матч!
13.05 Т/с "Тяжеловес".
15.05 Новости.
15.10 Все на Матч!
16.05 Д/с "Жестокий спорт".
16.35 Десятка!
17.05 Новости.
17.15 Все на футбол!
18.00 Профессиональный бокс.
19.55 Все на футбол!
20.55 Х/ф "Громобой".
23.00 Все на Матч!
23.45 Х/ф "Бодибилдер".
1.45 Смешанные единоборства.
3.30 Смешанные единоборства. UFC.

ЧЕТВЕРГ

6.30 Д/с "Вся правда про..."
7.00 Новости.
7.05 Зарядка ГТО.
7.25 Новости.
7.30 Все на Матч!
8.55 Новости.
9.00 Россия футбольная.
9.30 Д/ф "Скорость как предчувствие".
10.10 Новости.
10.15 Все на Матч!
10.45 Х/ф "Лорд Дракон".
12.45 Д/ф "Тренеры. Live".
13.15 Профессиональный бокс.
15.15 Новости.
15.25 Все на Матч!
16.05 Д/с "Несвободное падение".
17.05 Все на футбол!
17.55 Профессиональный бокс.
19.55 Все на футбол!
20.55 Х/ф "Сезон побед".
22.55 Новости.
23.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты.
23.50 Баскетбол. ЧЕ. Женщины. 1/4 финала. Трансляция из Чехии.
1.45 Х/ф "Сила воли". (Канада - Германия).

ПЯТНИЦА

6.30 Д/с "Вся правда про..."
7.00 Новости.
7.05 Зарядка ГТО.
7.25 Новости.
7.30 Все на Матч!
8.50 Новости.
8.55 Т/с "Тренер".
10.55 ТОП-10 UFC. Лучшие нокаутеры.
11.25 Новости.
11.30 Все на Матч!
11.55 Формула-1. Гран-при Европы.
13.30 Х/ф "Громобой".
15.35 Новости.
15.40 Все на футбол!
15.55 Формула-1. Гран-при Европы.
17.30 Т/с "Бойцовский срыв".
19.25 Новости.
19.30 Все на Матч!
20.05 Д/ф "Долгий путь к победе".
20.35 Все на футбол!
21.35 Передача без адреса.
22.05 Тотальный разбор с В. Карпиным.
23.05 Реальный футбол.
23.15 Все на Матч!
0.00 Х/ф "Закусочная на колесах". (Гонконг).

СУББОТА

6.30 Д/с "Вся правда про..."
7.00 Все на Матч! События недели.
7.30 Х/ф "Чудо с косичками".
9.00 Х/ф "Малыш-каратист". (США).
11.25 Все на футбол!
12.25 Автоинспекция.
12.55 Тотальный разбор
13.55 Новости.
14.00 Федор Емельяненко.
15.30 Новости.
15.35 Все на Матч!
15.55 Формула-1.
17.05 Новости.
17.15 Все на футбол!
17.55 Д/ф "Тренеры. Live".
18.25 Новости.
18.35 Все на Матч!
19.15 Х/ф "Воин". (США).
22.00 Д/с "Жестокий спорт".
22.30 Д/ф "Емельяненко vs Митрион".
23.00 Все на Матч!
23.45 Баскетбол. ЧЕ.
1.40 Федор Емельяненко. Live.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

7.00 Все на Матч! События недели.
7.30 Диалоги о рыбалке.
8.00 ТОП-10 UFC. Лучшие нокаутеры.
8.30 Х/ф "Малыш-каратист 2". (США).
11.00 Автоинспекция.
11.30 Х/ф "Закусочная на колесах". (Гонконг).
13.30 Новости.
13.35 Смешанные единоборства. Bellator.
15.05 Новости.
15.10 Все на Матч!
15.40 Формула-1. Гран-при
18.05 Новости.
18.10 Все на Матч!
18.40 Д/ф "Тренеры. Live".
19.10 Десятка!
19.30 Все на футбол!
20.30 Х/ф "Человек, который изменил все".
23.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты.
23.50 Х/ф "Поездка".
1.30 Формула-1. Гран-при Европы. Трансляция из Азербайджана.

РАДИО

ИСЛЕН, 19-ИЮНЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.35 «Хважамжам».

САЛАСА, 20-ИЮНЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 "Карчи Дагъустан".

АРБЕ, 21-ИЮНЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 «Девирар».

ХЕМИС, 22-ИЮНЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар. Газетдин обзор
12.30 «Вахт ва жегьилар».

ЖУЬМЯ, 23-ИЮНЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».

КИШ, 24-ИЮНЬ
10.43 «Гьафтедин нетижаяр»
10.50 Концерт.

ГЬЯД, 25-ИЮНЬ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Программа гьазурайди - Н. РАШИДОВА

Республикадин школаяр учебникралди таъминарунин дережа 40 процентдилай са жизви артух я

Бес къадарда таъминарда

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алай йисан 8-июндиз Махачкъалада Дагъустандин образованидинни илимдин министерстводи ва "Просвещение" издательство"АО-ди республикадин школаяр учебникралди таъминарунин жигьетдай икьрар кутIунна. И юкъуз лазим документрал РД-дин образованидинни илимдин министр Шагьабас Шагьова ва винидихъ тIвар кьунвай АО-дин исполнительный директор Михаил Кожевникова къулар чIугуна. Мярекатда министерстводин къуллугъчийри, меркездин мектебрин директорри, журналистри иштиракна.

Мярекат ачухай Ш.Шагьова мукьвара Санкт-Петербургда кьиле фейи экономикадин форумдин сергьятра аваз Дагъустандин Кьил Р.Абдулатипова ва "Просвещение" издательство" АО-дин президент Владимир Узуна республикада образованидин ери хкажунин ва ам вилик тухунин рекьяй икьрардал къул чIугурди рикIел хкана. Кьилди къачуртIа, республика лазим кьадарда аваз, яни мектебра кьитвал гьисс тийидайвал, учебникралди таъминарда. Республикади лагьайтIа, учебникар маса къачур пул пуд йисан вахтунда вахкун лазим я.

И икьрардихъ Дагъустан патал еке метлеб авайди министрди вичин рахунра мад сеферда къейд хъувуна. Адан гафарай малум хьайивал, алай вахтунда республикадин школаяр учебникралди таъминарунин дережа 40 процентдилай са жизви артух я. Ихьтин шартIара "Просвещение" издательстводи теклифнавай проект - им республика патал еке куьмек я.

Вичин нубатдай яз, Михаил Кожевникова алай йисан 2-июндиз кьиле фейи экономикадин форумдал Дагъустандинни "Просвещение" компаниядин арада къулар чIугур икьрарди, гьам муаллимар гьазурунал, гьамни пешекарвилин педагогвилин чирвилер гунин кIвалахдиз къуват гунал гьалтайлани, гьам бедендин мумкинвилер сергьятламишнавай аялрихъ, гьамни чпин бажарагъвал екеди тир аялрихъ галаз кIвалахунин рекьяйни еке мумкинвилер ачухзава. Михаил Юрьевича чеб республикадиз куьмек гуз гьазур тирдахъ, алай йисуз республикадин вири школайрив лазим вири учебникар агакьардайдахъ инанмишарна, лазим атайтIа, методикадин пособийралди таъминарун хиве кьуна.

Мярекатдал рахай Махачкъаладин 13-нумрадин гимназиядин директор Муминат Муртазаевади, Махачкъаладин образованидин Управленидин начальник Тагьир Мансурова "Просвещение" издательстводин яргъал йисарин кIвалахдилай разивал къалурна. М.Муртазаевади са жерге теклифарни гана.

ЦIийи ктаб

Илгьамдаррин "Булах"

Хийир ЭМИРОВ

И йикъара меркезда"Мавел" издательствода "Булахдин чешмедал" тIвар алаз 15 шаирдин уртах ктаб акъатнава (гьазурайбур - Нариман Ибрагьимов, Гюзеля Гьасанова). Адаз уьмуьр акунихъ вичин бинени ава.

Белки куь рикIелай алатнавач, 2016-йисан августдин вацра Мегьарамдхуьруьн райондин Советский хуьре, Гьасановрин кIвале, яратмишунрал машгъул ксар кIватI хьанай ва абуру ширатдал, дидед чIалал рикI алайбурун "Булах" тIвар алай кIватIал тешкилнай. Абуру чпин гележегдин мурадрикайни суьгьбетнай. Инал заз кIватIалдин тешкилатчи, регьбер Гюзеля Гьасановадин гафар гъиз кIанзава.

"Зун Урусатда уьмуьр тухузвай, ватандихъ цIигел инсанрикай сад я. Интернетда (лезгинетда) жуван дидед чIалал кхьизвай, шиирикай баянар гузвайбур акурла, зун цавук хкIада, зи рикIи цуьк ахъайда, вучиз лагьайтIа ширатдал зи гъвечIи чIавалай рикI алай, шиирарни кхьизвай. И рекьяй пай ганвай гзафбурукайни заз дустар хьана: садбур уьмуьрдин уькIуь-цуру акунвай, шиирар фадлай кхьизвайбур, муькуьбур лагьайтIа, ширатдин рекье кичIез-регъуьз сифте камар къачузвайбур. Чун чаз, яшдиз килиг тавуна, пара мукьва я, вучиз лагьайтIа руьгьдин мукьвавал, зи фикирдай, ивидин мукьвавилелайни виняй я. Зи руьгьдин мукьва вахаризни стхайриз Аллагьди лувар-илгьам ганва, абурун виридалай мукьва дуст - къелем я. Сад садавай мензилриз гзаф яргъа аватIани, чна алакъаяр мадни гегьеншарзава. Мукьвал-мукьвал ватандикай, хайи чилин ширинвиликай, дидед чIалакай, халкьдин четинвилерикай, уьмуьрдин татугай шартIарикай шиирралди суьгьбетар ийизва..."

Гьелбетда, кIватIалдин вилик гзаф важиблу крар ква, жуьреба-жуьре месэлаярни гьялна кIанзава. Амма сад лагьай бегьер - ктаб арадал атанва, чапнава. Им сифте кам я. Булах, тIебиатдин адет яз, чешмедилай башламиш жедайди я, и кар себеб яз, чна чи уртах ктабдизни "Булахдин чешмедал" тIвар ганва".

Инал са ихьтин карни къейд ийиз кIанзава, яратмишзавай ксарин кIватIал тешкилнавайдакай прессада, Интернетда хабар гана. И карди гзаф инсанрик гьевес, шадвал кутуна, абуру (Руслан Къафланов - Красноярск; Къадимбег Ильясов - Дружба; Шагьмардан Арран - Азербайжан; Нина Абукарова - Къазахстан, Актау; Намик Фарзалиев - Екатеринбург; Гьулжагьан Мисриханова - Голландия, Утрехт; Диляра Ашурбегова - Махачкъала ва маса ксари) "Булахдиз" чпин шериквал къалурна. Абур къе санал ала, са кIватIалди саднава.

"Булахди" кьил къачунва, гележег вилик ква!... Хъсан рехъ ваз, цIийи кIватIал!..

КIвалах гужлу ийин

Хазран КЬАСУМОВ

И йикъара "Сулейман-Стальский район" МР-дин кьил Нариман Абдулмуталибова "Лезги газетдин" кьилин редактор Мегьамед Ибрагьимов, адан заместитель Муса Агьмедов, райондин информациядин агентстводин регьбер Жабраил Асланов, "Куьредин хабарар" газетдин редактор Асият Мирзалиева, Кьасумхуьруьн телевиденидин руководитель Агьмед Гьуьсейнов, райондин газетдинни сайтдин корреспондентар кьабулна.

Мегьамед Ибрагьимова ва Муса Агьмедова эхиримжи вахтара "Лезги газетда" хьанвай дегишвилерикай, цIийиз ачухнавай рубрикайрикай, гележегдин планрикай суьгьбетна, газетдин журналистринни райондин руководителдин ва яратмишдай интеллигенциядин векилрин арада авай алакъа сихди, дуствилинди тирди къейдна, райондин телевиденидай гьар гьафтеда "Лезги газет" ва "Куьредин хабарар" газетрин обзор гунал разивал къалурна.

- "Лезги газет" кхьинин жигьетдайни район вилик жергеда авай муниципалитетрик акатзава, - къейдна М.Ибрагьимова. - Ихьтин дуствилин алакъаяр кьве тереф патални менфятлу я.

Райондин массовый информациядин такьатрин журналистар тир А.Мирзалиевади, Х.Кьасумова, Л.Саидовади, А.Гьуьсейнова чпин кIвалахдикай, фикирдик квай месэлайрикай лагьана.

Сулейман-Стальский районда алай йисан 1-паюна "Лезги газет" 2047 касди кхьенвай

- Газет гьукумдинни халкьдин арада авай арачи хьун лазим я, - лагьана Н.Абдулмуталибова. - И рекьяй "Лезги газетдин" кIвалах эхиримжи йисара хъсан хьанва, райондин "Куьредин хабарар" газет, чкадин телевидение ва сайтни кIвалах вилик тухуз алахъунава.

Райондин кьили малуматрин такьатриз дикъет гуни чак - журналистрик, ашкъи-гьевесни кутуна. Гьам газетрин, гьам райондин сайтдин кIвалах хъсан хьун - им райондин руководстводиз, журналистриз ва халкьдизни кIанзавай кар я. Виридан куьмекдалди и кIвалах тамамариз алакьдайдал шак алач.

Вичин хатI авай шаир

Райсудин НАБИЕВ

Абидин Саидович КАМИЛОВ тийижир кас Сулейман-Стальский районда бажагьат гьалтда.

1951-йисуз Сулейман-Стальский райондин Асалдхуьре хайи адан 66 йис тамам хьанва.

"Куьредин хабарар" газетдин культурадин отделдин заведующий, гьа са вахтунда редактордин заместительни тир ада ДГУ-дин филфак яру дипломдалди акьалтIарна. Гзаф савадлу, лезги чIал, адан сирер дериндай чизвай, абур инсанрални агакьардай бажарагъ авай пешекар тир А.Камилован 66 йис тамам хьун райондин кьилин библиотекада шад мярекат хьиз къейдна.

Ана Сулейман-Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибова, райондин депутатрин Собранидин председатель Штибег Мегьамедханова, райондин кьилин сад лагьай заместитель Лацис Оружева, информациядин агентстводин регьбер Жабраил Асланова ва жавабдар маса ксари иштиракна.

Мярекатдал Я.Ярагьмедов, Ш.Шабатов, А.Агьмедпашаев, Ж.Асланов, ветеранрин райсоветдин председатель А.Гьажимурадов ва масабур рахана. Абуру А.Камилован яратмишунрикай хуш гафар лагьана ва адав администрациядин патай Гьуьрметдин грамота вахкана.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 “а”

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М.И. ИБРАГЪИМОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гуьзчивал авунин рекьяй Федеральный къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016 йисан 12 декабрдиз регистрация авуна.
Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туькIуьр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахьун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 “а”. Печатдин кIвал

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М.А. АГЪМЕДОВ
65-13-55

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН СОВЕТНИК
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-02-81

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГЪИМОВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 17.00

Газет **“Лотос”** ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала, Пушкинан куьче, 6.

Тираж 9038

(Гь) - И лишандик квай материалар гьакъидихъ чапзавайбур я.
(12+) - Икьван яшар хьанвайбуру кIелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ “Редакция республиканской газеты “Лезги газет”
УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

(Гь)

Мубаракрай!

Каспийск шегьерда яшамиш жезвай тежрибалу педагог, зегьметдин ветеран, вафалу буба, кьурагьви кьегьал хва Рагьметуллагь КЪАЗИЕВАЗ:

ЧIугваз даим гьалал зегьмет,
Къазанмишна на ваз гьуьрмет.
Къе баркалла лугьузва ваз
Хуш алхишар мецел алаз.
Ваз хайи югъ тебрик ийиз
Ви багърияр кIватI хьанва къе.
Къадамар ви тахьуй зайиф,
Гьуьрмет, хатур хьуй ви кIвале.
Чандин сагъвал хьурай мягькем,
Камарни ви йигин хьурай!
Ви уьмуьрдин гьар са легьзе
Вирт хьиз даим ширин хьурай!

ВИ 80 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ РИКIИН СИДКЬИДАЙ ТЕБРИКЗАВАЙ ЦIИЙИЗ ЖЕЗВАЙ КЪАВУМАР.

Кроссворд

И кроссвордда гьар са клеткада слог кхьизвайди я

ТуькIуьрайди - Салигь ИБРАГЪИМОВ

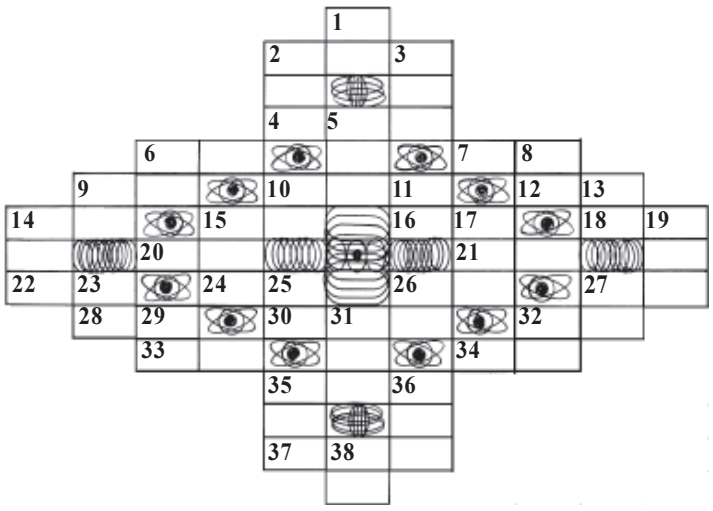

ДУЬЗ ЦIАРАРА: 2. Недай якIун хуьрек. **4.** Са кар тестикьарун, делилар. **6.** Живедин кIунтI. **7.** Гьикая, ихтилат. **9.** КIвачерин мензил. **10.** Дишегьлийрин юкьва твадай чIул. **12.** Лакрин газет. **14.** Аялрин чIалалди - гъил. **15.** Техил твадай шей. **16.** ХъенчIин къаб. **18.** Парталдик кьацIайла акатдай тIехв. **20.** КицIерин са жинс. **21.** ГъвечIиди. **22.** Шуьшедин къаб. **24.** Танзания гьукуматда са вир. **26.** Италиядин машинрин са марка. **27.** Къушарин туьк. **28.** Мейит кутадай лацу агъ. **30** Иркутский областда са шегьер. **32.** Ивидин орган. **33.** Тумаждин турба. **34.** Лезгийрин рикI алай хуьрек. **35.** Гьикаятдин жуьре. **37.** Малдарвилин пеше.

ТИК ЦIАРАРА: 1. Аллагь рикIел алачирди. **2.** МуркIади кьан тийидай яд. **3.** Чарчин куьлуь пулар. **5.** НекIедин тIан. **6.** Багьа къван. **8.** Юхсул хьанвайди. **9.** Лежбердин алат. **10.** Хъицикьдикай цванвай чIехи кIурт. **11.** Къуьлуьн кьилерал жедай акьахдай затI. **13.** Лезги календарда са варз. **14.** Музыкадин алат. **15.** КIвалин къавук муг ийидай къуш. **17.** Тамар, тарар, векьер-кьалар, булахар вири санлай. **19.** Хъсан хабар гудай къуш. **23.** Вечрен... **25.** Хъипи ранг алай хъвадай яд. **31.** Кьежейди. **32.** КIвалин пенжер. **35.** Къимет тагана, пулсуз. **36.** Хуьруьн майишатдин пешекар. **38.** Суьлгьия Гьажиевадин са мани.

“ЛГ”-дин 22-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

ДУЬЗ ЦIАРАРА: Терсепул. Кьурагь. Американви. Демагъаж. Насигьат. Кьасабхана. Хъуьлуьд. Иса. Лаал. ШакIукIа. Ват. Школа. Мана. Гьава. Илан. “Нива”. Лит. Бере. Киреж. Еб. Шим. Ара. Дели. Кемен. Межид. Кин.

ТИК ЦIАРАРА: Садакьа. Искендер. Басма. Араба. Шагьабудин. Саласа. ХапIа. Жгъа. Леке. Пепе. Накуралеши. Ранда. Иви. Аламат. Кьук. Али. Нини. Гьалалвал. Эгьмият. Дерт. Нажмудин.

“Лезги газетдин” редакциядин коллективди чи мухбир Гьажи Къазиеваз ирандиде
Милей ВАГЬИДОВА
рагьметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагълугъвал гузва.

“Лезги газетдин” редакциядин коллективди играми хтул (вахан руш)
Адигуьл МАГЬАРАМОВА
бедбахтвилелди телеф хьунихъ галаз алакъалу яз Седрединов Зият Бедировичаз, рагьметлудан хизандиз, вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

Мердали Жалилован хизанди кIвалин кайвани, аялрин диде
Адигуьл МАГЬАРАМОВА
бедбахтвилелди телеф хьунихъ галаз алакъалу яз фиявияр тир Седрединовин, Сафаралиевин, Мукаиловин, Хуршидовин хизанриз, рагьметлудан багърийриз башсагълугъвал гузва.

Девирдин шикилар

Карикатура чIугурди ва адаз баян гайиди Темирхан ТЕМИРХАНОВ я

2017-йисан къвед лагьай пай патал

Лезги газет

кхьихь!

ИНДЕКС: *6 вацранди - 51313*

газетдин къимет почтарин отделенийрай:
6 вацра - 410 манатни 10 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):
6 вацра - 385 манатни 32 кепек

“Дагпечатдин” киоскрай:
6 вацра - 250 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай “Дагпечатдин” киоскра, сайтда (www.daqestan.press.) ва гьакIни Махачкъалада Промшоссе куьчедин 10 “а”-нумрадин дараматда кхьиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

“Лезги газетдин” редакциядай хутахдайбур :
6 вацра - 162 манатни 48 кепек

Чи газет кхьинин патахъай суалар пайда хьайитIа, экуьнин сятдин 9-далай нянин сятдин 5-далди и нумрадиз зенг ийиз жеда: 8-963-424-73-01

Нумрадиз чар

АцIай хунча!

Абдул АШУРАГЪАЕВ,
зегьметдин ветеран, лезги чIалан муаллим

Гьафте-гьафте вун хабарар гваз къведа,
Лезгистандин уьруьшрин хуш ни галай.
Стха хьиз ша, мугьман хьиз вун куьз къведа,
Фафар цуьк хьиз, чи сегьеррин чиг алай?

Вун хтайла за атирар гьиссзава,
Сесер къвезва вацIун, чуьлдин, тамарин.
Зи секинсуз умударни кисзава,
Аскерар хьиз, сергьятравай ахварин.

Лацу Самур, ЧIулав Самур вацIари
Хкаждайвал чпин сеслу лепеяр,
Кьисметна вун зи миллетдиз цавари,
Хкаж ийиз халкьдин игит легьзеяр.

Гапур гва вав викIегь Гьажи Давудан,
Шарвилидин турни тIварцIин къенева.
Дамахлу я валди рикIер шумудан!
Гьайкал яз вун гьар лезгидин кIвалева.

Муьгьуьббатдин таж гвай Етим Эминан,
Аквазва вун чи девирдин Гомер хьиз.
Женгерани, намус хвейи эрзиман,
Къеврагь я вун алагуьзли Къемер хьиз.

Акъвазнава вун хкведай мензилдал,
АцIай хунча авуна хьиз рикIикай.
Чида, ви гъил ачух я, кIвач кьезилда,
Чида, гевгьер кIвахьдайди ви мецикай…

ЦIийи Фригь